

DOMICIL istrskemu odredu

V počastitev 25-letnice ustanovitve JLA so v Kopru imeli več prireditev. Predvsem pa so podelili domicil Istrskemu odredu. Osrednja prireditev je bila že 20. decembra. Bivši voditelji odreda so se zbrali na seji in se dogovorili za program dela do leta 1968. Izvolili so tudi odbor, ki ga bo kot predsednik vodil tovariš Miro Remec, nekdanji bataljonski komisar v odredu.

Slavlja se je udeležilo večje število nekdanjih borcev odreda, med njimi tudi narodni heroj Karlo Maslo-Drago, ki je v ta namen prišel iz Celja. Nekateri bivši borci so prišli tudi z onstran meje.

Po programu bodo kot najvažnejše izdali kroniko odreda najkasneje do oktobra 1968, ko naj bi bilo zborovanje odreda v Kopru. Do zdaj so zbrali že precej gradiva, dobro voljo so pokazali tudi bivši voditelji odreda. Prihodnje leto naj bi odkrili spomenik trinajstim padlim iz odreda v Brezovici na pokopališču, ob tej priložnosti pa naj bi bilo tudi srečanje borcev. Razen tega naj bi postavili osrednji spomenik padlim borcem iz odreda na Kozini, ki pomeni središče ozemlja, kjer je odred deloval. Spomenik pa naj bi stal ob glavni cesti, blizu novega središča Kozine.

Po seji so vsi navzoči odšli v gledališko dvorano, kjer je bila slavnostna seja občinske skupščine Koper, posvečena podelitvi domicila. Obrazložitev predloga je podal tovariš Rado

Pišot, predsednik občinskega odbora ZZZ NOV. Odborniki so sklep o podelitvi domicila sprejeli. To bo posebno pomembno za mladino, organizirano v taborniški organizaciji, pa tudi za razne pohode, predvojaško vzgojo in druge oblike gojitve tradicij NOV.

Predsednik občinske skupščine Dušan Barbič je izročil listino o domicilu bivšemu odrednemu komisarju Francu Kuntariču, zastavo je prejel nekdanji bataljonski komandant Polde Krebelj. Slavnostne seje se je udeležil tudi predsednik republiškega odbora ZZZ NOV Slovenije tovariš Franc Leskošek-Luka, ki se je kasneje zadržal z zbranimi borci dlje časa v tovariškem pomenku.

Bivši borci Istrskega odreda so se občinski skupščini zahvalili za podelitev domicila in za prisrčen sprejem.

A. K.

FRANC LESKOŠEK-LUKA

NA PRAGU NOVEGA LETA

NA PRAGU NOVEGA LETA JE PRAV, DA SE MALO POMENIMO O DOSEDANJEM DELU, O TEŽAVAH, S KATERIMI SE SREČUJEMO, IN O NALOGAH, KI NAS ČAKAJO. LETO, KI JE ZA NAMI, BO GOTOVO V NAŠI POVOJNI ZGODOVINI OBELEŽENO KOT ODLOČILNO. TO JE BILO LETO GOSPODARSKE REFORME IN IV. PLENUMA CK ZKJ. OBOJE JE MED SEBOJ POVEZANO: RAZVOJ SAMOUPRAVE JE TERJAL GOSPODARSKO REFORMO VSE DRUŽBE, KOT JE ŽE VEČKRAT POUČIL TOVARIŠ TITO. TO PA JE TISTE, KI SO HOTELI RAZVOJ ZADRŽATI, PRIPELJALO DO ZAROTE PROTI SAMOUPRAVLJANJU IN PROTI OSEBI TOVARIŠA TITA. TAKO NAM LETO 1966 POMENI VELIKO PREIZKUŠNJO, KI GOTOVO NI BILA PRIJETNA — BILA JE NUJNA, KOT JE NUJEN VSAK REVOLUCIONAREN KORAK

Obvestilo naročnikom

Zaradi novoletnih praznikov bo izšla naslednja številka »TV 15« šele 11. januarja 1967

Uredništvo »TV 15«

VESELE PRAZNIKE, SREČNO IN PLODNO
NOVO LETO ŽELIMO VSEM ČLANOM ZVEZE
ZDRUŽENJ BORCEV NOV IN VSEM NAROČNIKOM »TV-15« TER NJIHOVIM DRUŽINAM

Republiški odbor ZZZ NOV Slovenije
Uredništvo in uprava »TV 15«

Organizacije ZZZ so pri tem pokazale, da so čuvarji resničnih tradicij boja za osvoboditev človeka in da so usmerjene v sedanje čase ter sedanje družbene in svoje naloge.

Peti kongres ZZZ NOV Jugoslavije je začrtal združenjem in občinskim organizacijam naše Zveze nove oblike, pa tudi novo vsebino dela. V začetku leta 1967 pa bo republiški odbor ZZZ NOV pregledal, kako so organizacije izvedle te smernice in svoje delo uskladile s statutom.

Opažam, da mnoge naše organizacije na svojih skupščinah kar lepo razpravljajo, sprejemajo tehtne sklepe in dajejo umestne predloge, ki zadevajo različna področja našega družbenega življenja. Toda na žalost ostane navadno vse to v našem krogu, v naši organizaciji. Člani Zveze združenj borcev moramo delovati tudi zunaj svoje organizacije, na zborih volivcev, na sestankih SZDL, v KZ, sindikatih, raznih društvih, v organih družbenega in delavskega samoupravljanja itd. Če namreč govorimo samo med seboj, v zaprtem krogu, se naša stališča ne morejo ostvariti, pa tudi mi ne prispevamo k reševanju družbenih vprašanj.

Zdrava in konstruktivna kritika nam je potrebna zmeraj in povsod, posebno pa pri izvajanju gospodarske reforme. Toda treba je razlikovati kritiko od kritikarstva, od nezdrave kritike, ki zanika prav vse, ne prizna nobenega napredka in nam več škodi, kakor pomaga. Ljudi dela

malodušne, da ne vidijo uspehov dela lastnih rok, ki jih občuduje ves svet. Tako kritiko prepredimo! Na žalost se poštena kritika včasih spremeni v kritikarstvo, ker prizadeti organi ali posamezniki ne upoštevajo stvarnih predlogov in ničesar ne napravijo, da bi odpravili vzroke nepravilnosti. Moramo pa tudi vedeti, da samouprava ne pomeni samo pravic, ampak tudi dolžnosti vsakega člana.

Leta 1967 ne bo občinskih skupščin naše Zveze. To pomeni, da je treba še toliko bolj usmerjati naše članstvo v delovanje izven ZZZ, zlasti pa na zborih volivcev pred bližnjimi volitvami. Te volitve, ki bodo potekale v odločilnem razdobju našega razvoja, nekako na vrhuncu prizadevanj za uspešno izvedbo gospodarske reforme, ki je hkrati družbena reforma, bodo precej drugačne od vseh prejšnjih, predvsem po vsebini. To dejstvo nalaga našim članom, če hočejo biti nosilci napredni političnih težnj, nove oblike dela, poglobljeno prizadevanje in večjo odločnost ter politično delavnost vsakega posameznika borca kot občana.

SZDL ima ustavno dolžnost, da organizira čim bolj javno in čim bolj množično ter politično pripravljeno volilno kampanjo. Naši člani pa naj na zborih volivcev, s sodelovanjem v volilnih komisijah in drugje vplivajo, da pridejo na kandidatne liste res najboljši ljudje, tisti, ki se bojujejo za samoupravljanje in reformo. Dalje naj se bojujejo za to, da bodo kandidatne liste izraz volje in potreb naše družbe, samoupravljalcev, ne pa birokratskega odločanja v ozkih krogih. Seveda s tem nikakor ne mislim, da bi morala Zveza združenj borcev postavljati nekatere svoje kandidate, ker bi bilo to skrajna nesmotrnost, nepolitično in ozko. Gre za to, da bi naši člani pripomogli h kar se da večji demokratičnosti volitev in da bi predvsem na zborih volivcev ter zborih SZDL, na odprtih razpravah, uveljavljali vse tiste cilje, za katere smo se nekoč bojevali s puško v roki. Ne pozabimo, da je odnos do našega revolucionarnega boja in do naše revolucionarne preteklosti hkrati tudi odnos do naše revolucionarne sedanjosti, odnos do nalog sedanjega družbenega razvoja, ki dobivajo v drugačnih razmerah drugačne oblike, a vendar sodijo pod skupni imenovalec. Njihov smisel je osvoboditev človeka, da bo razpolagal s plodovi svojega dela, da bo sam upravljal svoje zadeve. Gospodarska reforma je zaostrela razmere, v katerih živimo. Mnogi naši člani so že v letih in bolehnih, zato ne morejo več toliko delati, kot so nekoč. Predvsem pa nastajajo razlike med njimi in mlajšimi proiz-

(Nadaljevanje na 3. str.)

Besede in dejanja

O Barometer je v dinarju

Z reformo začena dohodek končno dobivati svoj pravi in polni pomen, dinar pa postaja neprimerno bolj ne le spodbuda za delo, za preudarno upravljanje in gospodarjenje, pač pa tudi kazalec stanja in delovanja gospodarstva in spreminjanja družbenih odnosov.

Komunist — 16. XII. 1966

● Tovornjaki na prvem mestu

Tovornjaki in osebni avtomobili so bili lani na vrhu vrstnega reda blaga, ki ga občani sami nabavljajo v tujini. Medtem ko so lani vse leto uvozili 4.914 tovornjakov, so jih letos v devetih mesecih uvozili 2.633. Uvoz osebnih avtomobilov se je dvignil na 12.483 nasproti 10.127 v lanskem letu. Uradna statistika ocenjuje vrednost uvoza do konca letošnjega leta na približno 90 milijard starih dinarjev. Od tega bo odpadlo 80 odstotkov na motorna vozila.

Politika — 18. XII. 1966

● Preveč bolnikov

Letni narodni dohodek celjske komune je zaradi bolniških iz-

ostankov delavcev za okoli 10 milijard S-din manjši. Če razdelimo izgubljene dni na število zaposlenih, je dnevno odstotniški del zaradi bolezni 1348 delavcev, od tega vsak dan 14 zaradi poskodb pri delu, kajti nesreče so terjale samo v šestih mesecih 22.308 izgubljenih delovnih dni.

Delavska enotnost
17. XII. 1966

● Problem delovnega tedna

Zakon o 42-urnem delovnem tednu je brez moči. Čeprav težko pričakovano, dobro sestavljen, soglasno sprejet, ga je treba venomer odlagati. Aprila letos bi moral biti dokončno uveljavljen. Nato pa so preložili uveljavitev na začetek leta 1967. Vse kaže, da bo treba doleteti nov rok, ker večina delovnih organizacij še ni pripravljena na uvedbo skrajšanega delovnega časa. »Razlog je skoraj nemogoč,« piše Z. Milinović v »Borbi«, »toda je močan: kako kaznovati, denimo, 90 odstotkov delovnih organizacij?«

Naš predlog: s skrajšanjem delovnega tedna!

Delo — 19. XII. 1966

● Božiček z orožjem

Postali smo bogati, siti. Ne maramo težav niti zamer. Od kod konformizem in miselnost neustvarjalnost, nemoč.

Teb nekaj misli je razkravalo mojo možgansko elementarnost ob novoletnem vzdusju na Gospodarskem razstavišču, kjer sem videl ljubljanske malčke, pa že tudi nekoliko starejše (še) otroke, kako se zabavajo v ameriških vojaških vozilih in z ameriškim orožjem (tank s strojnimi in dirkalni mi raketami), tj. S. Army. Učitek je nepopisen, aktivnost pa permanentna. To celo takrat, ko bo sicer ameriško orožje, vsaj prvi se tako, v Vietnamu molčalo. Naj zaželim mnogo uspeha pri ublažitvi z ameriškim orožjem?

Tribuna — 14. XII. 1966

● Tujina jim daje kruh

Pretežni del razvora na zadnji seji predsedstva SZSL je bil posvečen zaščiti naših delavcev, ki so se začasno zaposlili v tujini. To pa je tudi razumljivo, saj nekateri podatki izpričujejo, da je zdaj zaposlenih v tujini že približno 300 tisoč jugoslovanskih delavcev. Se lani je bila za število za približno 100.000 manjša, medtem ko nekatere prognoze govorijo o tem, da se bo pozneje za prihodnje leto število naših delavcev v tujini na več kot 400.000.

Delavska enotnost
17. XII. 1966

● Združitev in prihranek

Ekonomisti pravijo, da bi z združitvijo petih ljubljanskih občin v eno prihranili okoli 700 do 800 milijonov dinarjev na leto.

Delo — 23. XII. 1966

● Zagata v rudarstvu

Skupni imenovalec vzrokov, zaradi katerih delovne organizacije, industrije in rudarstva uvajajo začasno nočno delo, stoji v mladine je pomanjkanje in neusklajenost proizvodnih zmogljivosti in zagata pri izpolnjevanju pogodb. Še zlasti pa izvoznih obveznosti.

Delo — 22. XII. 1966

● Se 14 milijard

Od skora 100.000 bivših borcev, ki živijo v Beogradu, jih še okoli 2500 ni dobilo stanovanja.

Smo v razdobju od leta 1961 do 1965, leta so porabili 11,5 milijard starih dinarjev za zgraditve 2.760 stanovanj za borce. Po sedanjem stanju tako namreč kaštelu grobe ocene je potrebnih še 14 milijard starih dinarjev, da bi zgradili potrebna stanovanja.

Politika — 19. XII. 1966

Občānovi zapiski

Prijetno nam je vsako leto ob tem času, ko si nabavljamo nove koledarje, pošiljamo novoletne čestitke, kupujemo darila in imamo še nešteto drobnih opravkov, da bi se na pragu v novo leto čim prijetneje počutili.

Tudi letos se Ljubljana odeva v novoletni blisc, ki pa je v primeri s prejšnjimi leti nekoliko potemneli sprito gospodarske reforme. Pred leti smo imeli bogat sprevod tednika Mraza. Vsako leto se je nekoliko skrajšal, za letos pa napovedujejo, da ga ne bo. Ni denarja, kot ga tudi za marsikaj drugega ni.

Na Gospodarskem razstavišču je živahno. Paša za otroške oči. Mladi naj čim boljše doživijo novoletne praznike. Kupi najrazličnejših igrac — na razstavišču in tudi drugod, po mnogih prodajalnah. Takih igrac, s kakršnimi so se igrali že naši starši, in sodobnih: raket, marsovcv, električnih vlakov...

Iznajdljivi trgovci prodajajo tudi orožje: puške, topove, oklopnike... Spominjam se, da sem kot otrok rad potiskal pred seboj nekakšen lesen tank, ki sem ga dobil kdor ve kje, in drdral: »Ta, ta, ta, bum, bum...« Dandanes pa dobijo že dojak polne kovinske imitacije orožja, podobnega tistemu, s katerim Američani ubijajo v Vietnamu.

Vesel otroški smeh prihaja tudi s ploščadi, kjer se v krogu vrta vrsta igrac: tramvaj, avtomobil. Med njimi je tudi ameriški tank z napisom »U. S. Army«, ameriški jeep s projektilom »Polaris« in strojnica ml.

Otroci krčevito drže s svojimi drobnimi ročicami za ročaje strojnica. »Tra, tra, tra...«

Nekdaj, pred 22 in več leti, smo novoletni polnočni udarec čakali s puško v roki in se morda veselili toplote ognja sredi gozda. Vietnamci bodo praznovali svoje novo leto 48 ur, ko bodo ameriški bombniki ostali na letališčih in ne bodo sejali smrti; potem bodo zračni pirati še huje udarili... Naši otroci pa bodo novo leto praznovali v veseli igri s tanki, oklopniki, letali »Made in USA« in z napisi »U. S. Army«. »Ta, ta, ta, bum, bum,« bo ropotalo iz mladih ust.

Vsi bodo zadovoljni: Američani, da so prodali svoje orožje in igrače, naši trgovci, da so zaslužili novce, naši malčki, da njihove igrače sledijo modernim časom, da se vozijo z ameriški tanki in jeepi.

In mi?

»U. S. ARMY«

... No, saj je novo leto pred durmi in tarejo nas druge skrbi...

»Očka, zakaj pa ljudje na cesti tako kričijo in nosijo tiste velike plakate?« Sinove oč zvedavo zro v očeta.

»Premajhen si še, da bi razumel. Ljudje so proti vojni... proti vojni v Vietnamu.«

»Proti vojni s tanki, podobnimi tistemu, s katerim sem se peljal na razstavišču in si mi povedal, da je iz Amerike?«

Mali tank v koloni igrac na razstavišču veselo odmeje naprej. Neki večji tank, mnogo večji, prav tako »U. S. Army«, se s četo marincev za gosenicami prebija proti vietnamski vasi.

Srečno v novem letu 1967...

-26-

Invalidnine zvišane za 10 odstotkov

Zvezni izvršni svet je 23. decembra sprejel uredbo o zvišanju invalidnin. Računajoč s 1. januarjem 1966 se zvišajo osebne invalidnine za 10 %, kolikor so se v tem letu povečali tudi invalidski dodatki. Finančni efekt tega zvišanja znaša milijardo 485 milijonov S-dinarjev.

Protestna zborovanja proti vojni v Vietnamu. — V mnogih večjih mestih Jugoslavije so zveze mladine in študentske organizacije priredile protestna zborovanja proti vojni v Vietnamu. Tisoči manifestantov so se v Zagrebu ustavili pred poslopjem ameriškega generalnega konzulata in najodločneje obsodili ameriško agresijo. V mnogih podjetjih širom države so delavci zahtevali, naj se ZDA odreče imperialistični politiki.

Rojstni dan južnovietnamske narodnoosvobodilne fronte. — Šest let je minilo od ustanovitve južnovietnamske narodnoosvobodilne fronte. Jugoslovanski odbor za pomoč Vietnamu je pozval državljane Jugoslavije, naj nadaljujejo akcijo vsestranske pomoči ti oddaljeni, po ciljih boja pa Jugoslaviji zelo bližnji državi. Predsedstvo ZK ZMJ je poslalo vietnamski mladini pozdravno brzojavko.

Zasedanje generalne skupščine OZN končano. — Generalna skupščina OZN je končala svoje zasedanje, ki ga je bila pričela 21. septembra letos. Eden izmed najpomembnejših sklepov 21. zasedanja je sklep o preprečitvi pošiljanja atomskega orožja v vesolje. Sporazum bodo lahko kadarkoli podpisale vse države sveta v Londonu, Moskvi ali Washingtonu. Veljati bo pričel, ko ga bo podpisalo najmanj pet držav, v številu ZDA, SZ in Veliko Britanijo.

Dogodki tedna

Ena največjih jedrskih eksplozij v ZDA. — Združene države Amerike so opravile eno največjih jedrskih podzemeljskih eksplozij, kar jih je bilo kdajkoli na ameriških tleh. Bomba je bila 50-krat močnejša od tiste, ki so jo vrgli na Hirošimo. Eksplozija je v globini 1230 metrov okrog 135 km severovzhodno od Las Vegasa.

Brežnjev, heroj SZ. — Ob svoji 60-letnici je generalni sekretar CK KP SZ Leonid Iljič Brežnjev dobil naziv heroja Sovjetske zveze in red V. I. Lenina. Brežnjev je aktivno sodeloval pri načrtovanju in izvedbi vojaških operacij med zadnjo vojno, v bitki za Kavkaz, Krim in Ukrajino. Danes pripisujejo Brežnjevju glavno vlogo za vrnitev partije na leninska organizacijska načela.

Nova grška vlada. — Vlada grškega premiera Stefanopulosa je v parlamentu ostala v manjšini in je odstopila. Na oblasti je bila 15 mesecev. 3. januarja 1967 bo novi premier Paraskevo-poulos predstavil novo vlado grškemu parlamentu. Dve stranki z največjim številom sedežev — nacionalna radikalna unija in unija centra — obljubljata, da bosta glasovali za novo vlado. Nekdanja Stefanopulova vlada očita kralju, da je po svoji volji izbral ministre.

Referendum v Francoski Somaliji. — Francoski uradni list je priobčil zakon o posvetovanju s prebivalstvom francoske Somalije o bodočem statusu tega ozemlja. Zakon določa, da bodo posvetovanje sklicali 1. julija 1967. Posvetovanje naj pokaže, ali si prebivalstvo želi, da to ozemlje ostane v okvirih francoske republike ali pa se bo ločilo od Francije kot samostojna država.

Tajne nacistične organizacije v Latinski Ameriki. — Brazilski tisk piše, da ni nobenega dvoma, da so mnogi nacisti v Latinski Ameriki, na primer v Argentini, Čilu, Paragvaju in Venezueli organizirali tajne organizacije. Nadalje navaja, da se v Latinski Ameriki nahaja okoli 20 znanih nacističnih vojnih zločincev. Tisk zahteva, da je treba proti njim — med katerimi sta tudi Bohrmann in Mengele — energično ukrepati.

Indonezija: soditi je treba tudi Sukarno. — Studentska organizacija je zopet organizirala demonstracije zoper predsednika Sukarno. Demonstranti so zahtevali, da mora Sukarno odstopiti in da mu je treba soditi zaradi soudeležbe v lanskoletnem neuspešnem poskusu državnega udara. V procesu proti nekdanjemu ministru vojnega letalstva Daniju je njegov zagovornik povedal, da je Dani izpolnjeval Sukarnove ukaze.

Aretacije najvišjih voditeljev v Pekingu. — V kitajskem glavnem mestu so aretirali 30 vladnih funkcionarjev, med njimi tudi nekdanjega načelnika generalštaba, podpredsednika vlade in enega izmed sekretarjev CK KP Kitajske. Rdeča garda pravi, da gre za agente ameriškega imperializma in sovjetskega revizionizma. Iz Pekinga tudi javljajo, da je 20 tisoč rdečih gardistov obkrožilo v Hsikjangu 5000 delavcev; v spopadu sta bila dva delavca ubita.

Učinkovit bojkot Smithovega režima. — Širom po svetu že bojkotirajo južnorodezijski režim; bojkot sodi v okvir izvajanja resolucije Varnostnega sveta OZN. Na Japonskem so morali delavci raztovoriti z ladij več kot 400 motornih vozil za Južno Rodezijo, v ZR Nemčiji so zaplenili 28 ton bankovcev, ki jih je naročil Ian Smith, v Franciji so zaplenili potne liste, ki so jih izdale oblasti v Salisburyju.

Rad bi povedal svoje mnenje o pripisu uredništva »TV 15« k drugemu delu ankete o odpuščanju že upokojenih bivših borcev iz jeseniške železarne. Po tem pripisu bi namreč sodil, da je uredništvo s tem hotelo razpravljanje končati. Menim, da se to ne bi smelo zgoditi in da bomo morali o bivših borcih, mladih upokojenih, še dolgo govoriti in pisati, pa ne samo na ravni uredništva, občinskih odborov in skupščin, ampak mnogo više. Prav tako se ne strinjam v celoti z mnenjem uredništva. V poplavi raznih plenov, sej, referatov in diskusij je bilo sicer nekaj rečenega — nič bistvenega pa storjenega. Tako vse preveč gasimo, namesto da bi skušali požare preprečevati. Pisma, ki so jih bralci poslali uredništvu kot odgovor na objavo stališč prizadetih upokojencev in predstavnikov jeseniške

Kako naj se bojujejo, če so izločeni iz »strelskih vrst«?

Železarne, vsebujejo prav tako različna mnenja in trditve. Vsak jih skuša utemeljiti in dokazati s svojega stališča, vse je zapisano tako, da skoraj ničesar ni mogoče ovrči. Da bi imeli vsi prav, pa je nemogoče. Zato je v odpuščanju upokojencev, bivših borcev, nekaj več kot pa samo vprašanje, ali gre za ustavno pravico ali za privilegije.

Jeseniški primer je ošljena ost, ki zadeva napake, storjene v bližnji preteklosti. Ukrep železarne sodi v vrsto ukrepov za uveljavitev reforme, je pa obenem tudi ukrep, ki je nekatere med nami zadel v živo. V proizvodnji se namreč napredek ali nazadovanje pokažeta zelo hitro. Zato ni nič čudnega, če se je nekaj takšnega pripetilo v tovarni in celo v železarni, ne pa v kakšnem administrativnem telesu izven proizvodnje, kjer se za zdaj niti ne da upotovati, ali je sploh potrebno ali ne.

Prav zato se ne morem strinjati s trditvijo uredništva o tem, kako bodo taki spori odpadli sami po sebi, če bomo dosledno izbojevali boj za reformo in če se bosta torej gospodarstvo in dinar ustalila.

To, kar se je zgodilo na Jesenicah, drugje pa se je na različne načine že poprej in se še dogaja — število nekdanjih

borcev-upokojencev se prenašlo raste — je namreč že sestavni del boja za reformo. Ne smemo zamenjati posledic z vzroki!

Tako smo namreč prišli na območje, ki je zelo občutljivo: UPOKOJEVANJE RAZMEROMA ŠE MLADIH LJUDI, PREDVSEM NEKDANJIH BORCEV IN AKTIVISTOV. Ne moremo metati vseh v en koš, saj so različno usposobljeni. Nekaj pa velja za vse ljudi, za bivše borce in neborce: DELATI, DOKLER JE MOGOČE, seveda po svojih močeh. Nismo vsi enako sposobni, eni so, drugi niso hodili v šole, eni dlje, drugi manj...

Glede zamenjave starih, bolehnih in manj izobraženih ljudi z mladimi, zdravimi in šolanimi se mi zdi, da odgovorni ljudje in telesa niso izbrali najboljših poti, pač pa »linijo najmanjšega odpora«. Že pred leti se je namreč začela prava kampanja upo-

kojevanja, zlasti bivših borcev in aktivistov, tako v civilnih službah kot v JLA in organih notranjih zadev. Razlogov za to je bilo več, tudi zakonito je bilo vse to, pokojnine so bile zadovoljive, prizadeti pa so si mislili: »Utrujeni smo, mlajši so bolj izobraženi, razen tega pa bomo lahko še kje honorarno delali...«

Na videz vse dobro in prav, toda iz središča družbenega dogajanja je odšla cela vrsta ljudi, ki bi tam s svojo navzočnostjo ne koristili samo sebi, ampak bi pomagali vsemu našemu razvoju. Z njihovim odhodom je nastala in še nastaja pri nas vrzel. Narava in tudi družba pa vrzeli ne trpi, nekaj jih vedno zapolni. Če so jih v tem primeru zapolnili pravi ljudje, pa kažejo dogodki današnjega časa, polni spopadov z različnimi, večkrat nepravilnimi stališči in negativnimi pojavi. Ni težko odgovoriti, koga tako stanje in dogajanje veseli in kdo ima škodo, kdo pa koristi... To ne izključuje zaposlovanja mladih ljudi, temveč odpravljanje naraščajoče birokracije ali neupravičenih investicij.

Zato sem tudi proti malikovanju zakonitosti, kadar ta hoče pokrivati nekaj, kar ni dobro. Kdor odhaja premlad v pokoj,

Pohvale in čestitke delavski enoti protiletalske obrambe Železarne Jesenice

Proslave desetletnice delavske protiletalske enote Železarne Jesenice, ki je bila v soboto zvečer, so se udeležili predstavniki Ljubljanskega vojnega področja, med njimi generalmajor Dušan Svára-Dule s skupino oficirjev, pomočnik republiškega sekretarja za narodno obrambo Jože Štok-Korotan, podpredsednik skupščine občine Jesenice, tovariš Ivan Saksida, direktor železarne, ing. Matevž Hafner ter pripadniki delavske protiletalske

enote železarne. Na preslavi je Roman Stana orisal desetletno razvojno pot protiletalske enote železarne, ki je od vseh delavskih protiletalskih enot na območju Hrvaške in Slovenije dosegla letos najboljšo oceno pri streljanju na zračne cilje. »Ko je bila v letu 1956 ustanovljena naša delavska baterija iz vrst proizvajalcev in bivših demobiliziranih partizanov, ki so večinoma morali zamenjati puško ali mitraljez z nalogami v bateriji, se nihče ni nadejal, da bo enota do danes dosegla tako zavidljive uspehe. Še manj pa, da bo v enoti preživel nekaj prijetnih in neprijetnih, vendar vedno tovariških ur, ki so bile spodbuda za nadaljevanje še intenzivnejše izpopolnjevanje vojaške veščine...« je dejal tovariš Roman. Za njim je govoril generalmajor Dušan Svára-Dule, ki je čestital za jubilej in uspeh ter dejal, da bo enota došla še boljše, sodobnejše opremo za obrambo železarne in Jesenic.

Tovariš Korotan, pomočnik republiškega sekretarja za narodno obrambo pri skupščini SRS, je omenil velik uspeh enote pri streljanju na zračne cilje, saj so dobili oceno 4,90 od najvišje ocene 5. Jeseničani so bili na vajah vedno vzor drugim enotam; v desetih letih niso zabeležili primera nedisciplin. »Kot rezervni oficir sem bil vedno zelo ponosen na uspehe naše protiletalske enote, toda še bolj sem bil ponosen kot glavni direktor. Posebno to velja za letošnje leto, ko je enota dosegla izreden uspeh — najboljšo mesto na območju Hrvaške in Slovenije. Ta uspeh je dokazal, da napačni podjetja za strokovno usposobljenost protiletalske enote niso bili zaman,« je dejal ing. Matevž Hafner.

Komandant ljubljanskega vojnega področja ter izvršni svet skupščine

ne SRS sta tej enoti izrekla pismeno pohvalo in priznanje. Ing. Hafner je prebral imena 27 pripadnikov protiletalske enote, ki jih je pohvalilo vodstvo železarne. Sedem delavcev pa je dobilo višje vojaške čine.

Kot priznanje za dosegane uspehe je upravni odbor železarne prispeval 500.000 S-din za praznovanje desetletnice delavske protiletalske enote in 25-letnice ustanovitve JLA. Jože Vilič

IZDELUJEMO:

- **BOMBAŽNE TKANINE:** flanele, popeline itd. v enobarvnih in pestrih vzorcih
 - **PREDIVO:** bombažno mikano in česano, stanično surovo od Nm 10 do 60 na Pc, Wc in X navitkih ter industrijske sukanec
- Telefon: 17, Ajdovščina — telegram: Tekstil Ajdovščina

SE PRIPOROČA KOLEKTIV

Tekstilne tovarne Ajdovščina

NOVICE IZ PTUJA

V ptujski občini je v zadnjem času opaziti precej večjo dejavnost članstva ZB NOV in VVI kakor tudi rezervnega starejšinskega kadra in zato je bila udeležba na zadnji razširjeni seji takšna kot še nikoli poprej. Na tej seji so razpravljali o bližnjih letnih konferencah krajevnih organizacij v občini, priznavanju posebne dobe iz NOV,

zdravljenju vojaških vojni invalidov in članov ZB, za katere nameravajo v začetku prihodnjega leta organizirati temeljite zdravniške preglede ter omogočiti vsem tistim, ki so nujno potrebni zdravljenja, da se bodo lahko pozdravili ali si svoje zdravstveno stanje vsaj izboljšali.

Krajevne organizacije so že zadolžili, da poskrbijo za potrebno evidenco oziroma pregled tistih članov, ki so potrebni zdravljenja. Sredstva za to zdravljenje pa bo priskrbela občinska skupščina iz svojih za to določenih skladov.

Morda je zanimiv predlog, da bi naj dobile vse krajevne organizacije pregled nad priznanim dobo za svoje člane, ki so kakorkoli pomagali v času vojne in v kolikor bi se kje pokazalo, bi same predlagale revizijo teh vlog oziroma priznanj. Prav krajevne organizacije v zadnjem času slišijo večkrat kritike, da so nekateri dobili priznano dobo, ko še niso sodelovali v narodnoosvobodilnem gibanju, k čemur pa so pomagali poedinci, ki dajejo kot priče izjave, ki ne

odgovarjajo resnici in torej brez vsake odgovornosti. Menijo, da naj dobo priznajo le tisto dobo, ko so resnično sodelovali. Nihče pa ne more imeti pravic, ki si jih ni zaslužil.

Tudi priznavalnino niso povsem v redu. Sedaj prejema na območju ptujске občine priznavalnino 75 borcev. Menijo pa, da bo potrebno odlok o priznavalninah nekoliko dopolniti, in sicer tako, da bi pod gotovimi pogoji lahko prejemale priznavalnino tudi mati padlega borca ne glede na to, da nima priznane dvojne dobe. To velja še posebno za nekatere partizanske matere, ki se vsled starosti in slabega gmočnega stanja zelo težko preživljajo, ne izpolnjujejo pa pogojev za prejetje invalidnine.

Razveseljivo pa je dejstvo, da je v letošnjem letu prejelo posojilo za obnovo stanovanjskih hiš ali dograditev novih kar nekaj nad 30 članov borcev, s čimer se je v ptujski občini v znatni meri omilila stanovanjska stiska. Kljub temu še mnogi stanujejo v slabih stanovanjskih prostorih. Prav zato je nujno, da podjetja, kjer so ti borci zaposleni, posvetijo temu večjo skrb.

F. Hovnik

Ob tabornem ognju

Je po mojem mišljenju živ pokopan. Ali je za pametnega, razsodnega človeka starost med 40. in 50. leti sploh starost? Ali ni večina umetnikov in znanstvenikov ravno v tej življenjski dobi ustvarila največ svojih najboljših del? Toda to je veljalo tudi za vse druge, kolikor ne gre za bolne. Teoretiški so tudi dokazali, da je nastal iz živali človek samo zato, ker je delal. Če nehamo delati, ne moremo biti več pravi ljudje, enakopravni člani družbe.

Res je tudi, da so nekateri radi odšli v pokoj. Če pustimo ob strani take med njimi, ki imajo možnost za delo zunaj raznih služb, kot tudi matere in gospodinjke, ostanejo še vedno tisti, ki si ne morejo pomagati. Tam, kjer so pravi ljudje, kajne kandidatom za upokojevalce tak korak odsvetovali, zdej še kar nekam gre. Kaj pa tam, kjer so komaj čakali, da so te ljudi spravili iz podjetij in ustanov? Tam so nastale težave ne samo za posameznike, ampak za vso družbo. Postajamo država s številnimi, razmeroma premladimi upokojenci, kar ni samo materialna škoda, ampak na različne načine zaostruje odnose med dostikrat starejšimi proizvajalci na eni in mlajšimi upokojenci na drugi strani, krivi za to pa niso niti eni niti drugi. Glede tega bi se lahko ozrli tudi po svetu.

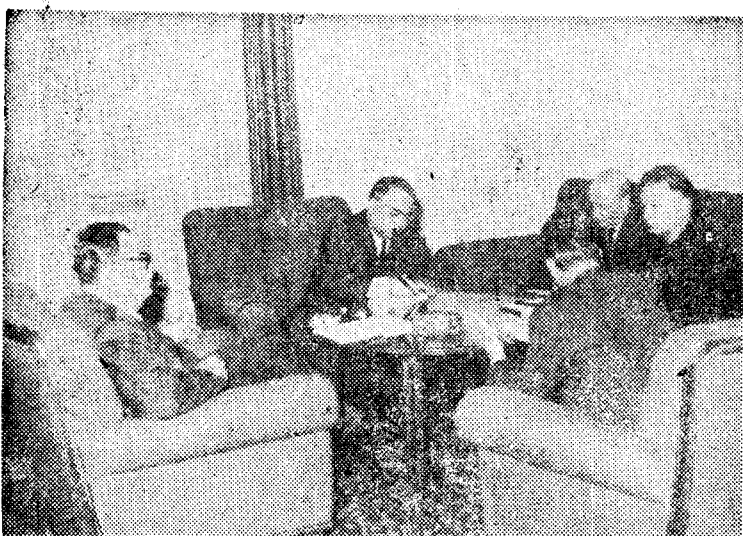
Glede vsega tega pogrešamo posebno še zdaj stališča in sklepe višjih vodstev. To bo treba urejati z večjim političnim in večjim gospodarskim posluhom. Zakaj? Zadeva tistih nekaj upokojencev na Jesenicah prav gotovo ni ekonomsko, ampak prej politično vprašanje. Torej bistvo ni v tem, ali lahko kljub upokoju delajo ali ne, temveč v tem, da so bili nepravilno upokojeni, pa če je to še tako v skladu z ustavo in zakoni.

K temu pa lahko dodamo še nekaj. Večkrat slišimo, naj se bivši borci borijo za izvojevanje reforme. Toda kako naj se bojujejo za reformo ljudje, ki so jih izgnali ali izločili iz »strelskih vrst«, če se izrazim po vojaško? Mislim na tiste, ki so tega zmorni in sposobni.

N. N.

NA PRAGU NOVEGA LETA

(Nadaljevanje z naslovne strani)
vaja. Tako se pojavljajo vsa-ko leto nove in nove težave; problemi nastajajo tudi tam, kjer jih nekoč ni bilo, pri lju-
deh, za katere smo mislili, da so njihove razmere urejene. Ugo-
toviti moram, da so razen redkih izjem vse naše organizacije v preteklem obdobju pokazale ve-
liko skrb za naše ljudi, posebno pri uveljavljanju njihovih pra-

Pred novim letom so člani redakcije »TV 15« obiskali predsednika republiškega odbora ZZZB NOV Slovenije Franca Leskoška-Luko, mu voščili srečno novo leto ter se z njim pogovorili o raznih problemih in nalogah

vic v smislu zakonov in predpisov. Tu naj omenim uveljavljanje pravic vojaških vojnih invalidov po določilih invalidske zakonodaje, predlaganje za priznavalnino in njih podeljevanje, urejanje stanovanjskih zadev, pomoč pri zdravljenju, šolanju otrok, pri priznavanju posebne delovne dobe ter v vrsti socialnih vprašanj. Vendar vsa ta vprašanja še niso in tudi

še ne bodo dokončno urejena ne leta 1967 in tudi ne v bližnji prihodnosti. Zato ne bodo naloge naših organizacij v novem letu na tem področju nič manjše, temveč se utegnejo celo povečati.

V minulih letih je marsikdo mislil, da bo zanj najboljše, če gre v pokoj, toda kmalu je bil razočaran in se je počutil slabše kot prej. Dobili smo mnogo razmeroma mladih upokojujencev, ki so se znašli zunaj proizvodnje in ustvarjalnega dela, kar slabo vpliva na njihovo počutje, saj vemo, da je delo fiziološka potreba. Ni prav, da ponekod bivaš borce naravnost silijo v pokoj in skušajo znižati število zaposlenih na njihov račun, pri čemer jim marsikje niti stanovanjskega vprašanja prej ne uredijo!

Vseh teh zadev spet ne moremo reševati naši člani niti posamič niti v okviru naše organizacije, temveč sam v vplivom na javno mnenje in s svojim delom v družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih. Le tako je moč pomagati našim članom prebrstiti težave prehodnega obdobja in jih obdržati v vrstah aktivnih borcev revolucije.

Vrsta težav, ki so prizadele mnoge bivše borce zlasti v zadnjih letih, je pri nekaterih že omajala vero v boljše čase. Ponekod se to izraža s splošnim negodovanjem in nezaupanjem.

Toda spomnimo se težav med našim narodnoosvobodilnim bojem, ki tudi ni potekel brez notranjih pretresov. Takrat nismo nikoli izgubili upanja, tudi v najhujših trenutkih ne; zanašali smo se le na lastno moč in ustvarjalnost, in prav smo imeli! Kolikokrat se nam je zdela, da ni izhoda, pa smo se vendar prebili in zmagali, čeprav nam ni nihče pomagal.

Zato moramo tudi zdaj gledati v prihodnost z večjim optimizmom, z večjim zaupanjem vase. V dobrih dveh desetletjih po osvoboditvi smo veliko dosegli — kar spomnimo se, kako je bilo nekoč — toda nobeno veliko delo ne nastane brez bolečin in težav. Naloga naših tovarišev, ki so šli skozi ogenj revolucije, je zato še bolj pomembna. Z zgledom in besedo, posebno pa z velikim zaupanjem v ustvarjalno moč socialistične misli naj pomagajo svojim tovarišem prebrstiti težave, naj pomagajo pri izvajanju gospodarske, oz. družbene reforme, naj z zgledi iz revolucije kažejo pot naprej!

Pepričan, da bodo člani naše organizacije uspešno opravljali svoje poslanstvo v družbi — kot so ga doslej — želim vsem srečno in uspešno polno novo leto 1967.

FRANC LESKOŠEK-LUKA
predsednik republiškega odbora ZZZB NOV Slovenije

Novoletni partizanski tisk

Partizanski ilegalni tisk je v boju z okupatorjem odigral zelo pomembno vlogo. Z odločno besedo je spodbujal k uporabi, razkrinkaval tuje krvnike in priprave na poročal o stanju na domačih in tujih bojiščih.

Zanimalo me je, kako so slovenski ilegalni listi opozarjali na noveletne dogodke in kakšne misli so obhajale postrtovalne novinarje ob rojstvu novega leta. Zato sem pregledal zbirko partizanskega tiska v arhivskem oddelku Inštituta za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani.

Obdobje zime 1941/42 je bilo bržkone najhujše v času NOB, novo leto sredi te prve zime pa najbolj žalostno in kruto. To je bilo prvo novo leto, letnica našega narodnega vstajenja. To misel je v svoji noveletni poslanici zapisal list »Osvobodilna fronta«, osrednji organ OF slovenskega naroda, v svoji januarski številki leta 1942.

»Dve besedi sta, ki izražata dandanes vso dolžnost slehernega zavednega Slovenca. Prva beseda je borba. V neizprosni oboroženi akciji proti fašističnim zatiralcem je za podjarmljene evropske narode edino jamstvo, da bo kmalu napočila zarja svobode. Druga beseda je enotnost. Vsakdo lahko vidi, da je enotnost slovenskega naroda danes istovetna z Osvobodilno fronto slovenskega naroda. V borbenem poletu gre OF v novo leto, ko bo slovenski narod o svoji usodi odločil sam in ko bodo njegove večno zdrave sile dosegle osvoboditev.«

Tako je med drugim zapisala »Osvobodilna fronta« v svoji noveletni poslanici. »Slovenski poročevalec« pa je v svoji noveletni številki z dne 30. decembra 1941 zapisal razveseljivo vest:

»Slovenske narodnoosvobodilne čete na Gorenjskem držijo položaje. Z italijanske strani jih napadajo nemški oddelki. Partizanska četa je prodrla do Jesenice, kjer je likvidirala orožniško postajo. Z državnim vedomom v sodniško jejnišnico so v Škofji Loki partizani, preoblečeni v nemške uniforme, osvobodili 32 političnih ješnikov. Na Sv. Križu pri Litiji se je dne 24. decembra spopadla partizanska

četa s številno nadmočnimi nemškimi oddelki...«

Podobne vesti so prihajale tudi iz drugih slovenskih krajev. Iskra upora je vzplamtel in partizanski tisk je poročal o borbah z okupatorjem ter krepil narodno zavest.

V noveletnih dneh 1942/43 je zavedni živelj razveseljeval in vzpodbujal k še odločnejšemu uporabi tekoči trak vesti z vzhodne fronte. »Pod silnimi udarci delavsko-kmečke Rdeče armade se lomi in razpada ljudozerski hitlerjevski vojni stroj. Skozi strahoviti mraz ruske zime se valijo oklopniki sovjetskih divizij in se zajedajo v zrahljane in demoralizirane nemške položaje. Na britanski otokih in v Afriki se zbirajo angleške in ameriške armade...« je zapisal »Slovenski poročevalec« v svoji gorenjski izdaji 31. decembra 1942.

V isti številki je list razkrinkal grozne zločine, ki so jih počeli pripadniki bele garde pred praznom Ljubljane. »To, kar počenja belogardistični zločinci v Bizoviku in Dobrunjah, se ne da več opisati z besedami, ki so običajne med ljudmi. Ta svojati, Kristusovi vojščaki, prireajo kazenske eksekucije, seveda v primorni razdalji od partizanskih položajev. Naropano blago nosijo tolovaži svojim sorodnikom in prijateljem, največ na ga prodajo na črni borzi. Aretirane vlačijo po tleh v Bizoviku. Lazarja na griču. Mlada dekleta tu do dna pokvarjeni belogardisti slatijo do goleza, mučijo, zasramujejo in posiljujejo.«

Domačini z Bizovika in Dobrunj so konec leta 1942 pisali sodelavcem »Slovenskega poročevalca«:

»Na Bizoviku so si belogardisti pridili pravo inkvizicijsko mučilnico. Po stenah so visele slike matere božje sedem žalosti, bičnega Kristusa in drugih mučencev. Tu je gosposdaril bandit Cankar, mlad svet z bičkov v roki. Ujete aktiviste je privezal na stol in jih pretepal, dokler mu niso pošle moči...«

»Slovenski poročevalec« je v svoji decembrski številki leta 1942 poročal o položaju na bojiščih na vzhodu, v severni Afriki, na jugoslovanskih in sloven-

skih bojiščih. »Italijanska ofenziva proti partizanom na sektorju Gorjancev se je končala s popolnim neuspehom okupatorjev«, piše informacijski vestnik OF. »Okupatorji so v sodelovanju z belo gardo civilno prebivalstvo krvavo silovali. Po vseh so pobrali precejšnje število mož in žena. Italijani in belogardisti so naleteli na partizane hrvaškega žumberškega odreda...«

V pričakovanju novega leta so se decembra 1942 jugoslovanski narodi razveselili, da je z obličja izdajalcev pred vsem svetom končno padla krinka. Ugodni ameriški list »New York Times« je takrat objavil članek, v katerem pravi: »Slava Draže Mihajlovića je potemnela. Ne on, temveč jugoslovanski partizani vodijo borbo proti okupatorjem.« Del članka v »New York Timesu« je priobčil tudi »Slovenski poročevalec« 1. januarja 1943.

Leto krvavih bojev je bilo kmalu naokrog. Boris Kidrič je v »Slovenskem poročevalcu« z dne 6. januarja 1944 povedal:

»Če hočemo na kratko označiti rezultate slovenskega narodnoosvobodilnega boja, moramo poudariti tri bistvene uspe-

he. Prvi uspeh je dejstvo, da imamo opraviti z enim sovražnikom manj, to je z Italijo, ki je kapitulirala. Drugi bistveni uspeh je poraz, ki so ga s kapitulacijo Italije doživeli bela in plava garda in vsi notranji sovražniki slovenskega naroda. Tretji bistveni uspeh preteklega leta je uspeh, ki ga je slovenski narod dosegel skupno z vsemi drugimi narodi pod vodstvom maršala Tita. To so sklepi drugega zasedanja AVNOJ in rezultati, ki jih je doma in v svetu že rodilo drugo zasedanje. Boris Kidrič je v teh kratkih ugotovitvah podal pregled o uspehih revolucije, ki so mogli le vzpodbujati partizanske enote. O bojih slednjih okrog novega leta je poročal »Slovenski poročevalec« dne 29. decembra 1943:

»Slovenske udarne brigade se vsak dan bijejo z okupatorji in njihovimi pomagači... Stajerska brigada Slavka Šlandra je opravila več akcij na progi Ljubljana—Zidani most. Minirala je progo in vrgla v zrak več vlakov, ki so vozili vojni material. — Gorenjska brigada Franceta Prešerna je skupno z Gorenjskim odredom napadla Stražišče pri Kranju. Uničili so tekstilno tovarno. — Na Primorskem se je najbolj udeleževala z zadnjih dneh brigada Srečka Kosoveca. Tik pred bojiščem je uničila utrjeno sovražno nastojanko v Rihembergu pri Gorici. Posadko Italijanov in Mongolov, 60 po številu, je ujela ali pobila.

— Na Dolenskem so pogosti boji v okolici Dvora in Žužemberka...«

»Razpoloženje v pričakovanju, kaj bo prineslo novo leto, se je odrazilo tudi v članku, ki ga je priobčil »Slovenski poročevalec« dne 6. januarja 1944 in mu dal naslov »S trdnjo vero v zmago stopa naša NOV v 1944«. Tako le piše:

»Naša narodnoosvobodilna vojska je stopila v novo leto s hudimi boji zoper nemške divizije, ki so pred enim mesecem prišle sesto ofenzivo proti osvoboditvi ozemlja. Rezultati bojev, so še enkrat pokazali, velike bojeve izkušnje naših borcev in gospodarstva.« Banija in Kordun zopet v naših rokah, v zapadni Bosni je nastopilo zatišje. Nemci izhajajo v Sandžaku, v vzhodni Bosni Nemci nikamor ne morejo, otoki so trdno v naših rokah, v Slavoniji se širi naše osvobodeno ozemlje, v Srbiji se NOV krepi, pomoč zavezniških letal, uspehi v Makedoniji. — Le kdo se ne bi razveselil teh vesti!

Prišlo je dolgo pričakovano leto svobode. Prišel je tudi čas, ko smo pričeli graditi svojo oblast, oblast ljudstva. »Že star pregovor pravi, da je vsak začetek težak«, je napisal v uvodniku v »Slovenskem poročevalcu« v zadnji številki pred novim letom, zadnjim novim letom revolucije, tovariš Miha Marinko. »Tako imamo težave tudi v izgrajeni oblasti. In pri tem seveda delamo napake. Čim jih vidimo, jih moramo tudi popraviti. Te napake so; birokratizem, ilegalno skrivaštvo in šablonsko prenašanje oblik upravnih organizacij.«

Tovariš Miha Marinko nadaljuje: »Imamo pojav, da nam nastaja upravni aparat, ki je ponekod že pravi balast. Ta pojav izvira iz birokratskega razpoloženja posameznih »specialistov«, »instruktorjev« in »referentov«, ki stremijo za tem, da bi čim bolj izpopolnili aparat svoje stroke...«

Položaj nemških enot v Jugoslaviji je bil vsak dan bolj obupen. Razbite čete nadihajo so puščale na svoji poti umika veliko grobišče vojakov in materiala. Partizani so osvobodili mesto za mestom, pokrajino za pokrajino. Še trije meseci in pol zadnjih bojev. Svoboda: prišla je s pesmijo na ustih in mislijo na izgradnjo novega sveta. Partizanski tisk je postal glasnik dela.

Vedno so žive besede, ki so hitele izpod peresa partizanskih novinarjev. Bile so to borbene besede upora!

—ŽČ—

V GOSTEH PRI TOMŠIČEVCIH

Širom po Sloveniji so pripadniki jugoslovanske ljudske armade proslavljali svoj in naš praznik — 22. december. Sicer dokaj siva in mrka vrata vojašnic so oživela, z gostoljubnim nasmehom so njeni stanovalci sprejemali povabljenе, katerih večina je bila tokrat iz vrst mladega rodu.

Tudi mi smo preživeli prijetno popoldne kot gosti »tomšičevci«, ki začasno domujejo v Ljubljani...

Proslavo je pričel s pozdravnim govorom pripadnikom svoje enote in številnim gostom komandant Dragaš Marinko. Med drugimi je spregovoril tudi komandant prve slovenske narodnoosvobodilne udarne brigade »Toneta Tomšiča«, generalmajor v pokloju, Vladimir Mišica. Za prisrčne besede so se mu »tomšičevci« današnjega dne zahvalili z dolgotrajnim ploskanjem. Kar toplo nam je bilo pri srcu. Bila je sicer skromna zahvala, ki so mu jo bili dolžni, a nas je vendarle prepričala o iskrenosti njihovih misli in o spoštovanju, ki ga gojijo do naše velike revolucionarne preteklosti. Sledil je pozdrav zastopnikov osnovnih šol in gimnazije Šentvid. Krepek stisk roke, šopek cvetic in nasme komandantu, ni bil namenjen le njemu... Podelitev odlikovanj, pohval, diplom, nagrad, prehodnega pokala za športne uspehe, zahvala za številne čestitke, ki jih ni bilo moč vseh prebrati — in zaključil se je uradni, slavnostni del proslave ob 25-letnici ustanovitve jugoslovanske ljudske armade v eni izmed ljubljanskih vojašnic.

Zaželeli smo jih поблиže spoznati: kako živi naša armada, kako usposablja svoje pripadnike in še in še. Vse premalo jih poznamo, vse prerediti so stiki civilistov s temi fanti, bodočimi čuvarji naše domovine!

Ogledali smo si prostore, kjer žive, delajo, se uče in zabavajo. Sprehodili smo se tudi po razstavi, ki so jo pripravili z nemalo truda prav za to slavnostno priložnost in s katero so prepotovali domala vsa Primorsko. Več kot 300 fotografij in dokumentov iz naše najbližje preteklosti — iz časa NOB — in iz sedanjosti nam je dalo odgovor na prenekatero vprašanje.

Takole je zapisal nekdo v knjigo vtisov: »Ozri se za seboj, poglej, kje stojiš in glej, kam boš šel.« In kot v odgovor na to, drugi: »Mi, mladi vojaki, smo ponosni, da so se naši očetje borili, da so za svobodo žrtvovali svoje življenje, in ne bomo dovolili, da nam kdorkoli vzame ali oblati to veliko pridobitev naše revolucije.«

Mi verjamemo in zaupamo tem besedam.

Ob slovesu so nas plakati na razstavnih deskah z besedami, napisanimi z velikimi črkami, dobesedno pozdravljali: — Po odsluženju kadrovskega roka se mnogi vračajo kot kvalificirani vozniki motornih vozil, mehaniki, električarji, motoristi, mineri. — V 25 letih se je v JLA usposobilo približno 800.000 vojakov za opravljanje različnih strokovnih del. — Kadar je potrebno, je vojska prva priskočila na pomoč, pripadniki JLA so dali milijone delovnih ur, za njimi ostaja 1129 km modernih cest, 147 km železniških prog, 216 mostov dolžine 4035 metrov...

Podatki, ki jim moramo prisluhniti in za katere marsikdo ne ve.

Čakali so nas še s kulturno-zabavnim programom, ki so ga pripravili skupno s šentvidskimi gimnazijci. Le malo je manjkalo, da se nismo kar poslovlili, ne da bi si ga bili ogledali. Pozno, je že bilo, spoznali smo okolje, v katerem žive in skoraj pozabili na vojaka-človeka. Samo točko, dve, smo si dejali. Oditi pa ni bilo tako enostavno. Ne zaradi

Zbor Tomšičevcev na proslavi JLA v Šentvidu

postrtovalnosti in truda, ki so ga vložili v to prireditev, ne, v njih samih je bil neki poseben čar... Težko si ga razlagamo. Morda je bilo to zaradi okolja, v katerem žive. Morda zato, ker so ohranili tisto neposrednost, ki jo v vsakdanjem življenju tako pogrešamo... Koliko mladostnega zanosa! Zaželeli smo si, da bi mladi, ki so prisostvovali predstavi, izvajanje enako doživljali.

Pogled po dvorani nam je v naše veliko zadovoljstvo odkril vrsto mladih obrazov, nasmejanih, rdečih od smeha — ročice, ki so navdušeno ploskale, in ponosen pogled malega korenjaka, ki mu je vojak posadil na glavo titovko...

Ne, njihov trud ni bil zaman!

Morda smo se najbolj razveselili prav tega srečanja — saj je bilo praznično in nam tega ne bo nihče zameril — in spoznanja, da je vojak vendarle mlad človek, ki zna delati, kadar je to potrebno, se učiti, kadar to zahtevajo od njega; kadar pa utegne, se zna tudi zabavati, ljubiti, živeti...

MILENA ŠTRAJNAR

Borcem Kamniško-zasavskega odreda

Odbor Kamniško-zasavskega odreda ponovno poziva vse tiste, ki so se borili v tej enoti, da čimprej pošljejo svoje naslove na naslov: RO ZZZB NOV Slovenije, Odbor KZO, Beethovnova 10, Ljubljana.

Naslove naj pošljejo tudi svojci padlih v KZO. Naslove potrebujemo za seznam udeležencev v KZO in za izdajo zgodovinske knjige KZO. Omogočite komisiji nemoteno delo, ki pripravlja zbor odreda v prihodnjem letu na Vačah pri Litiji.

Ce bo komisija imela zbranega dovolj zgodovinskega gradiva, bo do zbora izdala brošuro o važnejših borbah in akcijah KZO, ter jo razdelila med borce po znižani ceni.

Pozivamo vse udeležence KZO, naj takoj dostavijo na gornji naslov vse zbrane gradivo, ki ga bo komisija pregledala in objavila v knjigi. Odbor pričakuje vaše sodelovanje, sicer bo ves naš trud zaman!

Z. A.

GOSTINSKO PODJETJE

»POD GRADOM« Velenje

Z OBRATI:

- KOLODVORSKA RESTAVRACIJA — bife
- SALESKA KLET ter BIFE na VELENJSKEM GRADU nudi cenjenim gostom pijačo in jedajo

Cene solidne, dobra postrežba v zadovoljstvo gosta.

Za noveletne praznike želimo cenjenim gostom prijetno razpoloženje.

Obvestilo naročnikom revije »Borec«

Naročnike revije »Borec« obveščamo, da bo 12. številka posvečena radijski postaji OF »Kričac« in da bo zaradi tehničnih težav izšla z zamudo — do 15. januarja 1967.

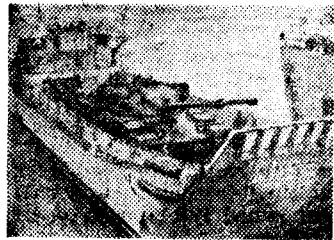
UPRAVA REVJE »BOREC«

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Vojaško zanimivosti

Britanski desantni čolni

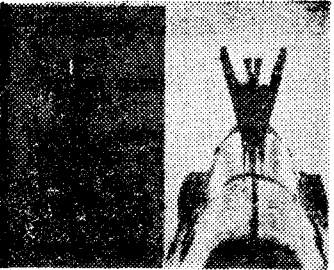
Britanske desantne ladje so podobne ameriškim: vsaka izmed njih ima, med drugim, tudi posebne doke za prevoz desantnih bar. Desantna ladja »Fearless« ima dva doka. Ko se približa obali, na katero je treba izkrcati material ali vojaške enote, se vrata na dokih odpro, iz ladjinega trupa

pa priplovejo štiri desantne barke. Eno izmed njih vidimo tudi na naši sliki. Te barke so dovolj velike, da na vsako nalože po dva srednja tanka »centurion« ali po eni teški tank »chieftain«. Razen tega pa ima ladja še štiri manjše desantne čolne za prevoz ljudi: v vsakem je prostora za 30 mož. To pa še ni vse: na ladjah »Krov gredo« še štirje helikopteri tipa »wessex«, dva protiletalska topa in štiri naprave za izstreljevanje protiletalskih raket »seacat«.

Fosforrescentna muha na puški

V britanski vojski bodo odslej uporabljali na puškah fosforrescentne muhe, s katerimi je moč v mraku natančneje streljati kot pa brez njih. Svetlo črtno, ki jo vidimo na levi sliki, dobe tako, da na muho pritrdijo majhno ste-

kleno cevčico, ki jo napolnijo s radioaktivnim tritijem in premazejo s fosforjem. Ta koristna naprava lahko vzdrži osem let.

S polzkusi, ki so jih bili napravljeni v mraku, so dokazali, da je streljanje s pomočjo te muhe za 30 odstotkov natančneje kot pa sicer. Britansko podjetje Saunders Roe and Nuclear Enterprise se je že lotilo serijske proizvodnje, z novimi muhami pa bodo opremlili vse britanske puške tipa L1A1.

Nov način spuščanja tovora

Američani že dalj časa preizkušajo nov postopek pri spuščanju tovora iz letal. Na sliki vidimo, kako letalo Lockheed C-130 leti tik nad zemljo — slika je posneta v bližini An Kheja, kjer se je takrat borila ameriška 1. zračno-jurišna divizija — in kako padalo vleče tovor iz na stečaj odprtega trupa letala.

V Južnem Vietnamu čedalje pogosteje uporabljajo ta postopek. To pa zato, ker nimajo dovolj urejenih letališč in ker transportnim letalom, če pristanejo v bližini bojišča, grozi nenehna nevarnost. Razen tega pa letala, če pristajajo in na tleh iztovarjajo svoj tovor, trošijo preveč časa. Novi postopek dovoljuje, da transportna

letala spuščajo do pet ton težke predmete iz višine komaj dveh metrov.

Koliko s tem načinom odmetavanja tovora pridobimo na času, nam dokazuje primer, ko so v Južnem Vietnamu z enim samim transportnim letalom tipa Lockheed C-130 v devetih urah prepeklili 287 ton materiala. Delo je torej ne le hitrejše, temveč tudi varnejše.

OB 25-LETNICI JAPONSKEGA NAPADA NA PEARL HARBOUR

VOJNA NA TIHEM OCEANU

Po napadu na Pearl Harbour in zavzetju otokov Guam in Wake so Japonci krenili nad Hong-Kong. Ta britanski otoček, ki je skoraj prilepljen na kitajsko celino, je padel po sedemnajst dneh bojnih 26. decembra 1941.

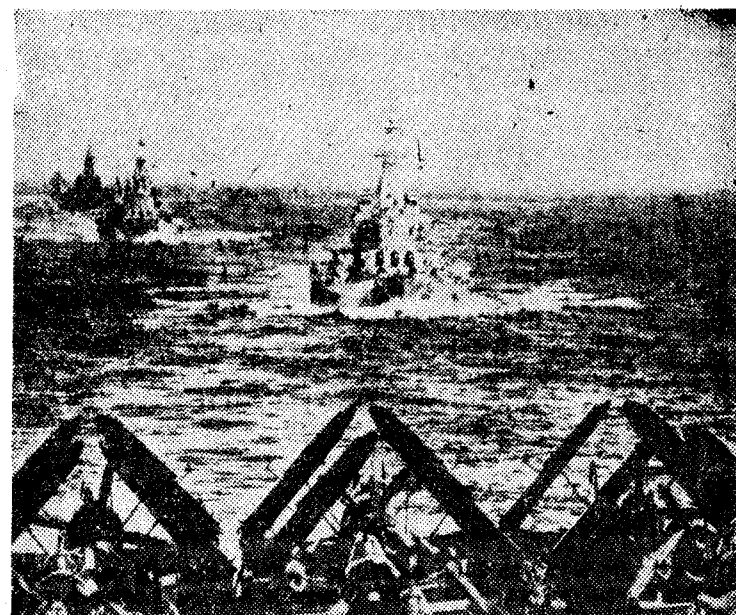
Filipini so se pokazali kot trd oreh. Branil jih je general Mac Arthur. Na filipinskem otoku Luzonu so se Japonci iznebili izkrcali že 10. decembra, štirinajst dni kasneje pa še v zalivu Linayenu. Japonci so napadali s 150.000 možmi in tako so se Američani morali skupno s svojimi filipinskimi zavezniki umakniti na Bataanski polotok. Japonci so zasedli Balango 27. januarja 1942, nato pa so se izkrcali 2. marca na Cebu, 8.

dni kasneje pa so pri Kuantanu na malajski obali napadli britansko ladjevje. Potrebno je bilo le nekaj minut, da so uničili ponosni bojni ladji »Prince of Wales« in »Repulse«, ki ju je bil tja — povsem po nepotrebnem — poslal Winston Churchill. Takoj nato, 14. decembra, so Japonci zasedli otok Penang, medtem ko je Singapur s svojimi 60.000 branilci kapituliral 15. februarja 1942. Zavezniška oporišča so padala drugo za drugim. Ves svet pa se je pri tem čudil, od kod rumenim tolikšna drznost.

Nato so Japonci začeli obkoljevati Javo. Ze decembra so se cesarjeve enote izkrcale na severni obali Bornea ter na otočju Mindanao in Jolo, nato pa še na vzhodni strani, v Tara-

kanu in Balikpapanu ter na Celebesu. Vse to so storili v januarju 1942. V naslednjem mesecu so se izkrcali na Sumatri in s padalci zavzeli Palembang. Zavezniško ladjevje, sestavljeno iz nizozemskih, angleških in ameriških pomorskih enot, se je skušalo upreti, toda Japonci so ga v bitki pri Javi, 27. febr., skoraj povsem uničili. Nizozemci so kapitulirali 9. marca, Japoncem pa je tedaj prišlo v roke 82.000 novih ujetnikov.

Japonskega pohoda še ni konec: 9. decembra so osvojili Gilbertovo, nato pa še Salomonovo otočje, kjer so zgradili letališče Rabaul in od tod bombardirali avstralsko pristanišče Port Darwin.

Ameriško ladjevje na Tihem oceanu

Kaj pa so storili zavezniki? Potem ko sta se Churchill in Roosevelt 22. decembra sestala v Washingtonu, so zavezniki izvedli nekaj manjših zračnih in pomorskih akcij na Gilbertovem in Marshallovem otočju, 3. aprila pa se je 30.000 ameriških vojakov izkrcalo na obalah francoske Nove Kaledonije.

S tem je bilo končano prvo obdobje vojne na Tihem oceanu. Drugo obdobje se je začelo spomladi 1942 z japonskim napadom na Novo Gvinejo. Tokrat pa so se Japonci ustili. Nova Gvineja je hribovit otok, trikrat večji od Jugoslavije, v njegovi notranjosti pa se širijo same džungle. Ze pred Lae so ameriški bombniki napadli in prizadejali občutno škodo ladjevju, sestavljenemu iz kakih dvajsetih vojnih in transportnih ladij in namenjenemu za napad na Port Moresby. V nasprotju s Singapurjem je Port Moresby skoraj nedosegljiv po kopenski poti, saj ga varujejo do štiri tisoč metrov visoke planine. Japonska letala so mesec dni nepretrgoma bombardirala pristaniške naprave. Port Moresby je bil za Japonce izredno pomemben že zato, ker bi jim to oporišče utegnulo postati odskočna deska za napad na Avstralijo.

Toda Japonci so na kopnem doživeli neuspeh sprčo neugodnega zemljišča, nato pa pri Koralskem otočju še neuspeh na morju.

Ta bitka se zelo razlikuje od prejšnjih pomorskih spopadov. To je bila bitka »z onstran obzorja«, zakaj uporabljali so le-

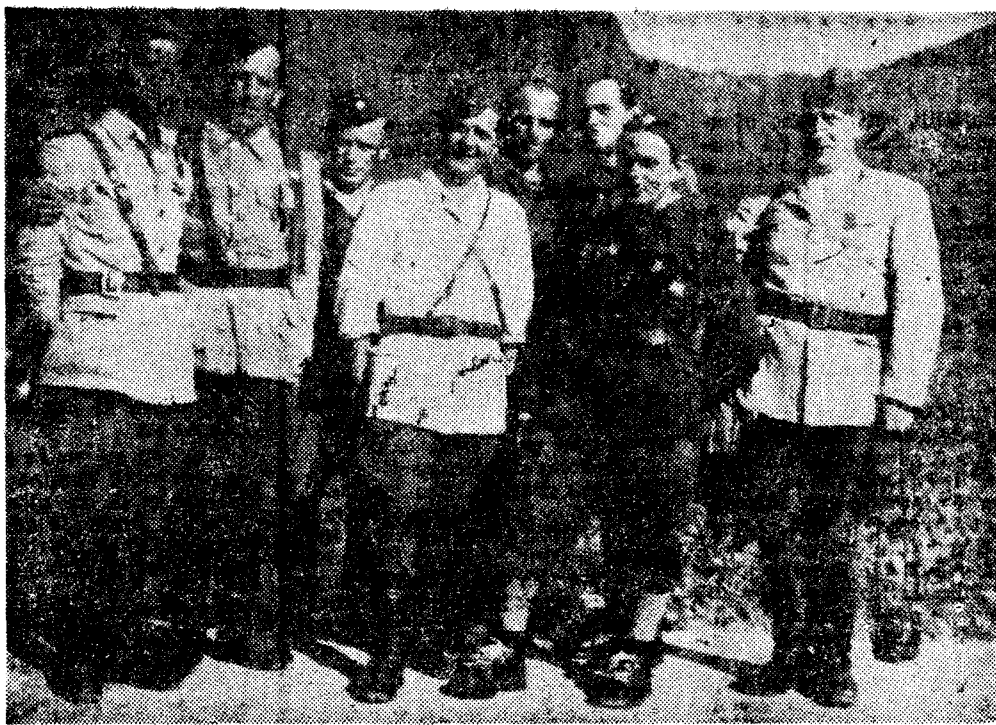
tala, ki so bazirala na letalonosilkah, na japonskih oporiščih na Salomonskem otočju in na Novi Gvineji ter na britanskih oporiščih v Avstraliji, ne da bi pri tem površinske ladje izstrelile eno samo granato. Taktika te vrste je vnesla revolucionarne spremembe v pomorsko vojskovanje. Vojne ladje se te bitke neposredno niso udeležile, temveč so se v zraku borile le letalske formacije, iskale nasprotnikove ladje, spuščale bombe, ki so zadele ali zgrešile cilj, nato pa se vračale v svoja izhodišča.

Bitka je trajala štiri dni. Japonci so, preden je do nje sploh prišlo, bili v Rabaulu na Novi Britaniji zbrali tri letalonosilke in več težkih križark, podmornic in transportnih ladij. Ameriško-avstralska eskadra pa je imela dve letalonosilki in nekaj križark. Brodovju je poveljeval admiral Fletcher. Do prvih zračnih spopadov je prišlo ob vzhodnih obalah Nove Gvineje pri Tulagi.

V tej bitki so Japonci izgubili eno letalonosilko. Na ameriško-avstralski strani pa je ena letalonosilka (»Lexington«) zgorela, druga pa je bila poškodovana. Kljub temu pa je bil končni zid za zaveznike nadvse ugoden: Port Moresby je ostal njihov, razen tega pa je zavezniki ladjevje uspešno zapiralo pomorske poti proti Avstraliji.

To pomeni, da za Avstralijo ni bilo več neposredne nevarnosti.

Fotografija z uprašajem

Fotografijo iz 49. številke »TV 15« nam je pojasnil tovariš Milan Medvešek iz Maribora, Moša Pijade 13/II. Pravi, da je nastala septembra 1944 v Kropl. Prvi z leve, oborožen s hitrostrelko, je on. Tovariš, ki se opira na palico, je narodni heroj Anton Dežman-Tonček, ki je nekaj dni poprej prišel iz bolnice. Ostali trije so aktivisti in njihovih imen se tovariš Medvešek ne spominja. Verjetno je tistemu, ki gleda skozi daljnogled, ime Janez Bohinc. Takrat so opazovali zavezniška letala nad Jelovico. Slikal je Mirko Lakota, s katerim je tovariš Medvešek potoval iz štaba Gorenjskega odreda, izpod Stola, v štab IX. korpusa na Primorsko. — Prejeli smo pojasnilo tudi k fotografiji iz 50. številke »TV 15«. Poslal nam ga je tovariš Janez Kolonič iz Ljubljane, Ulica stare pravde 18. Povedal je, da je fotografija nastala junija 1944, potem ko so tri letala pripeljala ranjence s Kupreškega polja. Spominja se le tovariša na desni, ki stane v Ljubljani, Hramniška 3. Tovariš Kolonič je prvi z leve. — Bralce prosimo tudi za podatke k današnji fotografiji.

marca na Mindoru in 7. aprila na Panayu. Polotok Bataan so zasedli 10. aprila, medtem ko se je zadnje ameriško oporišče, otoček Corregidor, vdalo 7. maja.

General Mac Arthur je medtem odšel v Avstralijo, kjer je prevzel poveljstvo nad vsemi zavezniškimi silami v južnem delu Tihega oceana.

Naposled je prišel na vrsto še Singapur, ki so ga Angleži imeli za neosvojljivo trdnjavo in katerega so dolgo vrsto let utrjevali z vsemi mogočimi

Ameriške enote, ki se v Južnem Vietnamu bore s partizani, so pogosto v nevarnosti, da jih nasprotnik povsem ali pa vsaj delno uniči. V bojih po džunglah in ob prekopih na riževih poljih so srečanja s partizani iznenadna, boriti pa se je treba iz neposredne bližine. Zato v takih primerih ogromna ameriška pomoč v težki oborožitvi ne more imeti nobene koristi. Topništvo in letalstvo ne moreta ničesar storiti, ker bi sicer lahko udarjala po svojih. Zato mora ameriški vojak računati le na svojo oborožitev.

Vojaki menijo, da strelno orožje le ne ustreza povsem v boju s spretnim sovražnikom, ki uporablja vsak zakon ali kritje. Zato so ameriški vojaki, ki se bore v Južnem Vietnamu navdušeno sprejeli novo pehotno osebno orožje, katerega izstrelki ne lete povsem naravnost.

To je ročni metalce bomb

Ameriški metalci bomb

M 79 s kalibrom 40 mm. V oborožitve ameriške vojske so ga začeli uvajati že pred dvema ali tremi leti. Sedaj pa ga v večjih količinah dajejo predvsem enotam, ki so namenjene za polilčne boje in boje v džunglah. Metalce tehta 2,7 kg. Vanj spuste bombo, ki je težka 230 gramov, z njim pa jo lahko izstrele do 400 metrov daleč. Metalce je, vstaveži kopito, dolg 730 mm. Američani pravijo temu orožju »grenade launcher«.

To orožje se je v bojih v Južnem Vietnamu pokazalo kot uspešno in zato so ameriški konstruktorji začeli delati še na drugih sistemih te vrste. Komandant ameriškega poveljstva za oborožitev kopenske vojske (USAWC) je izjavil, da so konstruirali že več novih metalcev bomb, ki jih sedaj preizkušajo na poligonih.

Predvidevajo tudi to, da bi cev metalca lahko pritrdili na

vsako avtomatsko puško M 16, ki je po proizvajalcu znana tudi po imenu Armalite AR-15. Zato so konstruirali — za sedaj še poskusni — metalce bomb XM 148. To je pravzaprav že omenjeni metalce M 79, ki pa je brez kopita, njegovo cev pa je moč pritrditi na cev puške. Puška bo sprito tega dodatka težja le za 1,36 kg. Z metalcem bomb XM 148 lahko streljajo od 50 do 400 metrov daleč.

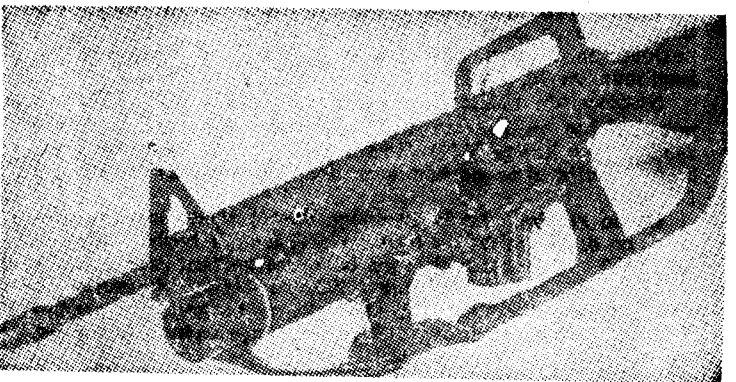
Zelo zanimiv je tudi novi poskusni metalce bomb s kalibrom 40 mm, ki pa je avtomatski. S tem metalcem lahko izstrele do 300 bomb na minuto. Z njim pa lahko streljajo ne le avtomatsko, temveč tudi polavtomatsko. Začetna hitrost bomb ni velika in zato padajo bombe

največ 375 metrov daleč. Težak pa je nekaj manj kot šest kilogramov.

Precej dlje pa meče bombe poskusni avtomatski metalce, čigar izstrelki imajo večjo začetno hitrost. Po zunanjem videzu je zelo podoben mitraljezu, le da ima mnogo večji kaliber — 40 mm. Na minuto izstrelijo po 300 bomb. Tudi z njim lahko streljajo avtomatsko ali polavtomatsko. Njegove bombe padajo do dva kilometra daleč. Metalce tehta 15 kg.

Ameriški konstruktorji so razen pehotnih pripravili podobne metalce tudi za helikopterje in oklopne transporterje, ki pa jih še preizkušajo in izpopolnjujejo.

Stevan Korda

Avtomatska puška M 16 s cevjo XM 148 (kal. 40 mm)

Specializirano podjetje za jacquardske dekorativne tkanine in jacquardske gradle

-Industrija bombažnih izdelkov

I B I - Kranj

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem in potrošnikom uspeha polno novo leto 1967

obrambnimi pripomočki. Toda vse to je bilo pripravljeno za primer napada z morske strani, medtem ko so Japonci napadli mesto iz nasprotne smeri — s kopnega, skozi malajske džungle, ki so jih vsi strategji imeli za neprehodne. Operacija se je začela z izkrcavanjem japonskih enot v Siamu. To je bilo 8. decembra. Tedaj so Japonci zasedli letališče Khotu-Baru. Dva

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

GRMEN JENA NA SREMSKI FRONTI

Marca 1943 je nekega jutra s Fruške gore krenilo petnajst sremskih diverzantov v akcijo. Vsi so bili komunisti ali skojevci, stari pa od osemnajst do petindvajset let. Oboroženi so bili z brzostrelkami in pištolami, za pasom pa so imeli bombe, da bi jim bile čim bliže rok. Prejšnjega dne je partizanski obveščevalec, ki pa je bil po narodnosti Nemec v uniformi folksdojčerske enote in ki je že vrsto dni opazoval železniški promet, sporočil:

»Na vlaku proti Rumi, ki bo jutri ob treh popoldne pripeljal na železniško postajo Pavlovce, bo tudi pošiljka razstreliva, varovalo pa jo bo pet ali šest vojakov...«

Komandir skupine Mikan Zeljajić in komisar Ilija Romanović sta po daljšem razmišljanju sklenila, da bosta sovražnika speljala na led. Vlak bodo zaustavili, razstrelivo pa zaplenili. Vse jima je bilo jasno, le tega nista vedela, kje naj ustavita vlak.

Nato sta se odločila: »V Pavlovcih, na železniški postaji.«

Diverzanti so hodili previdno in počasi. V tihi in jasni noči ravnini ni bilo videti konca. Vsakdo izmed njih je zase tiho ponavljajal nalogo, ki jo je bil dobil, in se preoblekel. Simo Reljić pa si je nadel železničarsko obleko in k nogi prisljnil kladiivo, s kakršnim preverjajo tračnice. Komandir je pomignil, kar je pomenilo: pojdi!

Romanović in Reljić sta odšla. Oba sta imela po dve pištoli in tri bombe. Skozi grmovje sta se s severne strani približala železniški postaji. »Za vraga, na nekaj pa smo le pozabili,« se je nenadoma spomnil Romanović. »Veš, da imajo danes kmetje svoj praznik, »sretnenje« in bo zato na postaji njihova zabava.«

Pred vhodom na postajo pa sta se lažni letalec in železničar srečala s pravim ustaškim letalcem. »Za dom spremni!« ju pozdravi.

Romanović je odzdravil, nato pa letalca zgrabil za rame in ga potnisnil na postajo:

ljudi. Neka ženska je bilo prosila, naj jo puste, ker ji je otrok na njivi lačen.

»Pojdi,« ji je rekel komandir Zeljajić. »Vrni se z otrokom, toda spotoma ne smeš z nikomer govoriti niti ne smeš oditi domov. V nasprotnem primeru te bomo morali ubiti.«

»Kaj mi res ne verjamete?« mu je ženska očitaloče odvrnila. Kmalu nato se je vrnila z otrokom.

Komandir in komisar sta se čedalje pogostje ozirala na uro.

Iz dveh vagonov so se pokazale glave ustašev, žandarjev, folksdojčerjev in domobranov. Onadva iz lokomotive sta začela streljati s pištolami. Dva ustaša sta se zvrnila po tleh. Tedaj pa so s salaša proti vlaku pohiteli še drugi diverzanti. Djura Miler, ki je bil sicer Nemec, Triva Vitasović (narodni heroj) in domobran Tinko, ki je bil prinesel v partizane letalsko uniformo, so z zadnje strani planili v vagon in z brzostrelkami v rokah prisilili sovražni-

motivo odpeljal kak kilometer daleč od postaje, jo tam ustavil, nato pa jo z vso močjo pognal nazaj proti Pavlovcem, potem ko je sam pravočasno skočil z nje. Lokomotiva je tresčila v vagon in jih spremenila v kup železja in lesa. Da bi jo povsem uničil, je Mikan Zeljajić vzel nekaj zaplenjenega razstreliva in ga vtaknil pod lokomotivo.

»Kaj takega, komandir, pa res nismo pričakovali,« je rekel komisar, ko je pregledoval zaplenjeno razstrelivo, šarec, brzostrelke, puške in skoraj petdeset ujetih sovražnikovih vojakov. Najdragocenejši plen pa je bil nedvomno seznama, ki so ga bili našli pri ujetih žandarjih. Na tem seznamu so bila imena osemnajstih fantov in deklet iz Vrdnika, sodelavcev NOV. Na koncu seznama je stalo: »Oznane bandite je treba takoj poloviti, poslati pred naglo sodišče in jih postreliti.«

Se isto noč je Nemec, ki je bil v Vrdniku naš obveščevalec, prek svojih zvez opozoril te fante in dekleta, naj se takoj umaknejo iz mesta.

Ko se je kolona, sestavljena iz petnajstih diverzantov in osemnajstih domobranov, ki so pomagali nositi razstrelivo, oddaljila od železniške postaje kakih sto metrov, je tam odjeknila eksplozija mine, ki so jo bili potisnili pod lokomotivo. Kolona se je ustavila šele na osvobojenem ozemlju, v fruško-gorskem samostanu Mali Remeti, kjer so se borci lahko odpohili in pripovedovali svojim tovarišem, kaj vse so bili doživeli v Pavlovcih.

Bogdan Trbojević

Nekdanjim borcem Prešernove brigade

Naš odbor je pred nekaj tedni s posebnim pismom zaprosil nekdanje borce Prešernove brigade, naj s svojimi prispevki — zlasti s podatki o padlih in ranjenih borcih, junških dejanjih posameznih prešernovcev in drobnih osebnih doživljajih, ki so jim ostali v nepozabnem spominu — pomagajo pri sestavljanju zgodovine svoje bojne enote. Zgodovina bo tem popolnejša, čim več borcev bo sodelovalo pri tem delu.

Vse tiste, ki tega dslej še niso storili, prosimo, če svoje prispevke pošljejo odboru borcev Prešernove brigade pri ZZZB NOV občine Kranj najkasneje do 15. januarja 1967.

Odbor borcev Prešernove brigade

Samo pol ure je še do prihoda vlaka. Nato je komisar Romanović potegnil iz torbe uniformo ustaškega letalskega poštofirja in se preoblekel. Simo Reljić pa si je nadel železničarsko obleko in k nogi prisljnil kladiivo, s kakršnim preverjajo tračnice. Komandir je pomignil, kar je pomenilo: pojdi!

Romanović in Reljić sta odšla. Oba sta imela po dve pištoli in tri bombe. Skozi grmovje sta se s severne strani približala železniški postaji.

»Za vraga, na nekaj pa smo le pozabili,« se je nenadoma spomnil Romanović. »Veš, da imajo danes kmetje svoj praznik, »sretnenje« in bo zato na postaji njihova zabava.«

Pred vhodom na postajo pa sta se lažni letalec in železničar srečala s pravim ustaškim letalcem.

»Za dom spremni!« ju pozdravi.

Romanović je odzdravil, nato pa letalca zgrabil za rame in ga potnisnil na postajo:

kove vojakke, da so izstopili in se zbrali na peronu.

Tako so se sovražnikov vojak razvrstili pred postajo. V vlaku ni bilo, kot so mislili, le pet ali šest vojakov, temveč štirje ustaši, dva žandarja, sedem folksdojčerjev in petindvajset domobranov.

Brž ko so pobrali razstrelivo, je železničar Boža zavrl vagon, Milan Korica pa se je z lokomotivo odpeljal kak kilometer daleč od postaje, jo tam ustavil, nato pa jo z vso močjo pognal nazaj proti Pavlovcem, potem ko je sam pravočasno skočil z nje. Lokomotiva je tresčila v vagon in jih spremenila v kup železja in lesa. Da bi jo povsem uničil, je Mikan Zeljajić vzel nekaj zaplenjenega razstreliva in ga vtaknil pod lokomotivo.

TRGOVSKO PODJETJE

»Potrošnik«

MURSKA SOBOTA

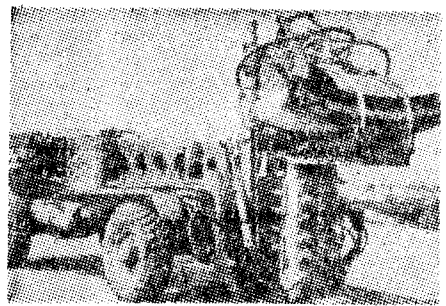
ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM ZA NASTOPAJOČE NOVO LETO 1967

PRODAJAMO VSE VRSTE TRGOVSKEGA BLAGA NA DEBELO IN DROBNO

FOTO S PODPISOM

ŠVEDSKO VOJNO LETALSTVO ima 550 do 700 taktičnih letal, izmed katerih so jih kakih 80 odstotkov izdelali doma. Med švedskimi prestrelalci je najbolj znano letalo »Saab J-35 Draken« (na sliki), ki pa ga že nadomeščajo s popolnejšim lovcevm-prestrelalcem »Saab 37 Viggen«

ZA KOPANJE STRELSKIH JARKOV imajo Britanci poseben stroj, ki na uro lahko izkoplje kakih 240 metrov dolg, 60 centimetrov širok in polmetr globok strelski jarek

med temi štirimi zidovi in v neposredni sovražnikovi bližini. Čakati morajo še celih enajst ur.

»Predvideli smo prav vse,« je nekdaj rekel.

»V vojni nikoli ne veš, če si res vse predvidel, zakaj vojna je polna raznih sprememb, zvijač in ukan,« mu je odgovoril tovariš.

Pred hlevom, kamor so se skrili, je bil vodnjak. Kmetje so prihajali po vodo. Diverzanti so vedeli, da jih bo prej ko slej kdo odkril. Zato so vsakomur, ki je prišel na dvorišče, dali skozi okno znak, naj se približa, nato pa mu rekli, da do treh popoldne ne sme nikamor.

»Zakaj pa nam tega niste bili rekli poprej, da bi se umaknili iz vasi in da se Nemci ne bi mogli nad nami maščevati?« se je pritoževal starejši možak.

Do treh popoldne se je v hlevu nabralo že kakih dvajset

»Če ne boš storil tega, kar ti bova rekla, te čaka smrt!« mu je zagrozil. Nato pa je zapovedal prometniku:

»Ko pripelje vlak, postopaj tako, kot sicer to delaš. Če pa boš skušal kaj pacati, ti bo ta,« je pokazal na Reljića, »poslal v hrbet nekaj krogel.« Nato je vzel škarje in prerezal telefonsko napeljavo.

Vlak je bil točen. Na peronu je stal prometnik in se tresel ko šiba na vodi. Za njim je stal Simo Reljić, poleg njega pa lažni letalski podoficir Romanović in ujeti ustaški letalec. Vlak je ustavil, potniki pa so izstopili, ne da bi slutili kaj hudega. Romanović je tedaj kot mačka skočil na lokomotivo in s pištolo v roki dopovedal strojevodji in kurjaču, za kaj gre.

Milan Korica, sedanji polkovnik in narodni heroj, sicer pa kovač, je odpel lokomotivo, nato pa še on skočil nanjo.

JOŠT KOLC

ZASEDA PRISILJANI

Jeseni 1944 je bila skoraj vsa Dolenjska razen nekaj večjih krajev že osvobojena. Kljub temu se je še vedno, z vedno bolj naraščajočo trdozvoštvostjo bil boj med našimi enotami ter domobranci in Nemci. V tem, predzadnjem vojnem letu, se je sovražnikova taktika bistveno spremenila in se prilagodila značilnostim partizanskega bojevanja. Največkrat so domobranci iz utrjenih postojank v največji tajnosti, navadno pod okriljem noči, pošiljali svoje udarne skupine v zaledje naših enot ali celo globoko na osvobojeno ozemlje. Njihove kolone so vodili domačini, zato so se pojavljale tam, kjer smo jih najmanj pričakovali. Večkrat so tudi večje skrite v gozdovih ali odročnih krajih, pa tudi v belogardijsko razporejenih naseljih čakale dan, dva ali tri, nato pa udarile predvsem po zalednih enotah in ustanovah. Na srečo ni vedno šlo tako enostavno, kot so predvidevali. Nemalokrat so naleteli na naše zasede in zaščitne enote, ki so jih pognale v beg. Toda marsikdaj so našim prizadejall hude izgube. Res so pri tem imeli velike zasluge domačini, ki so kolone vodili ali jim poveljevali, oziroma so bili njihovi obveščevalci kot civilisti, toda dostikrat smo bili krivi tudi sami. Premalo smo bili budni, preveč samozavestni. Prav zadnje razdobje vojne smo izgubili veliko število dobrih tovarišev.

Kako onemogočiti in zatreti žlezične akcije domobrancev in Nemcev, so nenehno ugibala vsa poveljstva. Nazadnje je obveljalo, da je napad najboljša obramba. V tem protiidaru sta odigrala važno vlogo slovita jurišna bataljona 15. in 18. divizije, torej obeh divizij, ki sta se v vrstah VII. korpusa bojevali na Dolenjskem. S svojimi napadi sta ta dva bataljona povzročila pogostokrat pravi preplah med domobranskimi in nemškimi posadkami. Uspehi teh dveh bataljonov, ki sta bila sestavljena iz izbranih borcev ter oficirjev in oborožena predvsem z avtomatskim orožjem, so omogočili tudi brigadam in odredom več uspešnih akcij in možnosti za manever. Predvsem pa so naše enote dosegle, da sovražnik ni mogel več izpadati iz postojank, ne da bi naše enote za to vedele in se pravočasno pripravile za protiidarce.

Kot je rečeno, so enote VII. korpusa takrat nadzorovale vse ozemlje in poti od Kolpe do Ljubljane in od Save do Snežnika. Toda postojanke ob glavnih prometnih žilah kot so Ljubljana—Novo mesto in Ljubljana—Kočevje, so bile močno utrjene, v postojankah pa so bile številne sovražne enote. Tako je sovražnik vsaj poskušal zavarovati promet po cesti in železnici, da bi takoj oskrboval posadke, po drugi strani pa zapletal v neprestane boje naše enote. Drugače bi te utegnile udariti na strateške poti Ljubljana—Zagreb in Ljubljana—Trst. Medtem so divjali odločilni boji za osvoboditev Beograda in Srbije. Rdeča armada je podila nacistične armade z Madžarske. Zato okupatorski vojaški stroj ni mogel dovoliti, da bi mu naše enote uničile prometne zveze s fronto. Zlasti pomembne pa so bile akcije NOV Slovence za razvoj angloameriške akcije v Italiji.

Zaradi številnih in močnih postojank so imele naše brigade težke naloge, toda kljub temu so jih izvrševale z vso prizadevnostjo.

V tem svojem zapisu ne bom opisoval blestečih zmag, pač pa bom opisal dogajanje na ožjem območju Dolenjske, kjer sem se ob tem času znašel kot politični komisar 2. čete 2. bataljona Gubčeve brigade. Bilo je v začetku oktobra 1944.

Domobranci in Nemci so tiste dni mirovali bolj kot navadno, in kakor bi se nadejali, da bodo imeli opravka z nami prav na okopih svojih postojank. Stična in Sentvid sta bili močno utrjeni naselji. Od tod so pogosto vdirale sovražne kolone proti Žužemberku in nam povzročale precej preglavic. Nič manj nevarni niso bili vpadi proti »meji« med nemško in italijansko okupacijsko cono. Če je pomenil Žužemberk ključ Suhe krajine in predstražo Bele krajine, so prehodi čez »mejo« pomenili žilo dovodnic. Iz Stajerske so namreč čez Savo in mimo Stične ter Sentvida hodili novinci na Dolenjsko v naše izčrpane brigade. Malo pred našim napadom na Sentvid in Stično sta se pojavili pri nas celo dve štajerski brigadi, 6. in 11. Prav ti dve sta dobili nalogo napasti in uničiti postojanki v Sentvidu in Stični. Naša brigada panaj bi poskrbela, da ne bi sovražnik dobil pomoči z novomeške strani.

Po večdnevni pohodih smo se za en dan ustavili na vinorodnih holmih pri Vrhtrebnju in Repčah. Pod nami je bila postojanka na Občinah pri Trebnjem. Dobili smo tudi nekaj novincev iz Istre in tako okrepili naše precej razredčene čete.

Naš bataljon je še pod okriljem noči zapustil Vrhtrebnje in po krajšem pohodu do Dečje vasi prekorčal cesto Novo mesto—Trebnje. Po krajšem posvetovanju četnih poveljstev v bataljonskem štabu so čete poselele določene položaje vzporedno s takratno deželno cesto po južnem pobočju hriba Sv. Ana od južnega izhoda železniškega predora nad naseljem Jelše do točke 362. Tam se je bataljon z desnim krilom dotikal železnice proti Trebnjemu. Pred položaji je na nasprotni strani ceste v globokem jarku šumel potok Temenica, ki nedaleč proč ponikne. Ob potoku pa so želele hiše vasice Vrhpeč, ki smo jih v mračnem jutru komaj razločevali.

Bataljon je imel nalogo brezpogojno zadržati sovražnika, ki bi poskušal pomagati obleganemu Sentvidu ali Stični. Zamišl komandanta bataljona, da bi s položaja pri Sv. Ani z ognjem in manevrom preprečil sovražni prodor, je bilo mogoče uresničiti le tedaj, če bi bilo mogoče doseči popolno preglednost nevarne smeri od Biške vasi ob potoku do Vrhpeči in Pungerta. Nič manj ni bila nevarna smer za našim hrbtom, to je prek polj in senožit med vasema Hrastje in Jezero. Zato je bilo nujno zavarovati obe smeri, to se pravi organizirati krožno obrambo. To nalogo so prevzele patrulje, ki so ob prehoda nenehno nadzorovale. Zlasti sta imeli odgovorno nalogo tudi obe četi na krilih, 1. na levem in 3. na desnem. Hrib, na katerem smo bili, je stožčaste oblike in ima na južni in vzhodni strani dokaj strma pobočja, ki so tudi brez dreves in grmovja. Proti zahodu pa se blago spušta proti točki 362. Tam je majhno sedlo, poraščeno z redkim drevjem. Na vrhu hriba pa je cerkva z nekaj poslopji.

NADALJEVANJE

ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA SLATINA

INDIKACIJE:

- boleznj jeter in žolča
- boleznj želodca in dvanajstnika
- boleznj prsnice: sladkorna bolezen, tolščavost
- kronično vnetje ledvic
- težave v prebavilih

Mineralne kopeli, moderna hidroterapija, fizikalna terapija

SVETOVNO ZNANO ZDRAVILIŠČE IN LETOVIŠČE

ja, Sloveča dietna in splošna restavracijska kuhinja, kavarna v 12. nadstropju z lepim razgledom, komfortne sobe, vsako sredo, soboto in nedeljo ples, kulturne prireditve. Posebni 10, 15 in 21-dnevni aranžma za domače goste. — Vse informacije daje Receptija zdravilišča Rogaska Slatina. Za vaše zdravje — samo Rogaska Slatina!

Gostinsko podjetje »URŠLJA«, Ravne na Koroškem

priporoča krajevnim organizacijam ZB, ZVVI in ZROP ter posameznikom obisk Rimskega vrelica v Kotljah na Koroškem

Zdravilna voda — prenočišča — restavracija — čudovita okolica, znana iz del Prežihovega Vornanca — muzej.

Večje skupine naprošamo, da javijo obisk pismeno ali na telefon 24/2 Ravne ali na upravo podjetja, telefon 9, Ravne.

Tudi ta košček naše zemlje je privlačen in mikaven za našega delovnega človeka.

Nemirno leto 1966 ; Nekaj misli o Kurirčkovem festivalu

Se nekaj dni in obrnili bomo zadnji list na koledarju. V mednarodnem življenju bo leto 1966 gotovo veljalo za zelo nemirno, polno presenečenj, drobnih upov in razočaranj. Dostikrat je bilo tudi leto bojazni.

Nad vse leto je legla temna senca vietnamske vojne. Navzlic vsem prizadevanjem velike večine svetovne javnosti, poglavarjev držav, političnih voditeljev in Organizacije združenih narodov, v Vietnamu ni miru. Ameriške sile so čedalje številnejše, Američani so dobili nekaj zaveznikov, ki pošiljajo vojake v Vietnam, vojna se čedalje bolj širi na sever in ob koncu leta je šele božično premirje prineslo nekaj miru prebivalcem Hanoja, prestolnice Severnega Vietnama, ki drži v eksplozijah ameriških bomb. Politika Johnsona in njegovih sodelavcev se ni prav nič spremenila, čeprav se je ob šesti obletnici vietnamskega boja za svobodo pokazalo, da po drugi svetovni vojni še ni bilo tako osvojenosti politike, kot je sedanjaa ameriška. V skoraj šestdesetih letih dežel sveta so veličanske množice demonstrirale pred ameriškimi ambasadami in konzulati. Njihovo skupno geslo je bilo: »Hočemo mir v Vietnamu!« Demonstracijam so se priključile akcije za pomoč vietnamskemu ljudstvu, predvsem pomoč s tistim, kar je človeku najbolj dragoceno — s krvjo.

Politični obzornik

Nemirnih dogodkov v letu 1966 ni manjkalo. Ko je bil ganski predsednik dr. Kwame Nkrumah na Kitajskem, so v domovini naredili vojaški udar, uvedli diktaturo in začeli rovariti tudi proti drugim afriškim deželam. Za voditelji udara so stali zahodni državniki, ki jim samostojna Afrika ni povšeči.

Kri je tekla v Dominikanski republiki, kjer so bili svet vmešani Američani. Deželi so hoteli vsiliti svojo politiko, kar se jim je v dobrini meri tudi posrečilo. Toda zaradi njihove bojovne politike se Latinska Amerika polagoma obrača od ZDA in kmalu jim bo povsem pokazala hrbet. Kajti prebivalci Latinske Amerike so že zdavnaj prišli do spoznanja, da so za vojaškimi udari, za dogodki, ki navadno zadušijo demokratično življenje, skoraj zmerom Američani.

Vseh nemirnih, središč skorajda ni mogoče naštet: Ciper, Izrael, Jordanija, Aden, Indonezija, Južna Rodezija, vrsta afriških držav, ki so si komaj dobro pridobile neodvisnost in se zaradi tujega vmešavanja znašle v velikih političnih in gospodarskih težavah. Svet je v minulem letu razburila, prestrašila in včasih spravila v smeh kitajska »kulturna revolucija« z malikovanjem Mao Ce Tunga, svet je presenetila novica o atentatu na rasiističnega južnoafriškega voditelja Verwoerda, čeprav je kmalu spoznal, da bo v tej deželi še naprej vse po starem.

Leto 1966 je tudi pokazalo, kako resnično je preživeta blokovska politika, kako neumeteljeno je bilo deliti zemeljsko oblo na Vzhod in Zahod v političnem smislu. V »močnem in nepremagljivem« zahodnem taboru ni bilo enotnosti. Francoski predsednik Charles de Gaulle je vojaški organizaciji NATO prizadel hud udarec, ko je iz nje poklical francoske čete in »pregnal« tujo vojsko s francoskega ozemlja. Med najmočnejšimi ameriški zavezniki je le malo takšnih, ki so pripravljene pomagati ZDA v vietnamski vojni (še najbolj pripravljena je Zahodna Nemčija: s tako imenovanimi vojaškimi »strokovnjaki«). Francija je z zblizanjem s Sovjetsko zvezo (obiskom de Gaula v ZSSR in obiskom Kosigina v Franciji in vrsto drugih pomembnih stikov) pokazala, da družbena ureditev neke dežele ni ovira za sporazume z deželo, ki ima drugačno družbeno ureditev.

Zaradi presenetljive nespametne politike LR Kitajske se je povečalo nesoglasje med to državo in drugimi komunističnimi in socialističnimi deželami, ki si žele miru, ne pa zmage komunizma z orožjem.

Med posameznimi dogodki, ki so vznemirili svet, naj bi omenili še krepitev nacizma v Nemčiji in uspehe neonacistov na zadnjih deželnih volitvah v parlamente. Svet je takoj reagiral in dal vedeti voditeljem Zahodne Nemčije, da je zaskrbljen zaradi tega pojava.

Potemtakem je razumljivo, da se je oboroževalna tekma v tem letu le še krepila. Številke so krute in neizpodbitne. Ameriški izdatki za vojno v Vietnamu so šli v nekaj deset milijard dolarjev, po vsem svetu je šlo za oborožitev vsak dan 550 milijonov dolarjev ali 23 milijonov dolarjev na uro. Neverjetno, vendar resnično.

Pri vsej tej astronomski vsoti denarja, ki je namenjena uničenju človeštva, pa dve tretjini ljudi tade lakota. Strokovnjaki Organizacije združenih narodov so ugotovili, da ima dovolj hrane le tretjina človeštva in da drugi dve tretjini živita v razmerah, ki spominjajo na nemška koncentracijska taborišča med drugo svetovno vojno! Oboroževalna tekma pospešuje le razvoj določenih vej tehnike, zanemara razvoj gospodarstva v tistih panogah, ki naj bi prinesle izboljšanje življenjskega standarda, onemogoča razvitim deželam, da bi pomagale zaostalim in deželam v razvoju, in omogoča, da nekaj razvitih dežel še hitreje bogati.

Število ljudi na zemlji pa nenehno narašča. Danes živi na svetu 60 milijonov ljudi več kot lani, vsako sekundo se rodi dva otroka, vsako minuto stodoletje, vsako uro 7200, vsak dan 172.000 otrok: potemtakem je na svetu vsako leto 63.100.000 novorojenčkov.

Če bo število prebivalstva naraščalo v takšnem tempu, bo leta 2000 živelo na zemlji več kot sedem milijard ljudi. S tem se bodo povečale potrebe po hrani, obleki, električni energiji, stanovanjih in drugih dobrinah, ki jih terjaja vsakdanje življenje.

S politiko vojne in oboroževanja pa ni mogoče zagotoviti niti tega, da bi dobre tri milijarde ljudi, koliko jih je zdaj na svetu, vsaj spodobno živeli. Perspektive niso nič kaj rožnate.

Vprašanje, kako zagotoviti mir na svetu in kako zblizati zastale in razvite dežele, je bilo vseskozi v ospredju jugoslovanske zunanje politike. Jugoslavija se ravna po načelih politike nevtriranja v bloke, nevmešavanja v notranje zadeve drugih dežel, medsebojne pomoči in prizadevanj za ohranitev oziroma okrepitev miru. Jugoslavija je bila zmerom med prvimi, ki so zahtevali prekinitev sovražnosti v Vietnamu in pogajanja na enakovredni ravni. Številni stiki vodilnih jugoslovanskih državnikov s tujimi so pokazali, da je tudi med deželami, ki jih uradno ne štejemo za neuvrščene, vse preveč pripadnic te politike, zakaj svet si čedalje močneje želi miru.

Jugoslavija je s svojo zunanjo politiko dajala zgled drugim deželam. Odnosi z vsemi sosednimi državami so se v letu 1966 izredno izboljšali, sklenjeni so bili brezštevilni sporazumi o gospodarskem, političnem, turističnem, kulturnem in športnem sodelovanju. Jugoslavija je na široko odprla svoje meje in okrepila stike tudi z drugimi evropskimi državami. Jugoslovanska trgovina si je začela utirati širšo pot v svet, ko je bil podpisan sporazum o vstopu v GATT (mednarodni sporazum o carinah in trgovini), gospodarska reforma postavlja Jugoslavijo na vse višje mesto v mednarodni trgovini, ne gre pa tudi prezreti protokola, ki ureja razmerje med cerkvijo in državo, ki sta ga podpisala Jugoslavija in Vatikan in ki potrjuje odnose med državo in katoliško cerkvijo na temelju jugoslovanske socialistične stvarnosti.

Kot človek, ki ob koncu leta pregleduje svoje delo, ki se veseli uspehov in sramuje porazov, naj bi tudi svet ob koncu leta 1966 pogledal vase. Z mislijo na lepše življenje, sožitje med narodi, razumevanje, z odporom do vojne in prizadevanji za mir naj bi se začelo novo leto in popravilo, če že ne vse, pa vsaj del vsega hudega, storjenega v letu 1966. Ni lahko, toda vredno je truda.

STANE IVANC

V torek, 20. decembra, se je v Mariboru končal IV. Kurirčkov festival. Pisatelji in pesniki, založniki, novinarji in drugi so se, potem ko so poslušali poročilo žirije, začeli razhajati. Tako kot vsako leto od 1963. dalje, če ne računamo še skromnega začetka leta 1962 od dnevu JLA...

Več ali manj so skoraj vsi naši listi poročali o poteku festivala, pa tudi o tem, kdo je dobil kakšno nagrado in zakaj. Zato mislim, da je odveč še tukaj ponavljati imena in naštevati podatke. Mnogo bolje je, če izkoristim dragoceni časopisni prostor za to, da nanizam nekaj misli o tej že tradicionalni in množični manifestaciji partizanske literature za mladino.

Ce se vprašamo, zakaj je sploh »Kurirčkov festival« nastal in zakaj ravno v Mariboru, lahko ugotovimo, da vemo o tem zelo malo ali pa smo že pozabili. Naj najprej odgovorim na to vprašanje.

Za tako obliko sodelovanja med armado in civilisti so prav v Mariboru — ko je bil tam še tovariš Potočar — pokazali največ zanimanja in volje. Vse skupaj bi morda lahko tudi ocenili kot prizadevanje za dvig kulturnega življenja v Mariboru, ki je zaradi ljubljanskega republiškega centralizma nekoliko zastalo.

Kot vzrok, zakaj je festival nastal, pa bi lahko našli več dejavnikov. Predvsem je šlo in gre še zdaj za uveljavljanje partizanske literature za mladino, ki se je počutila in se še zdaj počuti več ali manj pastorka v poplavi različnega »šunda«, ki gre dobro v denar. Prav tako naj bi natečaj povečal zanimanje ustvarjalcev za to vrsto literature. Ti naj bi napisali vsako leto več novih del, iz katerih bi žirija ob večji izbiri in večji količini lahko izbrala najboljše. Samo množičnost vodi v kakovost, ne pa narobe!

Od festivala pa lahko vsako leto veliko pričakujejo tudi prosvetni delavci. Nastopi pisateljev, pesnikov in oficirjev po šolah so jim v veliko pomoč pri vzgoji in pouku. Posebno še, če upoštevamo, da so šole marsikje v oddaljenih krajih, kjer je sam prihod tujega človeka nekaj pomeni. Razen tega pa se več ali manj vse šole ubadajo s težavami, ker ni denarja. Zato prihod literatov pomeni za vsako šolo velik dogodek.

Kako otroci sprejemajo take obiske po šolah in kako ti obiski potekajo, bi lahko povedal iz lastnih izkušenj, saj sem se udeležil številnih nastopov. Menda nihče ne more zanikati, kako si otroci želijo neposredne pri-povedi udeležencev NOB. Sicer imajo skoraj v vsaki slovenski vasi nekaj bivših partizanov in aktivistov. Toda redki so med njimi, ki bi znali svoje doživljaje pripovedovati tako, da bi jih mladina rada poslušala.

Ugotoviti moram, da mladino še vedno najbolj zanimajo dogodki iz NOB. Vsepopodsod, kamor smo prišli, so nas otroci spraševali, če smo bili partizani, če smo bili priče dogodkom, ki jih opisujemo. Vsepopodsod, kjer so nastopali tudi pisci, ki pišejo sodobno tematiko, vprašanja otrok nehoti potisnejo ob navzočih borcih vse drugo ob stran...

Tako zanimanje za NOB pa ne izraža samo želje slišati o nekakšnih pustolovščinah, kot nekateri mislijo. Res, mladina si želi razgibanosti, ne prenese dolgozveznega modrovanja, ugibanja, samogovorov in pri-

spodob, želi si dogodkov. Morda posamezniki res vidijo v NOB samo pustolovščino, toda...

Mar smo bili mi v mladih letih kaj drugačni in ali je zaradi tega potrebno smatrati literaturo iz NOB za pustolovsko, kot so bile nekdaj »indijanske« ali »detektivske«? Nasprotno, zdi se mi, da je taka želja mladine po poslušanju dogodkov iz NOB zelo dobra rešitev, samo da jo vse pre malo izkoriščamo v vsakdanji praksi. Vse preveč bi radi vzgajali mladi rod samo s pridigami. Tudi to je potrebno, toda taka oblika je v primerjavi z zanimivimi napisanimi literarnimi deli kaj dolgočasna in nezanimiva.

To, da ne bi mladi ljudje, otroci in mladina, razumeli in smatrali NOB za pustolovščino posameznikov, je poleg drugega zelo zahtevna naloga vseh piscev. Preprečiti izdajanje takih del je tudi ena izmed osnovnih nalog vseh naših kulturnih delavcev. To željo po tudi zahtevno so mnogi izrekli med drugim že skoraj na vseh »Kurirčkovih festivalih«. Toda če smo odkriti je obravnavanje partizanstva kot pustolovščine kljub vsemu samo izjemen primer, ki ga sproti kot takega tudi ocenijo. Zdi se mi, da te nevarnosti sploh ni, ker so taki pojavi sila redki. Preveč smo se narave blizu dogodkov in zadositi je še zdravega med našimi bralci.

Druge pomanjkljivosti naše mladinske partizanske literature pa prav zaradi tega prihaja največkrat do očitkov o pustolovskem obravnavanju partizanščine, kar pa je po mojem mnenju pretirano in včasih celo škodljivo. Navsezadnje mladina najbolj ceni tako pripovedovanje ali pisanje o NOB, ki je preprosto, brez opekav ali dodatkov. Resničnost pa ni bila prav nič pustolovska! Izkušnje vemo, da še zdaj iz pre-

teklosti tudi mi najbolj cenimo najbolj preprosto pripovedovanje, od rimskih klasikov pa do »Deset dni, ki so pretresli svet«, pa čeprav so pisem teh del sodobniki najbrž očitni repertoarizem in poenostavljanje. Toda čas, najstrožji sodnik, je izločil vse manj vredno, na rešetku so ostale samo dragotnine...

Po svojem obsegu zajema »Kurirčkov festival« mnogo več kot samo mladinsko literaturo. Saj je zelo težko reči, da je na primer knjiga napisana za mladino do 18 let. Velikokrat segajo po delih za mladino tudi starejši, tako kot segajo mlajši po delih za starejše. Realistično pisana literatura je zato sprejemljiva za mnogo širši krog ljudi kot samo za določeno mladino.

Ob tem se nam sama po sebi pojavi misel, ali ne bi kazalo festivala razširiti še na dela, ki jih pišejo pisatelji in pesniki na tematično revolucije tudi za starejše, ko je vendar meja med tem, kaj je za starejše in kaj za mlajše, zelo nejasna in dvomljiva.

Ali pa: Uspeh »Kurirčkovega festivala« kot ustanove nas obvezuje, da se bolj temeljito ukvarjamo z vso literaturo s tematično revolucije. To imamo pri nas dovolj, celo zelo veliko, pa še vedno pogrešamo sistematično ustvarjalno delo na tem področju. Vse preveč je razdrobljenosti, vsaka založba je navezana predvsem nase in na svojo iznajd-

ljivost. Sicer je prav, če je med njimi konkurenca, vendar bi bilo sodelovanje med založbami koristno.

Ob tem se spomnim želje posameznikov in tudi skupine piscev, ki se ukvarjajo s tematiko NOB, da bi se združevali in skupaj delovali pri razvoju te vrste. Poljaki in naše baje celo posebno društvo pisateljev, ki pišejo o odporu, več ali manj je v vsaki državi po nekaj piscev, ki pišejo o tem. Tematika odpora pa je tudi zdaj še vedno nova; spomnimo se samo vseh odporniških gibanj po zadnji svetovni vojni. Ali ne bi nekakšno združevanje na podlagi dela nad to vrstjo, seveda v okvirih splošnih kulturnih prizadevanj, pomagalo pri uveljavljanju naše domovine kot dežele, kjer se je razvilo eno izmed najbolj veličastnih odporniških gibanj na svetu? In ali ne bi tako združevanje, bodisi v obliki festivala, posebnega ali kar »Kurirčkovega«, pripomoglo, da bi literatura z odporniško tematiko pridobila mesto, ki ji gre, da bi se njeni ustvarjalci znebili manjvrednostnih občutkov? Ti so pri marsikom izmed nas tudi posledica nerazumevanja posameznih vodilnih kulturnih delavcev do našega dela.

Zdaj pa pogledajmo, kaj pravijo o letošnjem »Kurirčkovem festivalu« in o festivalu nasploh posamezni pisci:

Gustav Krklec, pesnik iz Zagreba. Že tretjič je bil član žirije festivala...

»Ne bi mogel reči, da je prišlo pri literarni žetvi do kakšnega posebnega napredka, čeprav lahko rečemo, da pomeni letošnji festival uspeh. Največji uspeh je v tem, da smo lahko dali enemu romanu nagrado, tri pa priporočili za tisk. (Med temi je Manice Lobnikove »Med 14 in 18«.) Poleg tega obravnavajo poslana dela obilo novih motivov. Človeku je pogosto žal,

da so dela s tako vsebino literarno velikokrat slabo obdelana. Pri ocenjevanju del smo se držali zelo strogih meril, saj smo nagradili samo en roman, tri priporočili založbam, 19 del pa smo odklonili. Tako pomeni festival tudi temeljito selekcijo, izbor najboljše slovenske dela so bila štiri, od teh smo eno priporočili za tisk.

Mirko Vujačić, pisatelj iz Beograda (udeleženec NOB v Črni gori, doslej je napisal 10 knjig, med njimi 5 za otroke; napisal tudi življenjepis Jovana Gregorčiča, španskega borca z Jesenic, v literarni obliki; je tudi eden izmed prvih »kurirčkovcev« v Srbiji).

»Včasih se založniki branijo del o NOB, ljudje pa jih radi bero. Poleg tega imajo ta dela velik vzgojni pomen. Ne bi bilo slabo, če bi festival razširili na

vsoto partizansko literaturo in pri-tegnili tudi tujce. Pisati pa je treba jasno, razumljivo, preprosto. Odklanjam »vrhunsko literaturo«, zdi se mi pa, da kažejo naši vodilni premalo skrb za to vrsto.

Festival je dobra reč, ker se na njem spoznavajo pisci in tudi založniki iz vseh naših republik. V glavnem smo vsi istih misli glede literature. Ni vse slabo, kar ljudje radi bero, prav tako ni vse dobro, kar nihče ne kupi. To je slaba tolažba tistih, ki pišejo nerazumljivo.

Partizanska literatura je že našla svoj prostor pod soncem in založbe morajo na to računati.

Advan Hozić, pisatelj iz Sarajeva (festivala se je udeležil že drugič, rojen 1926, partizan od 1942; njegovo delo je žirija letos priporočila za tisk):

»S festivala odnašam zelo lepe vtise, tudi lani sem jih. Čedalje bolj čutim, da je festival kulturna manifestacija, brez katere bi bila naša literatura mnogo bolj siromašna. Partizanska literatura za otroke pogosto tudi pomeni začetek zanimanja za literaturo sploh. Prišel sem s srbohrvaškega jezikovnega območja, zato mi je v posebno veselje, ko vidim, da razlike v jeziku ne pomenijo zapreke. Tri-najstkrat sem nastopil in povsod so me razumeli. Pokazali so mi tudi to, kar sami pišejo; zapomnil sem si Marjančo Sar-lekar.

Doslej sem napisal razen »Krajiš del dva romana in eno dramo iz NOB. Za pisca so stiki z bralci, kakršne omogoča festival, zelo dragoceni, saj mu dajejo navdih za ustvarjanje. Ob branju vidijo, kaj si ljudje želijo. Jaz bi otrokoma rad povedal, da smo bili partizani čisto navadni ljudje z vsemi dobrimi in slabimi lastnostmi, da bi tudi oni bili prav taki junaki, kot smo bili mi, če bi se znašli v podobnih razmerah, kot smo se mi. Tudi junakstva so v taki vojni, kot je bila naša, nekaj samo po sebi umevnega, čeprav smo se tudi vsi bali in je strah splošna ljudska lastnost, samo da smo strah v sebi zatirali.

France Filipič, pisatelj in pesnik iz Maribora:

»Značilnost tega festivala je, da neposredno proučuje ustvarjanje v mladinski literaturi. Dobro bi bilo, če bi razpis razširili tudi na esejistično dejavnost in čimbolj razširili tematično festivala. Toda kljub temu naj bi imela ta dela še vedno napredno, marksistično vsebino in poudarek na zahtevi po preobrazbi družbe. Festival pa hkrati ne sme izgubiti osnovnih značilnosti, iz katerih je zrasel.

Udeležil sem se posvetovanja o mladinski literaturi z revolucionarno tematiko v Kragujevcu. Referat dr. Markovića je bil zelo dober. Ta tovariš nam je povedal, da smo že doslej dobili o II. svetovni vojni precej obširno mladinsko literaturo. Prva svetovna vojna skorajda ni vplivala na literarno ustvarjanje za mladino. To obsežno pisanje je kot pojav napredno, saj pomeni nadaljevanje revolucionarne tradicije.

MP

Cvetko Zagorski: MOLČEČI SVET

Cvetka Zagorskega poznamo po literarnem ustvarjanju že iz let pred vojno. Pesmi in novele je objavjal v mariborskem Obzorju, tik pred vojno pa je samostojno izdal pesniško zbirko »Bog umira«. Ze tedaj mu je bil blizu svet majhnih ljudi, ki pa se bore za dostojnejši prostor pod soncem. Med vojno, po letu 1943, je urejal in pisal v partizanski tisk na Stajerskem. Kot časnikar je deloval tudi po osvoboditvi in sodeloval s pesmijo, prozo in kritiko v Novih obzorjih. Novem svetu, Obzorju, Socialistični misli in drugod. V tem času je izdal v samostojni knjigi daljšo novelo Šesta veselja; njegovi prispevki na temo NOB pa so izhajali v reviji »Borec«. Pogosto smo srečavali ime Cvetka Zagorskega v mladinskih revijah in časopisih. Vrsto del za naš mladi rod pa tudi za starejše bralce je prebrazil v slovenščino iz tujih jezikov.

Pred kratkim je izšla v samozaložbi, v tristo izvodih, druga pesni-

ška zbirka Cvetka Zagorskega: Molčeci svet (matinska Univerzitetna tiskarna v Ljubljani). Časovno je zbirka nastala v zadnjih 25 letih (vsaj tako sta datirani prva in zadnja pesem), vsebinsko pa je zbirka tridesetih pesmi razdeljena na pet ciklov.

Tudi ta, čeprav drobna pesniška zbirka, je znamenje odnosov do domače književne ustvarjalnosti. To v uvodu pesnik tudi sam ugotavlja: »Zgodovinar bi nam lahko razgrnil pisano paletto nešteti možnosti, ki so pripadle slovenski besedi do njene zlate dobe v predvojni letih, medtem ko današnja poplava besed izgublja smisel in dejavnostni pomen. V času, ko zgolj blagovni odnosi spremljajo mnoge dejavnosti, ki naj bi bile kulturne, v civilizirano nekulturo ali jih sploh zanikajo, preostaja marsikateremu ustvarjalcu zunaj omenjenih sfer v tej naši duhovni severni... ni le še možnost zasebne smeri...

KAMENČEK V MOZAIKU

Za 25-letnico vstaje je ZB »Koroška vrata« v Mariboru izdala krajiš bilten s skupnim naslovom »MARIBOR 1941-1945, teren Koroška vrata, spomenik na NOB v 1940 izvodih. Največ so ga razpeli po šolah, kjer ga bodo izkoristili za pouk zgodovine NOB. Posebno razumevanje zanj so pokazali na učiteljsku. Z denarjem, ki so ga dobili s prodajo biltena in oglosti, so pogostili revne člane in jih obdarovali.

Milica Ostrovska, znana mariborska zgodovinarica, je napisala za bilten prispevek »Odpor v Koroški četrti«. V njem opisuje napredno gibanje pred vojno in NOB do osvoboditve. Poudarek je na predvojni razdobju.

»Naši vzorniki so bili veliki ljudje«, je napisal Mirko Fajdiga. V svojem prispevku je opisal živ-

ljenje in smrt vrste predvojnega komunistov, med njimi rudarskega inženirja Jožeta Hermarka.

J. Pešja piše o Julki Polancić in dveh njenih sinovih, Ivi in Lovru, ki sta oba padla med NOB. Ivo že leta 1941 v Celju, Lovra pa so obesili na Frankolovem, potem ko so ga ranjenega zajeli...

Cvetka Zilavec je posvetila svoj prispevek izključno samo spominom na Jožeta Hermarka in na prve dni po nemški zasedbi Maribora. Jancz Janežji pa piše o Tomiščevih brigadi na Stajerskem. Ob koncu pa je seznam padlih borcev in talcev.

Bilten ZB »Koroška vrata« je dokaz, kako tudi najnižja organizacijska enota naše organizacije lahko nekaj prispeva k ohranitvi zgodovine.

C. Z.

V VAŠO DRUŽINO

IZDELKI PREHRAM-BENE INDUSTRIJE

BELSAD" ČRNOMELJ

SKUPŠČINA OBČINE HRASTNIK

z družbeno-političnimi organizacijami

pristrčno čestita vsem delovnim ljudem ob prestopu v novo 1967. leto in želi vsem vsestranskega napredka, osebnega zadovoljstva in sreče

Besedo imajo naši sodelavci

Preden začnemo že peti letnik našega lista, je prav, če se spomnimo tistih naših tovarišev, ki so s svojim delom ves ta čas pomagali pri njegovem ustvarjanju. To so naši dopisniki, sodelavci, ki opravljajo svoje delo za naš list poleg svoje službe. Izbrali smo osem tovarišev, iz vsakega izmed štirih koncev slovenskega »križa«, iz Gorenjske, Dolenjske, Štajerske in Primorske, ki se najbolj odlikujejo po dopisovanju ali pa so njihovi prispevki posebno zanimivi.

Naj vam spregovorijo:

»O boju Primorcev še vedno premalo ...«

Iz koprške občine nam v zadnjem času, kar se je tovariš Pagon preselil v Tolmin, dopisuje Albert Klun. Razen tega je tudi dopisnik osrednjega odbora prekmorskih enot. Rojen je bil 1926 v Brezovici pri Hrpoljah, živel je v Hrpoljah, dokler ga niso spomladi 1943 odpeljali v kazenske delovne enote italijanske vojske v Abruce, nato pa v Kalabrijo. Nekaj dni pred italijansko kapitulacijo je prišel v zbirno bazo v Catanzari. Kasneje je bil v Carabinieri in Gravidini, nato pa v 3. prekmorski brigadi. Z njo je prišel iz Dalmacije do Tržica. Po vojni je bil aktivni oficir v JLA, leta 1965 so ga kot podpolkovnika upokojili. Od lani živi v Kopru.

»Vaš list mi je vsekakor všeč,« pravi tovariš Klun, »ker obravnava zadeve naš, bivših borcev. Predlagam, da bi bolj podrobno opisovali in se ukvarjali z nami, ki smo prišli v okvir Jugoslavije šele po letu 1947, torej s Primorci. Zdi se mi, da

je slovenski javnosti še vedno premalo znano, kako dolgo in težko smo se morali bojevati za socialno in nacionalno osvoboditev in da smo živeli v posebnih razmerah v tuji državi. Kasneje smo spet živeli v posebnih razmerah pri takratnih zaveznikih po Italiji, Afriki in Aziji, mnogi naši rojaki so se udeležili protifašistične vojne po Evropi. Zaradi nepoznavanja posebnosti in razmer, v katerih smo živeli in se bojevali, tudi v naši državi pri odgovornih ljudeh večkrat naletimo na nerazumevanje.

Zakaj TV-15 ne bi začel pri našati odlomke iz kronik raznih naših enot? Posamezniki knjig ne morejo kupovati zaradi visokih cen. Po drugi strani pa vem, da imate hude težave zaradi pomanjkanja prostora.

Večkrat pridem v stik z nekdanjimi borci NOV, ki zdaj živijo na italijanskem ozemlju. Sprašujejo me, zakaj ne pišemo tudi o njihovih težavah in uspehih. Morda bi se dalo glede tega kaj narediti?

»Obravnavajmo tudi kočljive zadeve ...«

Iz kočevske občine piše za naš tovariš Peter Sobar, rojen leta 1911 v Bukovici pri Ribnici. Od leta 1936 dalje je bil predsednik in tajnik v URS, leta 1941 pa se je vključil v NOB kot terenski akivist in je nosil spomenice 1941. Zato so ga Italijani 1942 zapirali in internirali. Bil je v Gonarsu in na Rabu, po kapitulaciji Italije se je vrnil v Slovenijo kot borec Rabske brigade. Nato je bil v podoficirski šoli 14. divizije, član rajonskega komiteja Ribnica in nazadnje četni komisar v 9. brigadi. Po demobilizaciji je bil v notranji upravi v Kočevju, Ljubljani in Trebnju, nato tajnik OLO in Oblo Kočevje, urednik »Kočevskih novic«, od leta 1960 pa je upokojenec.

»V TV-15 dopisujem od 1963 dalje,« pravi tovariš Sobar.

»Tudi za Borca sem napisal nekaj prispevkov. Oba ta dva lista sta mi zelo pri srcu. Rad berem prispevke o predvojnem delavskem gibanju in o bojih za našo svobodo kot tudi o delu naših organizacij v sedanjem času.

K vsebini našega lista bi imel nekaj pripomb:

V njem premalo pišejo nekdanji politični aktivisti. Mogoče bi bilo tudi dobro, če bi odprli kotiček za mladino, ki bi po priporočanju starejših pisala o NOB, pa tudi o svojih gledanjih na to slavno razdobje naše zgodovine.

Vsebinska člankov o priznavanju udeležbe v NOB v delovno dobo, kot jih je objavil Ljubljanski dnevnik, o zdravstvenem in pokojninskem zavarovanju ter o odpustitvi bivših borcev na Jesenicah, je zame škodljiva. Tako pisanje člane ZZZ pasivizira. Gospodarskih težav, pasivnosti ter napak v zdravstvenem in pokojninskem zavarovanju ni zakrivila večina članov ZZZ, pa čeprav jih je nekaj kot upokojencev še vedno zaposlenih. Pravilno se mi zdi, da zadeve teh tovarišev obravnavamo javno. Želel bi še, pa ne samo jaz, da bi objavili tudi povprečne dohodke ljudi iz naših gospodarskih in drugih delovnih organizacij, predvsem volilnih tovarišev in strokovnjakov. Zdi se mi, da bi bili ti podatki še posebno zanimivi ...

»Včasih se znajdem v kočljivem položaju ...«

Naš dopisnik za jeseniško občino je tovariš Karel Zorko. Rojen je bil 8. maja 1918 v Študencah pri Sevnici. Pred vojno je bil rudar. Med vojno je bil v Bračevcih brigadi, nato pa v 3. brigadi VDV. Po vojni je bil spet v rudniku kot telefonist, nato uslužbenec okrajnega ljudskega odbora. Od leta 1950 je na Jesenicah v železarni, kjer opravlja delo referenta za malo-prodajo. Za »TV-15« je pisal že prej, toda redni dopisnik je postal maja 1966.

Na vprašanje o našem časopisu odgovarja:

»Vse ni nikjer dobro, toda za nas borce je zelo dober informator. Tako, da bi ga radi brali tudi dvakrat na teden, pa čeprav bi se podražil. Predvsem bi si jaz osebno želel več spominov in zgodb iz NOB, povesti in romanov v nadaljevanjih in drugega zabavnega gradiva. Kot vidim, ste v veliki tiski za prostor. Posebno vohunske zgodbe rad berem. Morda je malo preveč zapiskov o vojaških zadevah. Zakaj ne bi razširili še Vojaškega informatorja in malo bolj razmejili podajanje gradiva?

Glede sodobnih reči pa bi si želel, da bi jih obravnavali bolj kritično. Zlasti zadeve bivših borcev in pojave v družbenem življenju.

Kot dopisniku mi gredo odbori ZZZ na roko, toda včasih se znajdem v kočljivem položaju zaradi različnih stališč posameznikov ali tudi celih odborov in skupin članstva. Težko je vsem ustreči. Upam, da bo čas sam pokazal, kdo ima prav in kdo ne. Tudi notraj naše organizacije se bije boj za večjo demokratičnost in javnost dela ...

»Zakaj ne bi o vsem odkrito pisali«

V radovljiški občini je od samega začetka naš dopisnik tovariš Jošt Roč, rojen 1926 na Bledu. Pred vojno je živel doma, tik pred njo pa je prišel v Metliko za vajenca v trgovini. Tam se je vključil v mladinsko organizacijo in ob kapitulaciji Italije postal partizan Vzhodno-dolenjskega odreda. Nato ga srečamo kot sekretarja SKOJ 15. brigade, potem je bil četni komisar v Gubčevu, bil je hudo ranjen in se je zdravi v Italiji. Po vojni je bil aktivni oficir JLA, končal je vojno akademijo in služboval po raznih mestih v Srbiji. Po upokojitvi zaradi bolezni se je vrnil na Bled in postal upravnik Delavske univerze. Že med vojno je napisal v razne liste nekaj reportaž in pesmi.

»Moje mnenje o našem listu najbrž ne bo dosti drugačno od mnenja drugih,« pravi tovariš Jošt. »TV-15 je zame najbolj priljubljen list, ker je vsebinsko in oblikovno dostopen prav vsakomur, tudi mladim. Mislim, da je njegovo poslanstvo med bivšimi borci zelo pomembno, ker edini podrobno obravnava pereča vprašanja v našo korist. Kot bralca me najbolj privlačijo spominski zapiski in zgodbe iz NOB. Dobri so tudi dokumentarni prispevki iz zadnje vojne, tako od domačih kot tudi od tujih piscev. Prav nič nimam proti rubriki o vojaških zanimivostih, kajti naš list je tudi glasilo ZROP. Člani tega združenja lahko najdejo v listu marsikaj poučnega, zapisanega dosti bolj poljudno kot v strokovnih izdajah. Kajpak tudi zelo rad prebiram novice iz krajev, kjer sem nekoč partizanal in se iskreno veselim vsakemu napredku, ki zveš zanj. Opazil sem, da je dopisniška mreža v Beli krajini in na Dolenjskem dokaj skromna, čeprav bi morali od tam veliko več pisati.

Casopis bi bil še boljši, če bi vseboval več polemičnih sestavkov. V njih naj bi se kresala mnenja o posameznih pojavih našega časa, posebno pa o tistih, ki nam jih vsiljuje družbeni razvoj včasih celo v nasprotju z našo preteklostjo in pridobitvami naše revolucije. Zakaj tudi mi ne bi odkrito pisali o tistem in tisto, kar mi smilimo? Zakaj ne bi odločno povedali naših stališč, če si kaj takega lahko dovolijo zagovorniki tako imenovanega humanizma

in demokracije, razni avantgardisti, baje v skladu z ustavnimi pravicami o svobodi tiska?

Za popestritev časopisa bi bilo dobro, če bi uredništvo poskrbelo za humor. V tej rubriki bi z vsele plati obravnavali razne dogodivščine. Saj sta šala in pesem vedno spremljala naše borce, tudi v najtežjih časih. Prepričan sem, da bi humor ugajal bralcem in dvomim, da ne bi našli nekaj starih šalijevcev, ki so nekoč po brigadah in odredih razveseljevali svoje tovariše. Ti bi prispevali svoje. Poskusite z natečajem, morda boste uspeli.

Dopisništvo me zelo veseli, rad pišem. Pri tem pridem v stike z mnogimi ljudmi in zvem marsikaj, česar prej še nisem vedel. Območje naše občine je razmeroma majhno, zato mi ne more uiti noben pomembnejši dogodek. Tako občinski kot tudi odbori združeni po krajih mi zelo pomagajo in brez težav dobim potrebne podatke za pisanje. Teže je, kadar se lotim pisanja kakšnega dokumentarnega

članka. Pri tem lahko zabredem v enostransko opisovanje dogodkov in problemov. Imam srečo, hujših kritik glede teh še nisem doživel.

Upam si trditi, da je velikokrat prav dopisnik tisti, ki v svojem kraju vpliva na ugled časopisa, zato je s tem delom zvezana precejšnja odgovornost pred javnostjo. Javnost pa ni vedno istih misli, kot je dopisnik ...

»Vsako številko takoj preberem«

Iz Novega mesta piše za naš list tovariš Marjan Tratar-Uč. Rojen 1906 v Celovcu, otroška leta je preživel v Mokrogonu in Ljubljani, nato je postal učitelj, služboval je po raznih krajih, tudi na Kočevskem, kjer je sodeloval pri narodno-obrambnih akcijah. Zaradi tega je moral prestopiti službo so mu dali v Podsedri, od tam je moral bežati pred Nemci. Med prvimi se je povezal z OF, bil je spet na Kočevskem organizator partizanskega šolskega ujeta, so ga Italijani in ga internirali, po kapitulaciji se je vrnil in opravljal razne funkcije v oblasti, šolstvu in kulturnem delu. Ob koncu vojne je delal kot korektor v partizanskih tiskarnah, bil v Zadrju in Trstju, nato pa je spet šel poučevati. Brežice, Sentjerne, Novo mesto, Cerkljenjak, Zgornja Sava, Predana in spet Novo mesto so postale njegove poveljske službovalne. Ves ta čas je pisal v razne liste, tako v Invalidski vestnik, sodeloval v različnih organizacijah ...

»Vaš list berem že od začetka,« nam pripoveduje tovariš Tratar. »Vsako številko na mah preberem predvsem zaradi privlačne vsebine in zanimivosti. Naj po vrsti naštejemo, kaj berem in kako mi je kaj všeč:

Naslovna stran mi ugaja kot celota zaradi aktualnosti in rubrike Besede in dejanja, ki je kot odmev tedna. Dogodki tedna in politični obzorik sta rubriki, ki nas seznanjata s položajem po svetu in doma. Ti dve rubriki prideta prav celo predavateljem. Prav je, da je v listu tudi rubrika Pisma bralcem. V njej naj pišejo borci o svojih težavah. Dve strani za rezervne oficirje in podoficirje sta koristni, vendar jaz pri branju izpuštim. Članki v nadaljevanjih o robu lista pa se mi zdijo zanimivi, ker so to spomini na vojno in revolucijo. Nadaljevanje me prav nič ne moti. Fotografija z vprašanjem je prav tako zanimiva oblika, skoraj vedno najdem na sliki kakšnega znanca,

Morda bi bilo dobro, če bi vaš list prinašal tudi izvleček iz radijskih in televizijskih programov in opozarjal bralce na gradivo iz NOB. Prav tako tedenski kolektori, v katerem bi pisali o pomembnih obletnicah iz revolucije in poveljske graditve. Ti podatki bi spet prišli prav šolam, društvom in organizatorjem za prirejanje pisolav.

Sicer pa želim listu TV-15 mnogo uspehov in bralcev, da nam še nadalje ostane tovariš, prijatelj in informator.

»Vendar v listu nečesa pogrešam ...«

Tovariš Andrej Pagon-Ogarev je bil rojen leta 1907 v Sebeljah na Cerkljanskem. Pred vojno je bil kmet, od leta 1942 dalje pa je delal za NOB. V NOV je vstopil ob italijanski kapitulaciji v Idrijski odred. Nato je bil kurir v Voljkovi brigadi, četni komisar, nato pa vojni dopisnik in vodja brigadnega propagandnega oddelka. Sredi 1943 ga srečamo kot vojnega dopisnika 31. divizije, nato pa kot dopisnika »Partizanskega dnevnika« v Beneški Sloveniji. Po vojni je bil v Trstu kot novinar »Primorskega dnevnika«, nato pa pri »Slovenskem Jadrnanu« v Kopru. Leta 1952 je prenehal biti politični novinar, 1964 pa so ga upokojili. V naš list dopisuje od začetka, prej pa je pisal v »Borcu«.

»Od začetka izhajanja našega lista z velikim zanimanjem preberem vsako številko,« pravi tovariš Pagon. »V svojem zasebnem arhivu hranim vse številke od začetka. Mislim, da je list zadovoljivo opravljal svojo nalogo in seznanjal bive borce z ukrepi oblasti v korist borcev, s spomini, reportažami, podlistki, življenjepisi, slikami iz vojne in drugim. Uredništvo si je vedno prizadevalo, da bi v mojih zmogljivosti izboljšalo list.

Vendar nečesa v listu tudi pogrešam. Večkrat dobim vtis, da si uredništvo ne upa naravnost in brez ovinkov povedati resnice o raznih nepravilnostih in napakah, ki jih družbi povzročajo posamezniki. Zakaj ne

bi pisali tako odkrito, kot je to naredil Ignac Koprivec v svoji knjigi »Pot pelje v dolino?« Engels je take posameznike imenoval »capinski individui«. Ti ljudje so naši družbi prizadejali veliko materialno, moralno in politično škodo. Novinarji bomo morali v bodoče pogumneje postaviti naše pero in o takih ljudeh govoriti ter pisati kot o škodljivcih in saboterjih gospodarske reforme, kot o ljudeh, ki jim je samo za »bogastvo in v drugič samo bogastvo«, kot je nekje zapisal Engels.

Več bi moral naš list pisati tudi o stanovanjskih zadevah bivših borcev in aktivistov. Dvajset let že govorimo in sklepamo na vsakoletnih skupščinah o tem, pa smo še vedno skoraj na istem. Nekateri tovariši na višjih položajih pa so medtem po trikrat, štirikrat ali celo petkrat menjali stanovanja. Skromni, delovni in pošteni bivši borci pa se še vedno mučijo v ne-zdravih, vlažnih in tesnih stanovanjih.

Tudi o partizanskih krajih in posameznih borcih, ki so jim med vojno uničili imetje, bi morali več pisati. Nekdanji borci-kmetje, ki so se po vojni vrnili na ruševine požganih domačij,

so jih morali s trdim delom in ob hudih težavah največkrat sami obnoviti. Danes so ti ljudje komaj še sence nekdanjih pogumnih in zdravih mladih ljudi. Povojni boj za obnovo in za obstoj sta jih izčrpala in iz njih izmrgla telesne in duševne moči. Zdjaj, po dvajsetih letih, velikokrat ugotavljajo, da se zanje po vojni ni prav nič spreminilo, da so ostali prepričani samim sebi. Samo en primer:

Gorenja Tribuša, kjer je bil ustanovljen 9. korpus in kjer so bili partizani skozi dve leti skoraj vsak dan, še zdaj nima elektrike.

Nadalje bi naš list moral več pisati tudi o pretirano visokih prejemkih ter odločno povedati, kaj o tem mislimo borci. Brez strahu bi moral priobiti imena in položaje »tovarišev«, ki prejemajo pretirane dohodke. Sam sem že velikokrat slišal, kaj o takih govorijo preprosti ljudje, tudi nekdanji borci. Nihče ne oporeka visokim zaslužkom tistim, ki jih zaslužijo z dobrim delom, toda marsikdaj gre pri visokih zaslužkih za izkoriščanje monopolov. Marsikdaj pa je tudi dejansko nemogoče, da bi nekdo toliko zaslužil v rednem delovnem času in celo v nadurah, saj bi moral delati tudi po 30 ur na dan.

Omenil sem samo nekaj reči, upam, da se bodo oglasili drugi in povedali, kaj mislijo. Vsem nekdanjim borcem, oficirjem, posebno pa štabu 31. divizije, pa v novem letu želim zdravja, partizanske dobre volje in da bi jim družba pomagala pri urejanju njihovih zadev, ki jih še vedno žulijo.

»Všeč mi je vaša odločnost ...«

Zadnje čase smo brali v našem listu več zanimivih sestavkov, ki jih je napisal tovariš Avgust dr. Reisman iz Maribora, upokojeni advokat. Zanimalo nas je njegovo mnenje o

našem listu, saj pripada tovariš Reisman starejši generaciji naših narodnikov.

Tovariš Reisman je pred vojno branil kot advokat delavske pravice na sodiščih, branil je tudi komuniste. Med vojno so ga zato nacisti kot enega izmed prvih aretirali in ga poslali v Srbijo, kjer je dočkal konec vojne.

»Všeč mi je, ker ste pri vašem listu tako odločni, da spravite vanj tudi sodobno izživljanje nekdanjih nacistov,« pravi dr. Reisman. »Vaš list redno prebiram, zanimiv je, posebno me zanimajo spomini iz NOB Vse, kar je napredno, ima bodočnost. Predlagal bi vam objavljjanje drugih, sodobnih reči, predvsem zanimivosti. Zdi se mi, da vse, kar ča od sebe preprosti človek, zanima njegovo okolje in je zato dobro.

Se to: Razširite tematiko, ki jo obravnava vaš list, s sodobno, kar se da pester naj bo ...

»Nekateri sestavki v vašem listu so pisani zelo pogumno ...«

Ze od leta 1963 je naš dopisnik za vse tri mariborske občine tovariš Drago Miklavc, diplomirani

pravnik, zaposlen pri »Tehnogradnjah«. Torej smo v zadnjem času sklenjeno združenje mariborskih občin pri nas izvedli že pred tremi leti ...

Tovariš Miklavc je bil rojen 1926 v NOV pa je vstopil 1944. Bil je kurir na Pohorju, na TV 9-S, po vojni pa poklicni politični delavec, referent za šolstvo in novinar »Večera«. Studij za pravni fakulteti je končal kot izredni študent poleg opravljanja svojega poklica.

»Naj mi bralci oprostijo, ker se zadnje čase bolj malo bglasam,« pravi tovariš Miklavc. »Pripravljam se namreč za sodniški izpit.

Vaš list se mi zdi dober in mislim, da bi bilo prav, če bi tako nadaljevali. Prav je, da priobčujete spominske in strokovne sestavke. Pred kratkim sem bil v Slovenski Bistrici in tam sem govoril z nekimi aktivnimi majorjem JLA. Dejal mi je, da tudi on kot aktivni oficir najde v vašem listu marsikaj koristnega za strokovni pouk. Posebno še, ker je vse v njem pisano zelo poljudno.

Zelo posrečena oblika je rubrika Partizanski obrazi. Več-

TRGOVSKO PODJETJE

Delikatesa

LJUBLJANA

čestita

vsem strankam, poslovnim prijateljem, kolektivom in delovnemu ljudstvu na pragu novega 1967. leta in želi nadaljnjega napredka in sodelovanje v novem poslovnem letu!

LJUBLJANA,
Trg MDB 12

z obrati in poslovalnicami:
skladišče, Gregorčičeva ul. 3 —
predelovalnica, Roška 11 a —
poslovalnice: Kava, Nazorjeva,
Cankarjeva 12 in bifeji: Celov-
ška 72, Miklošičeva 6, Pogačar-
jev trg 2, Titova 10 in 28, Trg
MDB 12 in Trg Revolucije 8.

ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO PODJETJE

»POMURSKI TISK«

v MURSKI SOBOTI

z obrati:

- TISKARNA
- KARTONAŽA
- ZALOŽBA
- ČASOPISI
- KNJIGARNA IN
- LOKALNA RADIJSKA POSTAJA

čestita vsem delovnim lju-
dem, poslovnim prijateljem in
kolektivom z najboljšimi želja-
mi na pragu novega 1967. leta!

Tovarna dokumentnega in kartnega papirja

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

PROIZVAJA:

- vse vrste brezlesnih papirjev in kartonov
- specialne papirje
- surovi hellografski in foto papir
- paus papir
- kartografski
- specialni risalni »Radeče«
- papirje za filtre itd.

IZDELUJE:

- vse vrste kartic za luknjanje v standardni velikosti in tisku.
- Po želji izdeluje kartice v posebnem tisku v rdeči, modri in sivi barvi

VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM IN DELOVNEMU
LJUDSTVU ŽELIMO NAPREDEK V LETU 1967!

PROIZVODNJA KREMENČEVEGA PESKA PUCONCI

POŠILJA

PRISRČNE NOVOLETNE ČESTITKE

VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM, KOLEKTIVOM

IN DELOVNIM LJUDEM NAŠE DOMOVINE

Z ISKRENIMI ŽELJAMI ZA ČIM USPEŠNEJŠE

POSLOVNO SODELOVANJE

V 1967. LETU!

Proizvajamo

kremenčev pesek za livarsko industrijo

in ostale potrošnike

Občinski sindikalni svet Škofja Loka

- ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM IN KOLEKTIVOM
ZA NOVO 1967. LETO Z ŽELJO ZA VSESTRANSKIM NA-
PREDKOM IN OSEBNO SREČO DELOVNIH LJUDI

Zgornjesavinjska kmetijska zadruga Mozirje

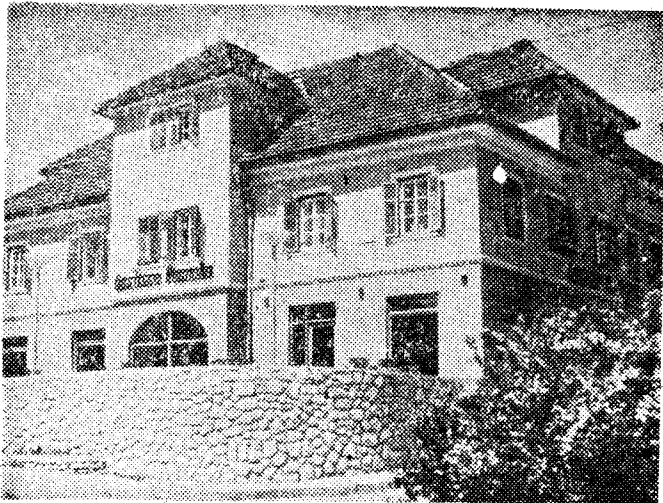
ČESTITA

VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM, DELOVNIM LJUDEM
NA VASI IN V MESTU IN ŽELI ČIM PLODNEJŠEGA SO-
DELOVANJA IN NAPREDKA V NASTOJAJEČEM 1967.
LETU

Krajevnim organizacijam ZVVI, ZB, ZROP priporočamo
obisk Savinjske doline. Ob tej priliki so vam na razpolago
obrat gostinskega podjetja

»PLANINKA«

Ljubno ob Savinji

- gostišče »PLANINKA«, Ljubno ob Savinji (restavracija, tujske sobe)
- gostišče »KMET« v Lučah (topla in mrzla jedila)
- gostišče »ROGOVILEC« v Robanovem kotu s tujskimi sobami in serviranjem jedil
- gostišče »ZADRUŽNIK« v Solčavi, kjer lahko prespite — domača kuhinja
- gostišče »RADMIRJE« v Radmirjah, kamor vas vabi-
mo na hrano
- in VINOTOČ v Ljubnem ob Savinji.

Cena penziona je 2500 S-din — 2,4 USA dolarja.
Solidna postrežba — lepi izleti — svež zrak — klimatsko
zdravljenje — kopališče ob Savinji.

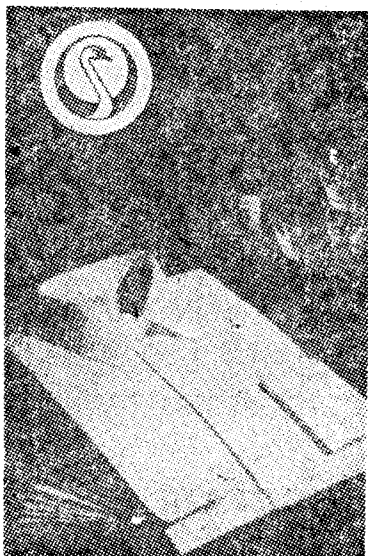
mercator

VELETRGOVINA

LJUBLJANA - AŠKERČEVA 3

Z VSEMI SVOJIMI
POSLOVNIMI ENOTAMI ŠIROM SLOVENIJE

ŽELI SREČNO IN USPEŠNO NOVO LETO 1967
VSEM POTROŠNIKOM IN SODELAVCEM

- kvaliteta
- odlični kroji
- bogata izbira
- modne novosti

NAŠ USPEH

IN VAŠE

ZADOVOLJSTVO

Krajevnim organizacijam ZVVI, ZROP, ZB toplo pri-
poročamo obisk vinorodnih Haloz in letovišča

»GRAD ŠTATENBERG« v Makolah

Cene penziona 2.700 do 3.200 starih dinarjev.
Tujske sobe, apartmani, specialitete.

Obiščite tudi

gostilno »POD GRADOM«, Makole,
gostilno »DRAVINJA« v Poljčmah
restavracijo »PRI KOLODVORU«

TRGOVSKO
PODJETJE

»RESEVNA«

SENTJUR PRI CELJU

NUDI V SVOJIH POSLOVALNICAH CENJENIM POTROŠNIKOM:

- prehrabeno in manufakturno blago
- gradbeni material
- salonične plošče in steklo

CENJENIM KUPCEM IN DOBAVITELJEM
TER DELOVNIM LJUDEM NA VASI IN V MESTU
NAŠE NAJPRISRČNEJŠE ČESTITKE
V NOVEM 1967. LETU!

OBRTNO PODJETJE

»KAROSERIST«

MARIBOR - TRŽAŠKA CESTA 118

čestita

vsem poslovnim prijateljem in delovnim ljudem
za nastopajoče 1967. leto
z najboljšimi željami za nadaljnje
uspešno sodelovanje v poslovnih stikih

SPLOŠNO KOVINSKO PODJETJE

»KOVINAR« - Črnomelj

- ČESTITA
VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM
IN DELOVNIM LJUDEM
ZA NOVO LETO 1967
IN ŽELI NADALJNJEGA
PLODNEGA SODELOVANJA

Stanovanjsko gospodarstvo
Žalec

ŽELI VSO SREČO, POSLOVNI USPEH
IN ZADOVOLJSTVO V NOVEM 1967. LETU
DELOVNIM LJUDEM, KOLEKTIVOM
IN POSLOVNIM PARTNERJEM

Združeno železniško transportno
podjetje Ljubljana

GRADBENO PODJETJE LJUBLJANA, Ob Zelni jami 2

vošči srečno, uspešno in zadovoljno
nastopajoče novo 1967. leto
vsem poslovnim prijateljem, sorodnim podjetjem
in delovnim ljudem naše domovine

GRADBENO PODJETJE

»OGRAD«

ORMOZ

- opravlja vse vrste gradenj
- lastna opekarna
- mizarstvo
- elektroinstalacije

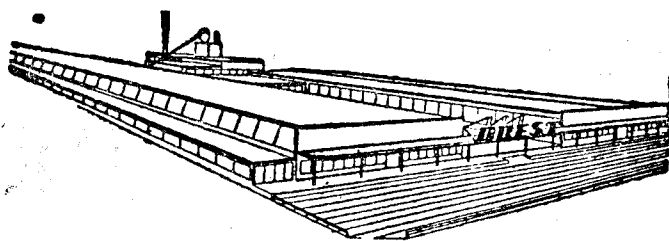
POSLOVNIM PRIJATELJEM IN DELOVNIM LJUDEM
ŽELIMO SREČNO IN USPEHOV POLNO
NOVO LETO 1967

Lesni kombinat

»Brest«

CERKNICA

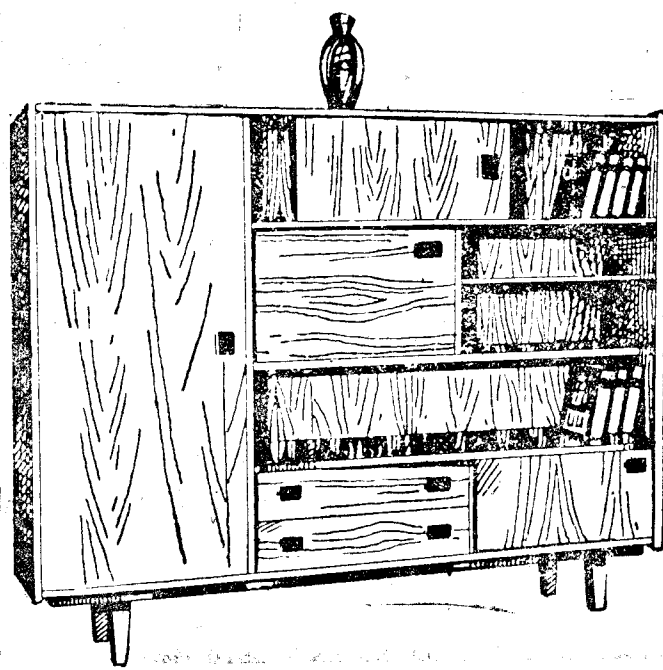
- furnirano pohištvo
- kosovno pohištvo
- masivno pohištvo
- sedežno pohištvo
- stilski stoli

(barok - bidermajer
- empir - secesija)

Srečno in uspešno NOVO LETO 1967 vsem poslovnim
prijateljem in delovnim ljudem!

Ko se odločite za nakup
pohištva, zahtevajte v
trgovinah izdelke tovar-
ne »BREST« iz Cerk-
nice!

Kvaliteta zajamčena.
Enoletna garancija.
Svetovno priznana
kvaliteta!

Loška tovarna hladilnikov

Skofja Loka je v industrijskem svetu znana za-
radi svoje industrije hladilnikov. Loška tovarna hla-
dilnikov po številu zaposlenih delavcev ni samo
največja tovarna v občini, saj zaposluje v treh
obratih skupaj 794 delavcev, ampak je tudi pojem
med jugoslovanskimi proizvajalci hladilne tehnike.
Naprave, ki jih tovarna izdeluje, so sestavni del
opreme v mnogih gostinskih podjetjih, v trgovinah,
v mesnicah in v mlekarah, slarata povsod, kjer
imajo opravka z živili, ki se hitro pokvarijo. Svoj
proizvodni načrt je tovarna razvila v smeri komer-
cialnega hladilstva, kar pomeni, da izdeluje v glav-
nem hladilne naprave, ki niso za široko potrošnjo,
ampak jih uvrščajo med investicijsko opremo mno-
gih gostinskih in trgovskih podjetij. V svojem sesta-
vu pa ima tovarna tudi livarno. Prav livarna je to-
varni v zadnjem letu omogočila, da se je uspešno
vključila v mednarodno delitev dela, saj z dansko
tovarno Danfoss izmenjuje proizvodnjo. LTH do-
bavlja Dancom svoje odlične, Danci pa Skofjeloc-
nom hladilno avtomatiko. Tako so se v deviznem
samofinanciranju znašli popolnoma pokriti in jim
pomanjkanje deviz ne povzroča večjih težav.
Tovarne pa ni mogoče opisati brez ljudi, ki v
njej delajo. Tudi nič novega o njej ni mogoče reči,
če nam v tovarni ne odklenejo ključavnice, kjer so
spravljeni njihovi načrti.

ZASČITNI DEZNIK

Nekateri ljudje v tovarni menijo, da mora teh-
nična služba držati delavcem zaščitni dežnik. Raz-
voj tovarne mora biti vedno nekaj let pred trži-
ščem.

Tehnični direktor inž. JERNEJ BENEDIČIČ s
tem soglaša:
»Za razvoj gre pri nas precej denarja. Težave
pa so, ker smo za svetovno ceno pri nas zvedeli
pozno. Svetovna cena nam je zdaj pri vseh naših
novih izdelkih izhodišče. Po tej poti smo se zadnji
dve leti lahko vključili v izvoz in mednarodno de-
litev dela. Nastajajo tudi pogoji za kooperacijsko
sodelovanje, ki ga imamo z zahodnonemško tovarno
TN. Tudi z danskimi proizvajalci hladilne avtom-
atike imamo dobre poslovne stike. Naš razvoj pa je
seveda odvisen od mnogih činiteljev in od tega,
kak delavci v naši tovarni lahko napravijo. Rekon-
strukcije, ki smo jo pred leti začeli, nismo izpeljali
do konca. Z njo nadaljujemo, kolikor imamo na raz-
polago lastnih sredstev. Ostali smo tako brez strojne
obdelave, naša ni sodobna in to je cvira, ki ima
svoj vpliv na kvaliteto izdelkov.«
Tovarna hladilnikov se v zadnjem letu postavila
na tržišče nekatere nove izdelke, med katere pri-
stevajo ledomat, napravo za proizvodnjo ledenih

kock, konservator in večje polhermetične hladilne
kompresorje. Zlasti zadnji izdelki utegnejo biti na
tržišču iskani, saj omogočajo zamrzovanje večjih
količin hrane in ga priporočajo predvsem za potre-
be kmečkih domačin.

Tržišče je na splošno tudi za hladilnike vedno
bolj zahtevno. Še prodaje FRANC LOGONDER me-
ni, da se bodo v tovarni morali poslužiti novih
oblik prodaje. Na setmih, kjer so nekoč lahko pro-
dali vse, kar so izdelali, postajajo kupec bolj za-
hтеvni.

»Letos je naša tovarna sodelovala na mnogih
sejmih doma in v tujini. Doma smo uredili razstav-
ne prostore na petih sejmih, v tujini pa smo raz-
stavljali v Moskvi, Brnu, Graecu, Plodivju, Leipzi-
gu, Kölnu, Hannoverju in Münchnu. Seveda takšni
nastopi lahko prinesejo uspeh šele po daljši dobi.
Naš namen pa je, da kupce tudi sami potišemo.
Z edinim našim izdelkom, ki je namenjen za široko
potrošnjo, s konservatorjem, smo že seznanili ne-
haterje vasi. Pred kratkim smo napravili poskus v
Naklem. Preizkušali smo konservator, ki lahko upo-
rabno služi kmetom. Odziv med kmečkim prebival-
stvom je bil ugoden, saj je kupna moč kmetov pre-
cejšnja. Podobne naprave pa kmetje v tujini že na
veliko uporabljajo.

V loški tovarni hladilnikov so začeli vgrajevati
hladilne agregate tudi v tovarniške domače proiz-
vodnje. Lani so opremili 10 tovarnjakov s hladilni-
mi napravami.

MESTO SAMOUPRAVLJANJA

Samoupravljanje v tovarni ni samo besedičenje,
ampak tudi odločanje o važnih problemih gospodar-
jenja, proizvodnje, delitve in nagajevanja.

Predsednik upravnega odbora inž. Jože Sever je
pri oceni samoupravljanja v podjetju prepričljiv:
»Trenutno se naši samoupravni organi največ
ukvarjajo s tržiščem. Mnoge seje so zelo burne, ko
obravnavamo poslovna poročila strokovnih služb.
Tudi razprave o odgovornosti so s tem v zvezi zelo
pogoste. Moram reči, da problemov ne rešujemo v
rokavnicah.«

Viljem Medved, sekretar tovarne, pa ga dopol-
njuje:

»Delo delavskega sveta je prav tako na primerai
višini. Včasih se kar čudim, kako zrela delavci raz-
pravljajo, če se jim nalije žetega vina, pravzaprav
v delavskem svetu mnogi delavci. Več prisrčnosti
bomo dali tudi delovnim enotam, saj jim namerava-
mo dati pravico, da bodo samostojno razpolagali s
sredstvi sklada skupne porabe. S tem se bo samo-
upravljanje tudi spodaj utrdilo.«

Podjetje za PTT promet v LJUBLJANI

VSEM KORISTNIKOM POŠTNIH USLUG,
POSLOVNIM PRIJATELJEM IN DELOVNIM KOLEKTIVOM
ŽELIMO SREČNO IN USPEŠNO NOVO 1967. LETO

Gostinsko podjetje »Koroški dom«, Prevalje

z gostišči:
• »KOROŠKI DOM«
• »KOLODVORSKA
RESTAVRACIJA«
• bife »STARA POŠTA«
• gostišče »HOLMEC«,
kjer je turistična
postojanka,

nudi cenjenim gostom pristne pijače in izbrana jedila po
konkurenčnih cenah.
Cenjenim gostom — obiskovalcem naših gostišč — in
vsem novim gostom želimo srečno, zadovoljno in uspešno
NOVO LETO 1967

Zavod za rehabilitacijo invalidov Celje

želi

vsem delovnim ljudem,
delovnim in vojnim invalidom,
ter poslovnim prijateljem vso srečo
in napredek v novem 1967. letu

PODJETJE

»AGROSERVIS« ŠEMPETER

izdeluje stroje
za kmetijstvo in gozdarstvo
ter popravlja vse vrste
motornih vozil.

SREČNO 1967. LETO!

TOVARNA

KERAMIČNIH IZDELKOV

»KERAMIKA«, Novo mesto

čestita

vsem poslovnim prijateljem in de-
lovnim ljudem za 1967 leto v želji
za vsestranskim napredkom pri
premagovanju naporov gospodar-
ske reforme

Jugoslovanske železnice

ZDRUŽENO
ZELEZNIŠKO
TRANSPORTNO
PODJETJE
LJUBLJANA,
TRANSPORTNO PODJETJE
MARIBOR

ČESTITA

VSEM SORODNIM PODJETJEM V DRŽAVI, POSLOVNIM PART-
NERJEM, DELOVNIM LJUDEM, PREDVSEM PA VSEM TISTIM,
KI SE POSLUŽUJEJO NAŠIH USLUG — ZA NASTOPAJOČE 1967.
LETO Z ŽELJO ZA ČIM PLODNEJŠIM MEDSEBOJNIM SODELO-
VANJEM.

POTRUDILI SE BOMO, DA BOMO POTNIKOM NUDILI ČIM
UDOBNEJŠI PREVOZ

Kmetijska zadruga Prevalje

ŽELI SREČO IN ZADOVOLJSTVO
V 1967. LETU

- kmetijstvo, živinoreja, odkup in prodaja
- kooperacija

Pivovarna Union LJUBLJANA

PROIZVAJA
KVALITETNO PIVO
IN KVAS.

Srečno in uspešno novo 1967. leto vsem
delovnim ljudem in poslovnim prijate-
ljem

Združence borcev NOV Slovenije ObO Murska Sobota

prisrčno čestita vsem borcem, delovnim
ljudem in kolektivom za nastopajoče
novo 1967. leto z najboljšimi željami za
osebno srečo in zadovoljstvo delovnega
človeka

KINO PODJETJE CELJE Titov trg 3

želi

srečno in uspešno
novo 1967. leto vsem
obiskovalcem kinematografov
in poslovnim prijateljem

Občinska skupščina in družbeno-politične organizacije Ravne na Koroškem

želijo

delovnim ljudem
srečno, zadovoljno in uspešno
nastopajoče 1967. leto

»Avtoprevoz« Dravograd

ŽELI SREČNO IN USPEŠNO
1967. LETO

• AVTOPREVOZNIŠKA
DEJAVNOST

KVALITETNO POHISTVO

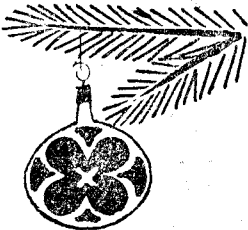

Vsem poslovnim prijateljem in cenjenim potrošnikom želimo srečno in uspešno novo leto 1967

Občinska skupščina Ljubljana-Bežigrad

in družbeno-politične organizacije

ČESTITA
DELOVNIM LJUDEM,
POSLOVNIM PRIJATELJEM
IN DELOVNIM KOLEKTIVOM
IN ŽELI ČIM VEČ USPEHA
V NASTOPAJOČEM
NOVEM 1967. LETU!

Pomurska kreditna banka Murska Sobota

- HRANILNE VLOGE
- POTROŠNIŠKA POSOJILA
- NAMENSKO VARČEVANJE ZA STANOVANJA

DELOVNIM LJUDEM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM SREČNO, ZADOVOLJNO
NOVO LETO 1967!

Kmetijska zadruga Trebnje

ČESTITA
VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM,
DELOVNIM LJUDEM IN KOLEKTIVOM
OB NASTOPU NOVEGA 1967. LETA
Z NAJBOLJŠIMI ŽELJAMI

KOMUNALNO PODJETJE S STANOVANJSKO ENOTO METLIKA

- komunalna dejavnost
- servisne službe
- upravljanje stanovanjskih zgradb v družbeni lastnini

SREČNO IN ZADOVOLJNO
1967. LETO!

KMETIJSKA ZADRUGA METLIKA

ŽELI
SREČNO IN ZADOVOLJNO
1967. LETO
DELOVNIM LJUDEM
IN POSLOVNIM
PRIJATELJEM!

ADRIACOMMERCE

KOPER, IZVOZ – UVOZ

ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
Z NAJBOLJŠIMI ŽELJAMI V NASTOPAJOČEM 1967. LETU!

IZVOZNA IN UVOZNA TRGOVSKA DEJAVNOST

Tonosa — TOVARNA TRIKOTAZE IN NOGAVIC LJUBLJANA, SAVLJE 87

ŽELI
VSE NAJBOLJŠE V 1967. LETU IN PRIJETNO PRAZNOVANJE
NA PRESTOPU V NOVO LETO DELOVNIM LJUDEM IN POSLOV-
NIM PRIJATELJEM

»SOČA« TRGOVSKO PODJETJE KOPER, VERDUJEVA 6

s poslovalnicami:
• »MANUFAKTURA« Čevljarska 25
• poslovalnica »KONFEKCIJA«, Zupančičeva 21 in
• skladiščem v Marušičevi ulici
nudi cenjenim potrošnikom tekstil in usnje.
POSLOVNIM PRIJATELJEM IN DELOVNIM LJUDEM VSE NAJBOLJŠE
V 1967. LETU

»Cevomontaža«

ŽALEC

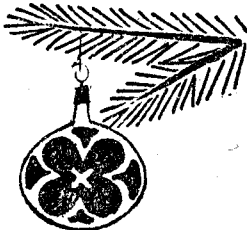
ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM
IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
ZA 1967. LETO
IN ŽELI NADALJNJEGA NAPREDKA
NA VSEH PODROČJIH
GOSPODARSKE DEJAVNOSTI

»Kovinoplastika« Lož

POŠTA STARI TRG PRI LOŽU

čestita
vsem nekdanjim borcem
in poslovnim partnerjem
ob prestopu
v novo, 1967. leto,
in želi vsem
nadaljnega napredka
in osebne
blaginje!

Občinska skupščina

ŠKOFJA LOKA

IN DRUŽBENO-POLITIČNE ORGANIZACIJE

ŽELI VSEM OBČANOM,
DELOVNIM ORGANIZACIJAM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
VSO SREČO IN NAPREDEK V LETU 1967

LIK

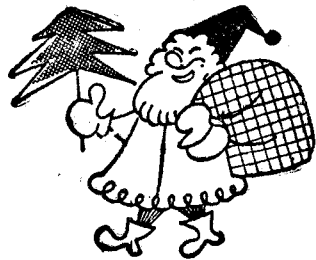
LESNO
INDUSTRIJSKI
KOMBINAT

ŠOŠTANJ

PRIPOROČA SVOJE KVALITETNE IZDELKE:

- STAVBENO POHIŠTVO
- REZAN LES
- SPECIALNO EMBALIRANO LESNO VOLNO

VSEM POTROŠNIKOM
IN JIM OBENEM ŽELI
SREČNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1967

Proizvajamo umetne bruse in segmente vseh vrst za obdelavo umetnega in naravnega kamna ter kovin v magnezitni in šelakovi vezavi. Nadalje proizvajamo razne vrste mlinskih kamnov za žitarice, luščenje oljarič in mletje paprike, kave in ostalo živilsko industrijo ter nekovini kalcit in dolomit, mleti za potrebe steklarske industrije in kot polnilo za barve in gume.

Za vse informacije se obračajte na naslov:

»COMET«

umetni brusi in nekovine
ZREČE - SLOVENIJA

Telefon: Zreče 7 Telegram: »Comet« Zreče

Obrtno podjetje »DIMNIKAR« BELTINCI

ZELI

VSEM DELOVNIM LJUDEM
IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
SREČNO IN ZADOVOLJNO
NOVO LETO 1967

Kmetijska zadruga Dravograd

ZELI

DELOVNIM LJUDEM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
SREČNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1967

Lastna kmetijska proizvodnja • živinoreja • mesarija
• kooperacijsko sodelovanje

KRAJEVNA SKUPNOST PREVALJE

ZELI

SREČNO IN ZADOVOLJNO
NOVO LETO 1967
VSEM PREVALJČANOM
IN POSLOVNIM
PRIJATELJEM

Občinska skupščina in družbeno-politične organizacije Dravograda

PRISRČNO ČESTITAJO
ZA NASTOPAJOČE
1967. LETO

Zavod za komunalno dejavnost Mežica

želi

delovnim ljudem srečno,
uspešno in zadovoljno
novo 1967. leto

Trgovsko podjetje
na veliko in malo

»BAZEN«, VELENJE

iskreno čestita
vsem delovnim ljudem
in poslovnim prijateljem
za nastopajoče
NOVO 1967. LETO!

ELEKTRO CELJE, posl. enota Slovenj Gradec

pošilja

vsem porabnikom električne ener-
gije in poslovnim prijateljem
PRISRČNA VOŠČILA
ZA NASTOPAJOČE 1967. LETO

KOMUNALNO PODJETJE RAVNE NA KOROŠKEM

ČESTITA

DELOVNIM LJUDEM
IN KOLEKTIVOM
ZA NASTOPAJOČE
1967. LETO

Gradbeno podjetje »STAVBENIK«, Prevalje

- opravlja vsa gradbena dela na vi-
sokih in nizkih gradnjah
- Gradnja stanovanj za trg

Vsem poslovnim prijateljem in delov-
nim ljudem: SREČNO IN ZADOVOLJ-
NO 1967. LETO

Dimnikarsko podjetje Prevalje

opravlja
v stroko spadajoča dela hitro in
po konkurenčni ceni.

Delovnim ljudem
in poslovnim prijateljem
srečno in uspehov polno
1967. leto

TRGOVSKO PODJETJE

»ZARJA«, Šoštanj

čestita
vsem potrošnikom
in poslovnim prijateljem
za 1967. leto.

Cenjenim potrošnikom se toplo pripo-
ročamo za obisk trgovskih poslovalnic
našega podjetja tudi v prihodnjem letu

PLINARNA - VODOVOD CELJE

čestita

potrošnikom in poslovnim part-
nerjem srečno in zadovoljno 1967.
leto.

- Potrošnike preskrbujemo z vodo
in plinom

TRGOVSKO PODJETJE

»ZARJA«, Slovenj Gradec

ZELI VSEM POTROŠNIKOM SREČNO IN ZADOVOLJNO NOVO 1967. LETO.

NAŠE POSLOVALNICE BODO TUDI V 1967. LETU NUDILE CENJENIM KUPCEM
VSE RAZNOVRSTNO BLAGO.
NAŠE GESLO V 1967. LETU JE: HITRA IN SOLIDNA POSTREŽBA, KONKURENČ-
NE CENE. — SE PRIPOROČAMO!

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec

ZELI VSE NAJBOLJŠE V 1967. LETU
DELOVNIM LJUDEM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM

Tovarna rezalnega orodja Prevalje

IZDELUJEMO PILE, RAŠPE IN REZALNO ORODJE ZA OBDELAVO LESA IN KOVIN

DELOVNIM LJUDEM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
SREČNO IN USPEHOV POLNO 1967. LETO!

DR. IVAN HRIBERNIK-MATJAZ:

Bolnišnica nad Bohinjem

Ze ves teden dežuje, kakor da ne misli več prenehati. V gozdu je ves dan somračno. Megla je povsod in nikamor se ne zgane. Raz smrekovih vej od vsake iglice kaplja, kaplja. Čez dan se vsa ta vlaga nekako zgosti, ozračje se še bolj stemni in še krepkeje začne deževati, kot da bi narava od dolgega časa zavzdihnila. Edino dobro je to, da se človek ob takem vremenu počuti povsem varnega.

Skozi velika okna naše bolnice prihaja somračna svetloba v sobe. Le če Lojze močno napenja oči, še lahko prebira krepkejši tisk v svoji postelji. Pavle, tam v kotu, je pa že povsem v mraku. Pozno popoldne je. V naši bolnici je tiho. Bolnikom ni za šalo. Ta večni dež, ta somračna luč smrekovih gozdov v dežju in megli jim je segla v dušo. Bolničarka Alenka pristavlja na odprtem ognjišču za večerjo. Ob ognju je tako prijetno toplo. Tam radi posedamo. Obrazi zažare v svetlobi plamenov in luč nam razveseli srca.

»Izidor, zaigraj!«
Izidorju ni treba dvakrat reči. Vsi pokretni in pol pokretni se zberó okrog ognjišča, posadejo na klopi, na stole, na klado, na založena drva; drug drugemu sede na kolenih, nekateri pa stojijo. Vsi strmino v ogenj in tiho počó spremljamo harmoniko:

»V mraku gozda ob tabornem ognju, pesem tiho junaki pojo...«
Alenki je tesno ob ognjišču. Vedno mora gledati kam stopi. »Veselo pesem zaigraj!«
»Katero pa?«
»Če mi lučka ne gori, mi pa mesec sveti...«

»Tišina, ne tako glasno!«
Sredi pesmi utihnemo. Ob vhodna vrata se nekdo zadene, stresejo se in odpro. S hrbotom naprej vstopa Zlatorog. V napetih rokah drži nosila, na katerih nekdo negibno leži. Zada je nosi Janez. Nosila s težkim tovorom položita na tla. Za njima vstopijo še drugi nosilci. Obrazi so blede od utrujenosti, iz premočene obleke se jim kadi sopara.

»Od kod sta ga prinesla?«
»Do Podjelja so ga pripeljali, možgane ima prestreljene,« odgovori Zlatorog.

»Tovariši, nazaj v sobe, vsak na svoje mesto! Rozvita, prižgi luč, pripravi za previjanje! Alenka, pristavi vodo! Vroč čaj mu napravi!«

Zdravnik Matjaz se skloni nad ranjenca, odgrne težko premočeno odejo. Sopara se dviga iz blatnih, premočenih cunj.

»Kako mu je ime?«
»Tone.«

»Tone, tovariš Tone!« ga kliče Matjaz. »Kaj se še ni nič zavedel?« Odpne mu suknjo in srajco ter skloni glavo naderj. »Srce še bije! Pomagajte mi ga sleči!«

Tone je premočen do kože. Rozvita previdno odstranjuje obvezo z glave. V sredi čela in ob očeh mu velika krvavo podpluta otekline povsem zakriva levo oko. Na mestu, kjer bi moral biti nosni koren, je vidna majhna okrogla ranica. Od rje gre proti ustom sled strnjene krvi. Le s težavo se Matjaz posreči odpreti levo oko. Skozi ozko rezo se za hip pokaže temnordeče podpluto zrklo, ki se takoj zgane. Iztrelna rana je zadaj na meji lasišča, tik nad desno zaušesno vzboklino.

»Prestrel možgan. Čisto na dnu lobanje je morala iti krogla,« zamrmra zdravnik in v mislih dodaja: »Škoda, zopet bom pokopaval. Kaj porečejo njegova mati, sestra, dedek, brat...?«

Strieno kri mu izmišemo z las premrzlo telo drgnemo in zbršimo z vlažno topla krpo in rana mu povežemo. Tone se zave. Na zdravo oko nalahno pomekne in zastoka:

»Zebe!«

Damo mu piti vročega čaja in ga previdno spravimo v posteljo.

»Fantje, sedaj pa tišina! Tovariši potrebuje mir!«

Ej, ta naša bolnica, bolnica nad Bohinjem, naš novi dom sredi gozdov!

x x x

Divji lovec, naš Zlatorog, ki tu poana sleherni stopinjo, je izbral prostor zanj. Ze kot otrok je zalezaval srnjake, plezal za ptičjimi gnezdi in čestokrat je šel po gamsa prav tja v skale v Tošcu in Mišljem vrhu. Sedaj je že možak v zrelih letih. Kdo bi mogel izbrati primernejši prostor! Zvečer slišimo kравje zvonice iz bližnje Konjske doline. Planšarice hodijo za kravami nedaleč od nas, a nobene še ni zaneslo do naše stavbe. Povsod okrog nas je

V noči od 1. na 2. maj je v naši bližini zapel šarec. Planili smo iz koč in na robu gozda v napetosti čakali do jutra. Zvedeli smo, da so Svabi v kake pol ure oddaljeni vasi Podjelju ujeli partizana Janka in imeli 50 metrov pod nami zasedo. Izidor je ukazal premik. Še istega dne smo v večernem mraku in megli krenili z ranjenci in pračetem na višje položaje. Težje ranjeni so hodili neobloženi, drugi so pomagali nositi kupe odee, kotle in drugo prtljago. Lojzeta in Jožeta smo nosili. Kdor je kdaj nosil ranjenca, ve da so težki. Še posebno so težki, če se odeje napijejo vlage.

Pozno ponoči smo se ustavili in v neki rebri pod smrekami.

lep mah in kamenje, nikjer nobene sledi.

x x x

Ze zgodaj spomladi so začeli dovažati deske. Naši najzanesljivejši so jo gradili. Ob debela smrek so jo pripeli. V vetrovnem vremenu se narahlo maje in škriplje v sklepih. Dve veliki bolniški sobi ima pod svojo streho. V vsaki je deset postelj z mrežami, žimnicami belimi prtiči in toplimi odejami. Vse to smo v nočeh od daleč, s Pčinca znosili. V kuhinji je odprto ognjišče in na steni so pritrjene omarice z zdravili in instrumenti. Na podstrešju je

Utrujeni smo popadali vsak pod svojo »brino«. Deževalo je. Naslednji dan smo sušili ranjenec oode in ruhe v bližnjih pastirskih stajah.

Naslednje jutro smo se prebudili v snegu. Sneg na odeji, sneg v laseh, topi se in kaplja za vrat. Sotorskih kril takrat nismo imeli. Medtem smo v naglici v bližini zgradili azilno bivališče. Streha nad glavo in suho ležišče — to je bilo najvažnejše. Med visokimi smrekami smo postavili zasilne bunkerje. Košate veje so jim segale do tal; sem smo se preselili tretji dan.

x x x

Medtem je prišla v Bohinj Gradnikova brigada. Kdo se ne spominja tistih slavnih dni, ko je konec maja 1944. leta brigada v silnem poletu rušila v Bohinju in v dolini Radovne postojanko za postojanko. Ponoči je pokalo in bobnelo, da je bilo veselje, podnevi pa so v naši bližini vozili zaplenjeno blago. Gozdovi so oživi. Veselo pokanje z biči in ropot bogato obloženih voz je odmeval vso povsod.

Ponoči so pripeljali ranjenca. Dvajset so nam jih pustili. Pretresno nam je postalo. Nekateri so morali spati pod milim nebom. Ponoči sem trepetal ob misli, da mi utegnejo pripeljati ranjenca s prestreljenim trebuhom ali kaj podobnega. Ne bom jim mogel pomagati. Umirali bodo, pa jim ne bi bilo treba, če bi imel primerno orodje pri rokah. Danes pa imamo že toliko orodja, da bi se lotili tudi tega.

Nekaj smo dobili iz doline, drugo pa nam je napravil kovač iz Srednje vasi po naši zamisli.

»Matjaz bogat si! Nikdar še nisi bil tako bogat!« Ranjenim tovarišem lahko nudimo streho, toplo posteljo in potrebno pomoč.

Ce bi jo le Tonček zvožil v dolini bi zaradi take poškodbe gotovo umrl. Partizan je, utegne se izmazati.

Saj še ni dolgo tega, kar so nam prinesli Pavla. Bil je vodnik v Gradnikovi brigadi. Ponoči mu je spodrsnilo in zvalil se je v prepad. Ko mu je zdravnik v temi otipaval glavo, je s prstom zdrknil v mehko — v možgane na temenu. Z zlomljenimi ključnico in polomljenimi rebri so nam ga prinesli. V nezvesti je ležal skoro teden dni. Nato je v vročinski omočenosti uhajal po vseh štirih iz bunkerja. Nekega dne je zopet stopil na noge. Stalno je imel spremeljevalca, ki ga je vodil. Na začetku je razločeval samo svetlobo od teme. Včeraj nam jo je pa popihal skozi glavna vrata, a se je takoj ujel v smrekove veje, ki jih ni pravčasno opazil. Od napore je zdrknil na kolena, a ves vesel nam je pripovedoval, da je zagledal nekaj zelenega. V partizanih je vse možno. Tudi to je možno, da nam Tone ostane.

Drugo jutro nam je Tone tole povedal:

»Progo smo šli minirat v dolino blizu Bohinjske Bistrice. Pognali smo jo v zrak. Hotel sem se prepričati o razdejnanju. Zlezem iz zaklona in grem k progi. V temi začujem pred sabo »orake. Kriknem: stoji! Sklonim se; še enkrat stoji in istočasno pade rafal. Začutil sem udarec v glavo in se zavalil v grm ob cesti. Naslednje jutro sem se zbudil. Ležal sem na cesti brez opasača, puško in revolver so mi vzeli. Mislili so Svabi, da sem mrtev in odšli. Po kolenih sem se sp plazil do nekaj sto metrov oddaljene hiše. Domači so se zbal. Niso me sprejeli. Vlekel sem se dalje in potem ni šlo več...«

Sedaj je tu naš Tonček. Dva dni in tri noči je ležal v dežju na zemlji. Morda bo ostal.

V naši bolnišnici je običajno veselo. Neka sila bedi nad bolniki. Vročični so, pa se smejejo; hoditi ne morejo, pa se priplazijo do ognjišča. Mnogokrat se jim čudim, da se tako redko sporečejo. Kdo bi ne postal nestrpen in razdražljiv, če mora bivati stalno med štirimi stenami. Če ne sije sonce, je v bolnici mračno, kvečjemu nekaj korakov v gozd smejo in že jim zablesti nasproti znamenja. Krog in krog bolnice smo smrekova debla v primerni razdalji na bolniško stran nekoliko olupili. Te meje ne sme prestopiti nihče, če noče, da ga izključimo, brez ozira na njegovo zdravstveno stanje. Varnost, konspiracija, to pomeni za partizansko bolnišnico vse! Le redko jim je dovoljeno, da smejo pred bolnico, da se tam sončijo. Smejejo se in zbijajo šale.

Lojze, moj najbolj potrpežljiv bolnik, ima vedno pripravljene nasmehe na ustnicah. Leto dni je že prikovano na posteljo, a humorja mu ne more nihče vzeti. Tudi Matjazu večkrat kakšno črna poka, da se mu že zbiraajo črni oblaki za nagubanim čelom.

Lojze, črnooki sin naše Primorske, rad nagaja Alenki in Rozviti. Obe imamo vsi radi, čeprav nekateri trde, da je Rozvita »grozovita«, in Alenka sama pravi, da se ne bo nikoli poročila, ker bi potem morala stalno kuhati.

Kadar prineso pakete, ki so jih poslale vrle tovarišice s terena, zašumi v naši bolnici. Moji fantje radi jedo, tudi posladkajo se radi, najrajši pa kadijo. vsakokrat, kadar jih opazujem, kako odpirajo zavitke, se mi zdi,

da so jim največje veselje priložena pisma.

Tovariši tudi radi bero. Veselo je, ko prinese Sergej pošto. Lojze sedi v postelji, z nogo v svojem koritcu in na glas bere partizansko literaturo. Poslušajo ga v obeh sobah, saj jih loči samo tanka, lesena stena. Nato politizirajo in komentirajo dogodke. Vsi so enih misli, le v taktiki se včasih razlikujejo.

Med našimi fanti vlada resnično nov duh. Kakšna razlika med ljudmi te starosti v stari Jugoslaviji in v sedanji, novi, komaj nastajajoči. Veže jih ena misel: Tito. V tem imenu je obseženo vse: mržnja do okupatorja, pripravljenost na žrtve, tista tih, a vendar mogočna sila v človeku — želja za srečnejšim življenjem, ki se je v času domovinske vojne raznetila v silen, neugasljiv kres.

V nočeh prisluškujejo daljnjim eksplozijam v dolini in štejejo rafale. Od 22. ure dalje je v naši bolnišnici tiho.

Fantje bi mi gotovo zamerili, če ne bi napisal kaj lepega tudi o Mikiju in Kikiju. Izidor in Matjaz sta ju nekoč prinesla. Pastirji na Zgornjih Gorjušah so ju bili ujeli in ju poklonili ranjenim tovarišem. To sta bila srnjačka, drobna in nežna kot sapica.

Krmili smo ju s steklenico z dudo. Najraje sta poležavala ob ognjišču. Kmalu sta začela sama odhajati v gozd na pašo. Toda bila sta še tako mlada. Pogrešala sta materino toploto in neke noči poginila.

Novembra meseca sem se poslovil od bohinijskih hribov in ljudi, od bohinijskih gozdov in

naše bolnišnice. Klicala je Koroška.

Tovariši, odhajam. Težko mi je, vedno se vas bom rad spominjal. Nate bom mislil, Lojze, ti si bil moj najpotrpežljivejši. Pavel, moj neboljenček, ki sem te zopet učil hoditi. Maks, ti si še šele pravkar prišel. Ves si še vročičen, pisati mi moraš, kako ti gre. V skrbih bom zate. Aleksander, povej jim večkrat kaj koristnega. Ti to znaš! Alenka, ne jokaj! Pogledaj kako se Rozvita modro drži! Dobila boš nov študilnik in nič več se ne bo kadilo v tvoji kuhinji. V kratkem bo dobila naša bolnišnica še drugo steno, da vas ne bo zeblo, ko zapade sneg. In vsi vi preostali tovariši, ki sem bival z vami pod skupno streho: mnogo smo skupaj doživeli. Ena velika misel nas združuje: domovina mora biti svobodna in srečna! Vsi prispevamo k temu: mi malo, vi mnogo, mnogi — vse. Vsi pa vemo, da bodo kmalu naše vroče želje skoraj izpolnjene. Takrat boste zapregli voliče, streljali boste in vriskaje krenili v dolino. To bo velik dan. Odehtal bo vse, vse. Trpljenje — gorje.

K vam pride nov zdravnik, doktor Borut. Skrbel bo za vas, prav tako kot jaz in še bolj. Vi mu pa bodite dobri tovariši...

Zbrali so se krog mene in mi z otroškimi očmi sledili.

Mnogo svojih bivših bolnikov sem že srečal v svobodi. Tonček me je obiskal in se rad vozi s kolesom. Pavle je poročen. Vsi se radi spominjajo bolnišnice nad Bohinjem, skrite varno v okrilju gozdov.

BORCI, obiskujte predstave kinematografov,

• Kino »Center«, Kranj

27. 12. 1966, ob 15. uri »Junak iz Teksasa«, amer. barvni CS, risani ob 17. uri »Faraon«, poljski barvni CS, vstopnina zvišana ob 20. uri »Onibaba«, japonski CS film
Predprodaja vstopnic za silvestrov filmski program:
I. »Moje pesmi — moje sanje«, prem. amer. barvnega CS filma II. »Angelika — angelska markiza«, prem. franc. barv. CS filma
28. 12. 1966, ob 15. uri »Junak iz Teksasa«, amer. barvni CS, risani Predprodaja vstopnic za silvestrov filmski program:
I. »Moje pesmi — moje sanje«, prem. amer. barvnega CS filma II. »Angelika — angelska markiza«, prem. franc. barv. CS filma
29. 12. 1966, ob 15. 18, 20 »Robin Hood«, amer. barvni film
30. 12. 1966, ob 14. uri »Junak iz Teksasa«, za o. š. »Simona Jenka« ob 16. 18, 20 »Geronimo«, amer. barvni CS film
21. 12. 1966, ob 16. uri »Junak iz Teksasa«, amer. barvni CS, risani ob 21. uri — Dvojni spored:
I. »Moje pesmi — moje sanje«, prem. amer. barvnega CS filma II. »Angelika — angelska markiza«, prem. franc. barv. CS filma

• Kino »Storžič«, Kranj

27. 12. 1966, ob 15. uri »Alibaba in 40 razbojnikov«, barv. risani film — v okviru praznovanja novoletne jelke ob 16.30 in »Hatari«, amer. barv. CS film, vstopnina zvišana
Predprodaja vstopnic za silvestrov filmski program:
I. »Preluknjani dolar«, prem. ital.-span. barvnega CS filma II. »Moje pesmi — moje sanje«, prem. amer. barvnega CS filma
28. 12. 1966, ob 15. uri »V hekem kraljestvu«, barv. risani film — v okviru praznovanja novoletne jelke ob 16. 18, 20 »Kile tobočne«, amer. barvni CS film
Predprodaja vstopnic za silvestrov filmski spored.
29. 12. 1966, ob 15. uri »Junak iz Teksasa«, amer. barvni CS, risani ob 18. uri »Guliverjevo potovanje«, amer. barvni film ob 20. uri »Onibaba«, japonski CS film
Predprodaja vstopnic za silvestrov filmski program.
30. 12. 1966, ob 10. uri »Srečno, Kekec«, za o. š. »Zabnica« in izven ob 14. uri »Srečno, Kekec«, za o. š. »Goriče« in izven ob 16 in 19 »Faraon«, poljski barv. CS, vstopnina zvišana
Predprodaja vstopnic za silvestrov program.
31. 12. 1966, ob 18. uri »Junak iz Teksasa«, amer. barv. CS, risani ob 21. uri — Dvojni spored:
I. »Preluknjani dolar«, prem. ital.-span. barvnega CS filma II. »Moje pesmi — moje sanje«, prem. amer. barvnega CS filma

• Kino »Plavž«, Jesenice

28. 12. 1966 »Samson proti nasilnežem«, ital. barvni CS
29. in 30. 12. 1966 »Nekega lepega jutra«, franc.-span.-ital. CS

• Kino Zirovnica

31. 12. 1966 »Hazarders«, ameriški CS film
1. 1. 1967 »Nekega lepega jutra«, franc.-span.-ital. CS
29. 12. 1966 »Fantom londonske opere«, angl. barvni film
31. 12. 1966 »Nekega lepega jutra«, franc.-span.-ital. CS
1. 1. 1967 »Hazarders«, ameriški CS film

• Kino »Triglav«, Ljubljana

29. do 31. 12. 1966 »Revolvers iz Arizone« (Limonadni Joe), češka »barvna parodi« na western
1. do 3. 1. 1967 »Inšpektor iz Saint Tropeza«, francoski barvni CS film — komedija
4. do 5. 1. 1967 »Inšpektor«, jug. kriminalni film
6. do 8. 1. 1967 »Old Shatterhands«, nem.-jug. barvni CS western — po Karlu Mayu

• Kino »Vevče«

- Od 26. do 31. 12. 1966 »Kraljica Chantecleire«, španski barvni film
1. 1. 1967 ob 17. in 19. uri »Rio Conchos«, amer. barv. CS western
2. 1. 1967, ob 17. uri »Rio Conchos«, amer. barv. CS western ob 19. uri »Pustolovščine Cisca Kid«, ameriški western, predvaja jugoslovanska kinoteka
3. 1. 1967, ob 17. in 19. uri »Pustolovščine Cisca Kid«, ameriški western — predvaja jugoslovanska kinoteka
4. do 5. 1. 1967 »Vrela ulica«, ameriška socialna drama
6. do 8. 1. 1967 »Orožnik iz Saint Tropeza«, francoska barvna CS filmska komedija

• Kino »Zaloga«

31. 12. 1966 »Salambo«, francoski barvni CS film
1. 1. 1967, ob 18. uri »Salambo«, francoski barvni CS film
2. do 3. 1., ob 18. uri »Razbita ladja Mary Deare«, amer. barv. CS
7. do 8. 1. »Pasje življenje«, ital. barvni dokumentarni

• Kino »Zadobrova«

28. 12. 1966 »Dnevnik s Pacifika«, amer. vojni film — predvaja jugoslovanska kinoteka
31. 12. 1966 »Pustolovščine Cisca Kid«, amer. western film — predvaja jugoslovanska kinoteka
1. 1. 1967, ob 16. in 18. uri »Pustolovščine Cisca Kid«, ameriški western film — predvaja jugoslovanska kinoteka
2. do 3. 1., ob 16. in 18. uri »Jaz nisem Casanova«, nem. barv. zab.
4. 1. 1967 »Lito vilo«, jugoslovanska komedija
7. do 8. 1. 1967 »Prigode mladega človeka«, amer. barvni film — po zgodbah pisatelja Ernesta Hemingwaya

Vsem gospodarskim organizacijam, ki so letos objavljale oglase v našem listu in ga s tem finančno podprle, se najlepše zahvaljujemo in jim želimo srečno novo leto 1967.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA »TV 15«

V sobi je tiho. Medtem se je povsem stemnilo.

Nov ranjenec... To je vedno velik dogodek za tovariše.

»Prestrel možgan,« je rekel zdravnik in čelo je pri tem gubancil. »Le kako jo je skupil!« premišlujejo tovariši in se šepetaje pogovarjajo. — Sleherni zopet razmišlja o svoji usodi.

Pod toplimi odejami, na belih rjuhah spi naš Tone. Streho ima nad glavo, na suhem je... Toplo je Matjazju pri duši.

za vaš dom

Ilesonit

ILIRSKA-BISTRICA

Industrijsko podjetje

»MEHANIKA« — Lendava

čestita vsem delovnim ljudem za novo 1967. leto. Izdelujemo vse kovinske dele za dežnike, senčnike, ter drugo plastično galanterijo.

NOGOMETNA TEKMA PO PARTIZANSKO

Razjahal sem konja pred hišo delovne sobe propagandnega odseka. Že med vrati sem zaslišal hihitanje. Vstopim. Jože Petek, šef fototehnike, mi gre s hudomušnim obrazom naproti. Majda ob pisalnem stroju, ki je bila vedno resna in tiha, se nehoti močno zasmeje. Le Heli Modic molči.

Kaj neki je, si mislim. Toda vsi nenadoma, kakor na povelje — v buren smeh...

»Sedaj bo pa cona huda pred-« uide Janezu Perovšku-Pelku.

Sploh si nisem predstavljal, kam pes tace moli. Morda sem ga kaj polomil, toda kaj?

»Sedi in poslušaj! Še glava te bo bolela od te novice...«

Menda ni dekreta za novo mesto — spomnil sem se, da so že odšli na nove dolžnosti prek Save mnogi iz štaba: Mitja Ribičič-Ciril, Franc Poglajen-Kranjc in drugi.

»Naši bodo premagali cono,« nadaljuje Petek.

Vedel sem, da pod »našimi« misli svojo divizijo. Toda kaj, kako? To mi je bila še vedno uganka.

»Povejte, kaj imate za bregom. Nimam časa za neumnosti. Imam preveč nalog.«

»Sedi, da ti povemo...! V štabu je bil dopoldne sestanek, kjer so razpravljali o ugledu štaba cone...«

»Kar smo, smo!« sem kratko in suhoparno dejal.

»Ne gre za vsakdanjo zadevo. Ni ne vojaška ne gospodarska, ne politična in ne kulturna.«

»Vrag vas vzemi! Kaj pa potem je? Cvekate kot stare babe, pa nič ne poveste.«

Vtem nenadoma vstopi kurir, ki je vzdrljeval zvezo med nami in Oblastnim komitejem za Stajersko.

»Pripoveduj, kako je bilo!? Pripoveduj!«

Takoj za njim se primaje močna postava — nihče drug kot iznajdljivi in podjetni Herman Slamič. Kar jih je bilo v sobi — razen mene in tistega kurirja — so vsi prišli v cono iz divizije.

»Kornandantu Borštarnju sem povedal, kako je bilo v Ljubnem,« začne kurir, »pa je rekel, naj grem še v propagando in počakam Izloka. Med potjo pa naj pošlém Slamiča. Intendant Franci Puterle-Cure in referent za zvezo Miro Serčer-Seri sta se najprej ustavila pred gostilno, a nenadoma odšla naprej. Zagledala sta igrišče in se spogledala. Tebi nič meni nič jo je Cure ucvril po eni, Serči pa po drugi strani, in z dolgimi koraki sta premerila igrišče po dolgem in počez, kakor da tekmujeta. Skodoželjno sta se nasmejala. Nekaj sta pomrmrala. Cure je dejal, da je taka ideja vredna dobrega šilca kakšne sline, in si zadovoljno mel roke. Seriju pa so leica kar žarela. Z očističnima grlima sta na konjih odhitela proti štabu v Rečici in tam izpovedala veliko idejo.«

»Trebja je takoj zbrati kandidate za nogometno moštvo in pričeti s treningi,« je dejal Slamič.

»To se pravi moštvo za žogobrc,« sem se vtaknil.

»Kakšen žogobrc? Nogomet in še kakšen!« so se vsi zasmejali.

»Žogobrc je pravilno,« sem nadaljeval smeje, »saj sta to trdila prof. Ramovš in Breznik, ki sta pred vojno izdala pravopis. Imela sta prav, saj pri igri ne mečemo nog, ampak žogo brčamo.«

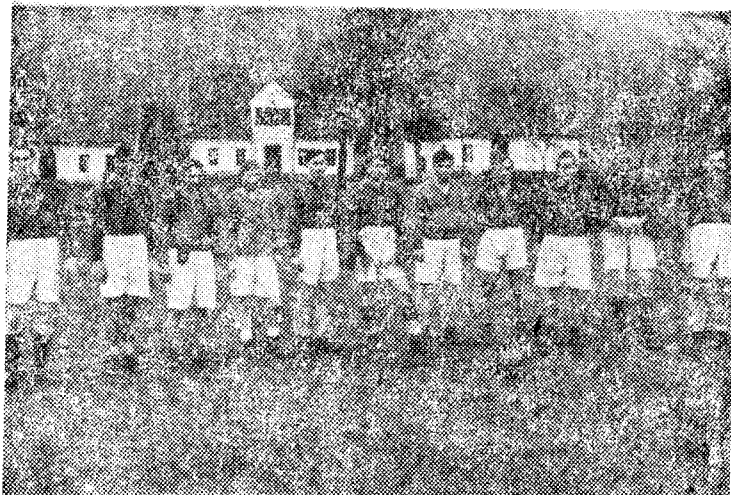
Kratek posvet in že so bili vsi odseki in zisčitni bataljoni obveščeni, da je treba nemudoma sestaviti moštvo za veliko bitko oziroma past, v katero so hoteli ujeti »štirinajsto« cono.

Od sestave moštva si cona ni preveč obetala, ker so mnogi dišali po diviziji, poleg tega pa so imeli »oni« veliko večje možnosti za izbiro.

Kandidati so bili izbrani. Še kratek sestanek pri komandantu

— bil je pravi bojni posvet — kjer so se zbrali vsi glavni. Pri nasvetih ni manjkalo ne Dragomira Benčiča-Brkina ne Matevža Haceta ne Pera Brajeviča ne Franceta Primožiča in ne Ivana Majnika-Džemsa. Tudi Mile Kilbarda je bil duhovit. Nekaj je bilo važno: šlo je za ugled štaba!

V štabu divizije so nekateri prebrisanci računali, da bodo na zelenem polju le raztrgali conke in jim dali za vselej pošteno lekcijo.

Nogometna ekipa 14. divizije

Intendant Jože Homar-Lipah je pripravil vse potrebno. Jaz sem se pa ušel — sebi v prid. Mislim, da bo slabo za cono, ker so nekateri iz divizije imeli in imajo z njo še vedno dobre zveze, pa je bilo pravo obratno. Zvedeli smo vse, kje trenirajo, koliko jih je in kdo jih pripravlja za veliki »karambol«.

Nismo smeli držati križem rok. Za trening smo si izbrali prostor pri Bočni. Nekako teden dni pred neposredno tekmo v Ljubnem so se na nogometnem travniku v Bočni pomerili med seboj Slandrovci — pomagali so jim člani specialne čete — in Pohorci — Zidanska brigada.

Zato je bil prostrani travnik pri Bočni še vedno urejen. Prvi trening je potekel v znamenju razporeditve mest. Drugi pa v znamenju teka čez drn in strn, na življenje in smrt — le žoga je ostala na igrišču. Oba treninga sta bila proti večeru, ko so prejeli poročila, da ni pričakovati nobenega »obiska«.

Konspiracija je bila potrebna tudi v tem primeru. Toda presenečenje je prišlo prav od tam, od koder ga sploh nismo pričakovali. Nad gozdovi Menine planine se je razleglo zopno brnenje. Storklja!... Že je bila nad nami. Od kod je zvedela za ta trening, če nas še divizijski niso izvalili? Enkrat je zakročila, se malo spustila, kakor da nas šteje in slika. Toda ne dolgo. Nepremično smo obstali. Strelji so nas hoče noče usmerili hitrih nog v zavetje bližnjega gozda. Hitrost smo predstavili kar v »direktno«, tako da nas tudi krogle niso dohajale. Žalostno smo opazovali, kako je štorklja obstreljevala ubogo žogo — bila je seveda partizanska in se ji je zdelo rdeča in nevarna. Tudi nas je pograbila jeza, pa smo začeli streljati z brzostrelkami, ki jih je eden izmed kurirjev med treningom držal pri sebi in jih prinesel za nami. Kmalu jo je štorklja odkulila nazaj.

Torej je bil žogobrc za švabe znak. Da živimo v tej dolini tako, kakor da ni vojne, in jim je šel tak mir na živce...

...Napisani in tiskani lepaki so v večjih krajih osvobodene ozemlja v Zgornji Savinjski dolini oznanjali, da bo v nedeljo, konec novembra, v Ljubnem velika bitka na zelenem polju. Na tistem sem se bal prevelike propagande, da ne bi tudi švabi zvedeli za »bitko« ob »nepravem času«.

Vest, da je intendatura 14. divizije poslala v Ljubno mnogo dobrot v suhem in tekočem stanju, je narekovala, da tam računajo na popolno zmago. Sicer pa je žoga okrogla in stari ligaši so morda že malo zarjavili v nekdanjih sklepih.

Nedelja, 26. novembra — na dan tekme.

Vreme je bilo turobno in misel na izid tekme je bila nejasna. Vse Ljubno — staro in mlado — je bilo na nogah.

na vseh straneh tako močno, da so nekateri v Ljubnem kar pogledali, kaj je...

V polkrogu sta se predstavili publiko obe moštvi. Kapetana sta žrebala. Sodnik je želel vsem, naj bi bila prva partizanska nogometna tekma »na vrhu« v Sloveniji res na dostojni višini, kakršne so bile tekme sredi Ljubljane... Toda takoj je nekdo pripomnil, da Ljubno še ni Ljubljana!

Žvižg... Začela se je borba dveh partizanskih skupin za žogo in gole. Bojni stroj se je začel bliskovito prelivati iz kota v kot, z ene strani na drugo. Tempo je bil hiter, napadi ostri. Ni bilo milosti ne za noge ne za glave. Zavladalo je pravo južnoameriško vzdušje. Vsa mogoča imena si slisali med divjim navijanjem. Kdo bo vzdržal? Ko omahuje ena stran, pritiska druga.

Taktika cone vrste je bila: najprej diktirati silovit tempo, izsiliti prednost, igrati strnjeno, nato pa držati dobljeni položaj, če bo mogoče. Divizijski načrt pa je bil — igrati čimveč prek znanih ligašev. Divizijski žogobrcarji so bili močnejši in postavnnejši, medtem ko so bili conski razen dveh izjem bolj pri tleh.

Tudi ob igrišču je bilo pravo valovanje. Prerekanja in zafrkavanja ni manjkalo. Sleherno napako posameznih igralcev so pozdravljali z žvižganjem, ki je včasih prekipelo v tuljenje. Navijači na obeh straneh so hoteli videti gole. Toda žoga ni šla ne v ena ne v druga vrata, kakor da si ne upa zameriti se ne enim ne drugim bojevnikom, ko da se boji doživeti najhujše —

Nogometna ekipa IV. operativne cone

košček mrzlega svinca med sešita rebra...

Prodor na levi, prodor na desni, prek krila... Končno 1:0 za cono!

Žvižga se skoraj ni slišalo, ker je streljanje zadušil zmagovalen hura konskih navijačev. Vpitja in streljanja ni bilo ne konca ne kraja. Nasprotna stran pa je povesila glave, kot bi se znašla na dvorišču v celjskem Piskru. Toda le za trenutek. Iz hripavih grl so začeli leteti očitki na posamezne igralce, ker so klonili. A takoj so jih znova bodrili. Igralci so se začeli med seboj prerekati. Nadaljevali so igro, ki pa ni bila preveč povezana. Vsakdo je igral in »driblal« sam.

Močan in dolg žvižg... Odmor.

Menda je bila tudi narava na strani divizije. Njeni igralci so bili žalostnih obrazov in močno razgreti — kakor tudi conski — pa jim je lahen dež kar prav prišel. Dogovor za novo taktiko. Stirinajsta je spremenila mesta igralcev. Računali so na izenačenje in na zmago za vsako ceno.

Med navijači je bilo neverjetno veliko veselih, debelih in pikrih opazk. Tudi nekam bojevitost so postajali in se šopirili ko petelin na domačem gnojišču. Prišlo je celo do stav. Divizijski so nehoti pogledovali proti hiši, kjer so bile pripravljene »velike dobrote«.

Ko je žvižg oznanil nadaljevanje drugega polčasa bojevitosti prerivanja, so se navijači zopet postavili na stara mesta — na položaje brez strelskih jarkov — in si začeli žugati s puškinimi kopiti.

Napetost je naraščala hitreje kakor v strelskih jarkih. Igralci pa so se samo srepo motrili.

Ob začetku so se bili sodniki in kapetana prijazno nasmejali, kakor tudi vsi žogobrci, sedaj pa...

Žoga je letela kot obsedena z ene na drugo stran. Seveda se je je včasih sodnik usmili in zažvižgal, da je prišla vsaj do sapa. Bila je videti čedalje bolj zatečena, čeprav je med odmorom nekaj pihala iz sebe. A tudi njeni neusmiljeni zasledovalci in preganjalci so bili vsi potni in žareči obrazov. Nekateri so si pobarvali pri padcih presvetle hlače, da bi se bolje zakamufirali. Tako so mahali, kakor da niso več na zelenem travniku, ampak na razbeljenem podu. Vrisk, pisk piščalke, vpitje — vse se je mešalo in prekipovalo. Sodnik se je vse pogostejše oglašal in miril prenapete junake zelene poljane. Pravila so pravila — partizani so pa partizani — so vpili nekateri. Ponos in misel na zmago, razočaranje in razburjenje — vse to se je grobo zrcalilo na udih že utrujenih teles.

Kdo neki bo zmagal? Če je partizan, ne sme biti poražen! Tu so pa eni in drugi borci. Toda eni so na enih, drugi na drugih odgovornih mestih — torej bi bila zmaga upravičena na obeh straneh. Kdo bo koga?

Krik in vik! Pisk! 2:1 za cono! Tedaj je zagrmelo kot prejš, samo da so drugi vžgali in z rafali naznanili veliko presenečenje. Vse je vrel. Eni so navdušeno vzklikali, drugi so se prerekali in vpili na igralce. Cure se je spotaknil nad vratarjem — nekdo mora biti pač kriv — tako da je že skoraj zapustil igrišče. Pozabil je, kakor vsi drugi na igrišču ob njem, da nismo doma, ampak v partizanih...

Sredina. Žvižg in zopet — a ne v napad, ampak v obrambo. Srečno smo jo conski vozili in večkrat žogo poslali na oddih za mejno črto med gledalce. Žvižg, žvižg... Konec tekme in tudi naših moči.

Conski navijači so vdrli na igrišče, nas objemali in dvigali na rokah. Divizijski pa so jo neopazno popihali v garderobo. In šele v mraku so odpeljali pripravljene »dobrote«.

S prav majhno zamudo so pa tudi prifrčali naši pravi nasprotniki — prišli bi bili prej, pa niso o pravem času zvedeli za čas tekme — in na igrišče vrgli prav toliko težkih bomb, kolikor je bilo težko priborjenih golov.

Naslednjo nedeljo, 3. decembra 1944, bi morala biti povratna tekma v Rečici ob Savinji; bil pa je le koncert godbe na pihala.

Začela se je drugačna tekma — tekma s sovražnikom — ki se je končala šele sredi maja 1945...

Zavod za ekonomiko

MARIBOR, Tyrševa 15

- Izdelujemo ekonomske elaborate o organizaciji, in-tegraciji in avtomatizaciji v delovnih kolektivih

Poslovnim prijateljem in delovnim ljudem vse najboljše v novem 1967. letu

PRIMERNO NOVOLETNO DARILO ZA VSAKO GAR

DOMAČE IN UVOŽENE ŠPORTNE POTREBŠČINE ZA ZIMSE DNI

V III. NADSTROPJU TRGOVSKE HIŠE nama TOMŠIČEVA ULICA 2

- SMUČI:
- Super VSL
- Standard Metalic
- Start Metalic
- Olimpic Hickory
- Skimaster, acryl
- Combination
- Jet — acryl
- Jet — navadne in z okovjem

- Pionir — acryl
- navadne in z okovjem
- VARNOSTNE VEZI:
- Tivolia (avstrijske)
- Skymaster (avstrijske)
- Antigips (domače)
- Junior (vzhodnonemške)
- Mesta (vzhodnonemške)
- SMUČARŠKE PALICE, aluminij

- DRŠALKE:
- za hokej
- Polar in Tempo
- za umetno drsanje
- Kristal

- NOVOST:
- drsalke za otroke
- »Bobies«

- SANKE
- navadne in kolarske,
- SMUČARSKI ČEVLIJI,
- DRŠALNI ČEVLIJI,
- za moške in ženske
- HOCKEY ČEVLIJI
- TRENERKE
- nenske in domače
- SMUČARSKI PULOVER-JI

VELIKA IZBIRA • UGODEN NAKUP • NAKUP TUDI NA POTROŠNIŠKI KREDIT

nama

LJUBLJANA

nama

VESTNIK

NEPUSŠAG

RADIO Murska Sobota

OGLAS PRI NAS — ZAGOTOVLJEN USPEH! REKLAME — Z ZANESLJIVIM UČINKOM!

Vsem svojim pogodbenikom, naročnikom, strankam in poslovnim prijateljem želimo srečno in uspešno 1967. leto!

Gospodarsko-propagandna služba

MURSKA SOBOTA, Kidričeva 4
telefon številka 21-064

MILE PAVLIN

SOŠOLCI

Savo se je ves zdržnil. Ali ni nekoč govoril, da si je naredil radijski oddajnik? Napenjal je možgane, da bi se česa spomnil, toda zaman. Še v tisto o oddajniku, ki naj bi ga sestavil, ni bil čisto zanesljivo prepričan. Ali ni bil to nekdo drug...

Pečnik se ni dosti družil s sošolci, vedno je bil bolj samosvoj. Tudi drugi ga niso imeli preveč radi. Čeprav ni nikomur rekel žal besede, je kljub temu dihal iz njega bogataški napeh, kakršnega je čutili pri ljudeh, ki so naglo obogateli, niso pa dovolj izobraženi, da bi bogastvo znali izkoristiti.

Potem je tik pred vojno Savo zvedel, da je Pečnik v semenišču. Pač zato, je že takrat pomislil, da se bo oče lahko pohvalil, kako ima v družini same imenitne ljudi. Oficijski zdravnik, duhovnik, morda še župana, poslanca in veletrgovca...

Stanislav pa mu je povedal, da je bil z njim v semenišču. Toda, če je zdaj nadporočnik, je najbrž že dvainštiridesetega zapustil semenišče in vstopil v belo gardo. Toda vseeno, nadporočnik! To je za semeniščnika, ki prej ni služil vojske, dokaj visok čin. Nekje se je moral odlikovati.

Če bi le prišel kurir... Toda še vedno je vse skupaj, kar vemo, samo ena izmed okoliščin, ki morda potrjujejo, da je v tisti vasi res oddajnik. Morda pa so domačini šli v svojo vas samo zato, da bi se najedli, napili in obiskali žene? Morda so Pečnika povabili s seboj, da bi ga pogostili, on pa je šel z njimi iz gole radovednosti in želje po pustolovščinah?

Prav takrat je spet potrkalo, vrata so se odprla in Savo je zagledal kurirja s pismom v rokah. Pred nekaj dnevi ga je poslal v glavni štab po podatke o Pečniku. Zdaj se ga je razveselil, da bi ga najraje objel.

Hlastno je segel po pismu in od nestrpnosti raztrgal ovitek. Kako gre vse po sreči, je pomislil. Ko sem si najbolj želel, da bi prišel kurir, se ti pojavi. Ti o volku, volk na vrata... Ali ni to prenos misli?

Razgrnil je papir in začel brati. Da, Alfred Pečnik. Najprej rojstni podatki. Bil v semenišču, izstopil že spomladi 1942 in odšel na Dolenjsko k očetovim sorodnikom. Tam je ščuval ljudi in pomagal organizirati belo gardo. Bil med prvimi, ki so sprejeli orožje. Neumoren zasledovalec partizanov, ubijalec, za vse slepi fanatik. Kmalu je postal poveljnik manjše postojanke nekje na Notranjskem. Kot tak je odbil srdit napad partizanov in zato dobil pohvalo od samega visokega komisarja Graziolija. Ko so tisto postojanko ukiniteli, je posadka odšla v drugo, večjo. Pečnik je postal vodnik, čeprav ni imel čina. Leta 1943 je kot prostovoljec odšel v ljubljanski jurišni bataljon in tam postal vodnik. S svojim vodom se je edini prebil iz neke postojanke, ki so jo partizani po italijanski kapitulaciji obkolili in zavzeli. Zbežal je k Nemcem. Bil je že kot oficir na prvi domobranski paradi v Ljubljani, baje je bil na Urhu, potem pa...

»Pred dvema mesecema je bil po poročilu našega sodelavca uslužben kot nadporočnik v obveščevalnem oddelku organizacijskega štaba slovenskega domobranstva v Ljubljani...« je pisalo v dopisu.

Savo bi skoraj izbruhnil v krah. Nekdanja sošolca, zdaj pa sovražnika, ki se zagrizeno bojujejo. Kdo bo zmagal? Oba bosta ostala živa, eden v štabu korpusa, drugi v organizacijskem štabu v Ljubljani. Pečnik bo zmagal, če on, Savo, ne bo našel oddajnika. Če ga najde, bo zmagal Savo...

Nenadoma se je spomnil kaplana Stanislava. Tudi on je njegov sošolec, pa tudi Pečnikov. Kakšno vlogo igra v tej zapleteni igri? Ali je res samo vesten duhovnik, ki skuša izpolnjevati svoje cerkvene dolžnosti, pri tem pa voziti po krivenci cesti življenja in se izogibati nevarnim skalam? Ali prepredeni li navec, hudič s svetniškim obrazom, volk v ovčji koži, skrivni idejni vodja belogardistične tajne organizacije, organizator vseh napadov in krivec smrti več desetih poštenih, zavednih slovenskih ljudi, partizanskih borcev?

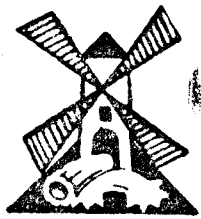
Toda, ali to, da je Pečnik obveščevalec, že pomeni, da je v tisti vasi skrit oddajnik? Moral si je priznati, da tudi to ni zadosti trden dokaz. Lahko si je mož privoščil izlet na deželo, ker je sit mesta, lahko je tudi obiskal svojega vohuna ali vodjo vohunske mreže, lahko mu je dal navodila, ga oštel ali pohvalil...

Toda... Lahko je tudi prišel, da bi poučil tajnega radiotelegrafista o nalogah, mu dal nekaj koristnih nasvetov. Le kdo je bil tisti Pečnikov spremljevalec? Kaplan je rekel, da je bil, po govorici sodeč, Ljubljancin in dijak. Če ni bil kak radiotehnik. Toda kdo bi to ugotovil?

Novi proizvod kombinata

»MLINOTEST«

AJDOVŠČINA

TORTELINI

so polnjena jajčna testenina z nadevom najboljših vrst mesa, sira in raznih začimb

Uporabljajo se kot samostojna jed v raznih omakah ali na juhi.

To je nova pridobitev za gostinstvo in gospodinjstvo. Priporočamo tudi naše vafel proizvode — napolitanke različnih vrst.

Pravijo, da je naš najstarejši naročnik; vsaj doslej se nam starejši ni javil. Devet križev in še dve leti povrh nosi na svojih plečih, ki prav nič ne ječijo pod častljivo starostjo. Obiskal sem ga ob zatonu leta; zaželel sem mu, da bi bil tudi v novem letu zdrav in zadovoljen.

Obrnimo list za listom v knjigi spominov Franca Grata iz Skofljice!

Stara cesta proti Smarjam, ki jo nova asfaltirana cesta zapusti pri Skofljici, je še kilometer hitela pod mojimi nogami, ko sem potrkal na duri pri Gratovih in dihal iz mrzle roke. V Skofljici je vedno za nekaj stopinj hladneje kot v Ljubljani. Tam je ravnina in mraz hudo pritise.

Odprl mi je mož, ki bi mu prisodil, da je kvečjemu sre-

POGOVOR Z NAŠIM
NAJSTAREJŠIM
NAROČNIKOM

92 let

čal Abrahama. »Je vaš oče doma?« sem skoraj bleknil. Toda ko sva se predstavila drug drugemu, sem se začudil. Pred mano je stal Franc Grata, zvrhan kot njega dni — pred 70 leti — na krovu admiralske ladje »Laudon«. Bistre oči so kazale, da jim šegavost ni tuja.

Tak je bil ves čas najinega bežnega srečanja. Besede so neusahljivo vrele iz ust in dogodki so se vrstili s presenetljivo natančnostjo.

Družina, v kateri se je rodil Franc Grant, je živela tako: oče je bil lesni trgovec, mati gospodinja, okrog ognjišča 6 otrok. Ko je umrl oče, je življenje jelo družini rezati tanek kos kruha. Mladi Franc je šel pastirovat k Sv. Trojici. Leta 1892 se je šel učiti za vrtnarja v graščino Čemšenik pri Domžalah, kjer je gospodoval baron Franc Minutello. Njegova žena je bila iz graščine v Višnji gori.

»Moj gospodar je bil vice-admiral, zvest podložnik cesarja in njegove mornarice. V zimi 1894/95 je imel manevre na morju pri Puli. Vzel me je s seboj, ker sem mu zvesto služil, poleg tega pa me je hotel napraviti za mornarja. Toda mornarica me ni marala, ker sem bil prešibak. Vseeno sem ostal na morju toliko časa, da je moj gospodar končal manevre.«

Pripoved Franca Grata je postajala vse bolj zanimiva. Že mnogo sem bral o rajnki Avstriji, tudi o njenih pomorščakih, zdaj pa sem govoril s človekom, ki je sam doživel manevre cesarske mornarice.

»Pluli smo ob jadranski obali do Boka kotorske in še dlje. Bil sem na admiralski ladji »Laudon«. Bila je to lesena Ladja na vijak in jadra; jambaori so bili visoki za tri smreke. Na vsaki strani je imela 6 topov, dolgih pa okrog 6 metrov. Streljali smo samo s polovičnimi naboji. Kljub temu sem bil še dolgo zatem skoraj gluha, tako je pokalo. Dobro se še spominjam mornarske vojaške, ki so stregli topovom, tudi tistih, ki so vžigali. Stali so na prstih in bili v kolenih rahlo upognjeni, ko so pote govali za vrstico za vžiganje. Admiralsko ladjo so spremlja-

le štiri železne ladje: dve sta bili bele barve — »Franc Jožef« in »Elizabeta« — ter dve rjavi — »Rudolf« in »Stefanija«. Slednji sta imeli samo po en top, dolg po 15 metrov. Z njima nismo na tistih zimskih manevrih nikdar streljali. »Laudon« je imel še eno posebnost: baterijo šestih topov sredi krova, ki so streljali nekako tako kot samokres na bobnič.«

Marca 1895 je viceadmiral vzel našega Franca nazaj na Čemšenik in mladenič mu je služil kot osebni »servis«. Leta 1895 si je Franc zapomnil tudi zaradi potresa, ki je opustošil Ljubljano in okolico.

»Na veliko nedeljo ponoči sem se nenadoma prebudil. Mislim, da so mi sanje ponagajale; tudi potem, ko sem se prebudil, sem mislil, da sanjam, da sem na morju. Gugal sem se; z menoj se je premikala tudi soba, postelja, omara. Vrtnar, ki je ležal poleg mene, je vzkliknil: »Potres!« močno sem se prestrašil, a do takrat še nisem bil slišal, kaj je potres. Tramovje se je rušilo, v daljavi je bobnelo, čeprav je bila zunaj zvezdnata noč. Ob enih ponoči, poldrugo

pri hiši. Medtem ko je bil na obhodu ali je pleskal mostove in druge objekte ob progi, je žena Helena opravljala delo železniškega čuvaja.

»Posebno hudo je bilo med prvo svetovno vojno. Na progi je bil ves dan velik direndaj; vojaki so Heleno in mene obmetavali iz vagonov z različnimi predmeti.

Kot zaveden železničar je Franc Grata sodeloval tudi v železničarski stavki leta 1920, ko so 24. aprila ljubljanski železničarji in delavci krenili po Zaloški cesti na manifestacijski pohod po mestu.

»Zbrali smo se na Zaloški cesti. Orožniki, ki so se ob Ljubljani razporedili v dva kordona po okrog 60 strelcev, so najprej ustrelili v zrak, nato pa v zbrano množico. Ubili so 14 demonstrantov; imel sem srečo, da me niso zadeli.

Napočilo je usodno leto 1941 — in za Franca Grata je nastopila sedemdesetletna jesen. Vsa njegova družina je sodelovala v NOB. Sin Alojzij je umrl kot pilot hidroaviona v Divuljah pri Splitu že leta 1936. Sin Jože-Pepi je leta 1941 stopil v pohorsko četo. Kmalu so ga ujeli in poslali v Maut-

Franca Grata

hausen. Leta 1943 se je vrnil in še istega leta padel kot borec Cankarjeve brigade, ko je napadal nemški bunker na Sv. Križu nad Litijo. Sin Lado-Kijev je nosilec spomenice od leta 1941; oče se še spominja, kako je fant večkrat sedel na motorju za hrbtom kakšnega italijanskega vojaka in iz kan- gale za mleko stresal listke, ki so pozivali na boj proti oku- patorju. Hči Francka je bila vsa štiri leta vojne v taboriš- čih: do kapitulacije Italije v Gonarsu, nato pa v delovnih taboriščih v Sleziji. Hči An- gela je bila v Ravensbrücku — dve leti. Žena Helena pa je dve leti trpela v ljubljanskih zaporih.

takrat gotovo še ni spala na tako trdem ležišču, na takem ribežnu...«

Deset dni po potresu je Franc Grata dobil ponudbo za delovno mesto na dolenskem kolodvoru. Sprejel je ponudbo, toda kot progovni delavec je malo zaslužil. S trehuhom za kruhom jo je mahnil k mili- jardjerju Rotschildu, ki ga je zaposlil kot vrtnarja.

»Tiste čase je bogati Rot- schild, ki ni vedel kam z denarjem, dal tlakovati tla svoje sprejemnice s tolarji. Ko je prišel na obisk cesar, je dejal Rotschildu: »Po mojih glavah ne boste hodili.« Tako je moral Rotschild tiste tolarje spraviti s tal.«

Pri sedemindvajsetih se je Franc Grata vrnil domov v Skofljico, se ponovno zaposlil pri železnici in kot progovni preglednik delal do svoje upokojitve leta 1934. »Kmalu bom v pokoj, pridela!« še eno delovno dobo, se rad pošali.

Poročil se je leta 1904. Žena Helena mu je rodila 9 otrok in sploh podpirala tri vogale

»Mene so dvakrat aretirali, vendar so me izpustili že na komandi v Skofljici. Med vojno je bilo pri nas sedemindvajset hišnih preiskav! Tudi meni doma ni bilo prijetno. Popolnoma sam sem dve leti skrbel za vnukinjo in vnuka, ki sta bila takrat stara leto in dve leti in pol — za Alenko in Janeza.

»Kako ste učakali tako lepo starost?« sem vprašal. Namesto njega je odgovorila hči Francka.

»Naš oče je zelo mirne narave in težko ga spraviš iz ravnotežja. Življenje jemlje z veliko mero optimizma in humorja; to je recept za njegovo starost. Seveda je zdravje odvisno tudi od prehrane. Mena ne mara, poje pa mnogo zelenjave.«

»Poglejte, vse te časopise prebiram,« je posegel v pogovor Franc Grata in pokazal na kup dnevnega časopisa. »Rad pogledam tudi v knjižnico.«

Franc Grata je za hip obmolnil in se zazrl skozi okno na širna polja ter proti gozdu, dva lučaja daleč, kjer so se nekaj skrivali partizani. Z ljubečim pogledom je objel de- želo, kjer živi že dolga desetletja. Ko bo prišla pomlad, bo zajahal svoje dvokolo in se popeljal v Domžale in okolico, kjer je preživel del mladosti.

-žč-

Okrogle
in oglate

Mister pleša... Nedavno so v Parizu zborovali plešasti možki, da bi ugotovili, kdo med njimi zasluži častni naziv »Mister plešalec 1966«. Diplomato si je pri- borila pleša, katere površina znaša 589 kvadratnih centimetrov. Po opravljeni izvolitvi »mistra pleše« je bil redni občni zbor plešalec, katerega so se udeležili tudi dele- gati iz drugih dežel... Vse kaže, da bo treba v najkrajšem času izvoliti še »miss puhlo glavo!«

Vdanost... Gerstenmaier, kr- ščanski demokrat in predsednik zahodnonemškega parlamenta, ki mu tudi diši kanclerski stolček, je dejal: »Jaz bom ostal kancler- ju Erhardu vdan do konca, a nje- gov konec se približuje...« In — konec je že prišel!

»Ta naša Anglija...« je naziv stalne rubrike v angleškem tedni- ku »New Statesman«. V tej rubri- ki je bila nedavno objavljena ta- le: »Gospodična O'Neill je izjavila, da je Wordlow pograbil sekiro in jo je, ko je ležala, dvakrat udaril po glavi. Nato jo je udaril po gla- vi še s konzervo juhe. »Naposled odprl konzervo ter sva juho skupaj poutila,« je povedala gospodična O'Neill.

Razumarski zakon. Voditelj za- hodnonemške stranke samostojnih demokratov dr. Mende, ki je v bonnski vladi kanclerjev namest- nik, je takole razložil koalicio svoje stranke z demokristjani: »Koalicija ni zakon iz ljubezni, marveč razumarski zakon z ome- jeno dobo...«

Tudi »tolažba«. Ko so v britan- skem gornjem domu obravnavali prometna vprašanja in čedalje po- gostnejše prometne nesreče, je dejal neki lord: »Naposled mi je le ljubše, da se zaletim vame vozilo, ki vozi s 25-kilometrsko hitrostjo, kot vozilo, ki drvi s 95-kilometrsko naglico.«

Za vsak primer... Češki slikar Maks Svabinski je neki večer po- bral vse dežnike v predsojbu in jih zaklenil v omaro. Njegova ne- čakinja ga je vprašala: »Dragi stric, zakaj si spravil dežnike v omaro?« »Nocoj dobimo goste,« ji je odgovoril. »Pa menda ne misliš, da ti bo kdo ukradel kak dežnik?« se je začudila. »Ne, ne, bojim se le, da bi utegnil kdo prepoznati kak dežnik,« ji je pojasnil stric.

Nevarna romantika. Romantič- ni, toda osamljeni mladenič iz japonskega mesta Kioto lahko na- jamejo na bližnjem jezeru Biva čoln hkrati z lepo — mlado dekli- co. Na razglasni deski pri blagaj- ni za najemanje čolnov je napi- sano opozorilo: »Vedite se, kakor da sta zaljubljenca!« Blagajnik pa dopolni to opozorilo še ustno ta- kole: »Če boste poskušali med vožnjo prestopiti meje platonske, ga dvorjenja, vas opozarjamo, da so vsa dekleta tako izrjena, da lahko z enim samim gibom vržejo nasilnega partnerja v vodo!«

Ameriške perspektive v Vietna- mu. V ameriškem senatu je rekel eden izmed poveljnikov ameriške- ga mornarskega korpusa: »Mi pobij- jemo lahko v Južnem Vietnamu vse vietkongovce in Severnoviet- namce, pa se je utegne zgoditi, da tam ne bomo zmagali.«

»Moderni pesniki so kakor je- senski vetrovi: vzdigujejo prah in zbučijo mimo nas.« je napisal ne- ki angleški literarni kritik.

Češki aforizem: Ko gre za lo- čitev od postelje in mize, gre še kar lahko, težje pa je, ko gre za avtomobil in televizor...

Kakšne sposobnosti bi moral imeti dober diplomat? Na to vpra- šanje je odgovoril nigerijski po- slanik v Keniji Akadiru takole: »Na to vprašanje je težko odgo- voriti, ker se je zamisel o do- brem diplomatu spremenila od tistih starih, dobrih časov, ko je bila glavna naloga diplomata: biti poštenjak, ki ga pošiljajo v tu- jino, da bi tam v interesu svoje dežele — lagal...«

Franc Zagorc — šestdesetletnik

Rodil se je v kmečki družini v Orehovi pri Sentjerne- ju. Za vse otroke je bila kme- tija precejna in moral je po svetu. Znašel se je v oro- žništvu bivše Jugoslavije in kot tak je služboval po raz- ličnih krajih države, nazad- nje pa v Indiji, kjer je bilo dosti Nemcev. Kot zaveden Jugoslovian jim je bil kmalu trn v peti in ob razpadu Ju- goslavije je moral brž proč, da se mu niso maščevali.

V domačem kraju je med prvimi začel sodelovati v os- vobodilnem gibanju. Pridru- žili so se mu trije bratje, nji- hova hiša je postala žarišče odpora. Že leta 1942 je kot prvi iz te družine padel Mar- tin, belogardisti so ga ujeli in po zverinskem mučenju ubili blizu Sentjošta. Nasled- nje leto, 1943, je padel drugi

brat Janez v Gubčevi briga- di. Tudi tretji brat, Jože, je bil partizan in je zdaj upo- kojeni oficir JLA.

Jubilanta Franceta pa so fašisti aretirali že 1942 in ga nečloveško mučili v Novem mestu, nato pa odpeljali v internacijo. Bil je v taborišču Renicci. Po italijanski kapi- tulaciji je odšel skupaj z drugimi proti domu, da bi se pridružil borcem za svobodo, pa ni uspel priti daleč. Mora- l se je zateči v nevtralnno Švico. Tam je politično de- lal med Jugoslovani, bil je član KP.

Po osvoboditvi se je vrnil v domovino in postal načel- nik milice v Kostanjevici. Zaradi tega, ker je bil oče star in brez sinov, je moral službo pustiti.

Franca Zagorc je zdaj taj-

nik ZB in krajevne skupno- sti, eden izmed najbolj dela- vnih članov v Orehovi. Ze- limo mu še mnogo srečnih let.

Rudi Pušenjak-Uragan

• Do konca 1918. leta je bilo elektrificiranih na današnjem jugoslovanskem ozemlju 286 naselij. Od 1919. do 1940. leta je bilo elektrificiranih nadaljnjih 3449 naselij. Pozneje je bilo samo v razdobju od 1946 do 1953. leta elektrificiranih še 4542 naselij ter v času od 1954. do 1964. leta kar 10.917 naselij, s čimer je bilo elektrificiranih 68 odstotkov vseh jugoslovanskih naselij. Od 1947. do 1965. leta se je povečala proizvodnja električne energije v Jugoslaviji — po odstotku lastne uporabe elektrarn — 1934 na 1489 kWh ali za 10,7-krat.

• Sadjar Miloslav Petković iz Vrnjačke Banje, ki skrbi že več let za vinograd poljedelske zadruga v tem kraju, je začel že v zgodnji mladosti cepiti sadno drevje in je cepil doslej že — pol milijona sadnih dreves.

• Knjiga, teška 10 gramov. V bogati bibliografski zbirki kragujevaškega muzeja imajo miniaturni turski koran. Obseg knjige: 3,5 in 2,5 cm; knjiga je tiskana v starem turskem jeziku na 1090 straneh izredno tankega papirja in tehta samo 10 gramov. Na prednji platnici kovinskega ovoja je vloženo povečevalno steklo, ker je moč le z njim brati drobno tiskano besedilo. Ta koran je napravljen tako, da ga je lastnik lahko nosil obešenega na verižici okrog vratu.

• Zdravstvo v Jugoslaviji je, v primerjavi s predvojnimi zdravstvom, močno napredovalo. Število bolnišnic se je povečalo s 190 v 1939. letu na 237 v 1964. letu, število bolniških postelj se je, v istem razdobju, zvišalo z 31.700 na 94.800. Zlasti se je povečalo število bolniških zdravnikov — s 1167 na 7817, srednjega medicinskega osebja — 2535 na 9329 — in nižjega medicinskega osebja — s približno 5300 na 17.743 oseb. Število bolniških postelj na 1000 prebivalcev se je povečalo z 2 na 5,6, število bolnikov pa je sprito novih družbeno-gospodarskih razmer, zlasti množičnega zdravstvenega zavarovanja, naraslo s 473.300 na 1.677.200 v enem letu.

• Število splošnih bolniških ambulant in poliklinik v Jugoslaviji se je zvišalo s 1144 v 1939. letu na 3864 konec 1964. leta, število zobnih ambulant pa s 441 na 1947. Prav posebno se je okrepila akcija za boj proti tuberkulozi in malariji; število protituberkuloznih dispanzerjev, ki jih je bilo 1939. leta 63, je naraslo na 320 dispanzerjev, število novo ugotovljenih jetičnih bolnikov se je, v omenjenem razdobju, povečalo z 19.936, pri 74.800 prvih pregledih, le na 38.270 bolnikov, pri več ko 1.100.000 prvih pregledih. Število malaričnih bolnikov se je s 189.750 bolnikov pri 750.000 pregledanih osebah znižalo na komaj 68 bolnikov pri 311.000 pregledanih osebah.

• Posebni vrtalniki za — Mešec, ki jih pripravljajo v ZDA v okviru programa »Apollo«, naj bi omogočili vrtanje do 30-metrске globine, da bi lahko prvi raziskovalci, ki bodo prispeili na naš satelit, raziskali geološko sestavo Meseca površine, vzeli vzorce in jih prinesli na Zemljo.

• Nenavadni plen. Afriški lovec Antonio Peirera iz Mozambika je nedavno šel na lov na jerebice. Hotel je zadeti jerebico, ki je čepela na vrhu nekega drevesa; pomeril je in sprožil. Kako je ostrmel, ko se mu je, namesto jerebice, zvalil z drevesa k nogam več ko 5 m dolg udar. Le-ta je namreč ovil drevo in, enako kakor lovec, oprezoval za jerebico.

• Lipa — pragozdno drevo. Poleg ceste, ki drži na Brezovo polje pri Gospiču, stoji ena izmed najstarejših lip v naši deželi. Lipa je visoka skoraj 40 m, njeno deblo pa komaj objamejo štirje ljudje. Njen lastnik Fabo Balenović pravi, da so pred nekaj leti zagrebški botaniki ugotovili, da je ta lipa stara 250 let in da jo imajo za pragozdno drevo.

Zanimivo

skano besedilo. Ta koran je napravljen tako, da ga je lastnik lahko nosil obešenega na verižici okrog vratu.

• Zdravstvo v Jugoslaviji je, v primerjavi s predvojnimi zdravstvom, močno napredovalo. Število bolnišnic se je povečalo s 190 v 1939. letu na 237 v 1964. letu, število bolniških postelj se je, v istem razdobju, zvišalo z 31.700 na 94.800. Zlasti se je povečalo število bolniških zdravnikov — s 1167 na 7817, srednjega medicinskega osebja — 2535 na 9329 — in nižjega medicinskega osebja — s približno 5300 na 17.743 oseb. Število bolniških postelj na 1000 prebivalcev se je povečalo z 2 na 5,6, število bolnikov pa je sprito novih družbeno-gospodarskih razmer, zlasti množičnega zdravstvenega zavarovanja, naraslo s 473.300 na 1.677.200 v enem letu.

• Število splošnih bolniških ambulant in poliklinik v Jugoslaviji se je zvišalo s 1144 v 1939. letu na 3864 konec 1964. leta, število zobnih ambulant pa s 441 na 1947. Prav posebno se je okrepila akcija za boj proti tuberkulozi in malariji; število protituberkuloznih dispanzerjev, ki jih je bilo 1939. leta 63, je naraslo na 320 dispanzerjev, število novo ugotovljenih jetičnih bolnikov se je, v omenjenem razdobju, povečalo z 19.936, pri 74.800 prvih pregledih, le na 38.270 bolnikov, pri več ko 1.100.000 prvih pregledih. Število malaričnih bolnikov se je s 189.750 bolnikov pri 750.000 pregledanih osebah znižalo na komaj 68 bolnikov pri 311.000 pregledanih osebah.

• Posebni vrtalniki za — Mešec, ki jih pripravljajo v ZDA v okviru programa »Apollo«, naj bi omogočili vrtanje do 30-metrске globine, da bi lahko prvi raziskovalci, ki bodo prispeili na naš satelit, raziskali geološko sestavo Meseca površine, vzeli vzorce in jih prinesli na Zemljo.

• Nenavadni plen. Afriški lovec Antonio Peirera iz Mozambika je nedavno šel na lov na jerebice. Hotel je zadeti jerebico, ki je čepela na vrhu nekega drevesa; pomeril je in sprožil. Kako je ostrmel, ko se mu je, namesto jerebice, zvalil z drevesa k nogam več ko 5 m dolg udar. Le-ta je namreč ovil drevo in, enako kakor lovec, oprezoval za jerebico.

• Lipa — pragozdno drevo. Poleg ceste, ki drži na Brezovo polje pri Gospiču, stoji ena izmed najstarejših lip v naši deželi. Lipa je visoka skoraj 40 m, njeno deblo pa komaj objamejo štirje ljudje. Njen lastnik Fabo Balenović pravi, da so pred nekaj leti zagrebški botaniki ugotovili, da je ta lipa stara 250 let in da jo imajo za pragozdno drevo.

• TV 15c izhaja vsak teden — Izdaja za Predsedstvo Zveze združenih borcev NOV Slovenije — Zavod »Borec«, Ljubljana. Beethovnova 10 — Tisk in ključje CJP Ljudska pravica Ljubljana. Kopitarjeva 2 — Ljudska uredniška oddaja — Letna nagrada 1966 — 1500 dinarjev oziroma 15 novih dinarjev — Posla mezna številka, stane 40 din. oz. 40 N. pr. — Narodno poštne na naslov: Uprava »TV 15c«, Ljubljana. Beethovnova 10. Priloge: 1. predal 500 XI ali na delovni račun pri Narodni banki 501-8-29 — Telefonske številke: Glavni in odgovorni urednik 21-311-219 in 22-315-219, urednik 22-605 — Redakcija ne vračaja

Odgovori na »Znanje in spomin«

1. 10. januarja 1966
2. 12. marca 1966
3. Kata Pejnović
4. Walt Disney

Znanje in spomin • Znanje in spomin • Znanje in spomin

Na taškentski konferenci sta pakistanski predsednik Ajub Kan in indijski premier Lal Bahadur Shastri (na sliki) po večdnevni pogajanji podpisala skupno deklaracijo, v kateri je rečeno, da bosta Indija in Pakistan reševala medsebojne probleme na miroljuben način. Nekaj ur po podpisu deklaracije je Shastri umrl. — Kdaj? Shastri je bil indijski premier komaj 18 mesecev. Zamenjala ga je Indira Gandhi

Letos je smrt posegla tudi v vrste naših največjih revolucionarjev. V Beogradu je po hudi in dolgi bolezni umrl Dušan Kveder-Tomaž (na sliki), veleposlanik SFRJ v Londonu in nekdanji komandant Glavnega štaba NOV in PO Slovenije. — Kdaj? Član KPJ je postal leta 1933. Udeležil se je španske državljanske vojne. Julija 1941 je pobegnil iz nemškega taborišča v Jugoslavijo. Med NOB je opravljal številne odgovorne funkcije

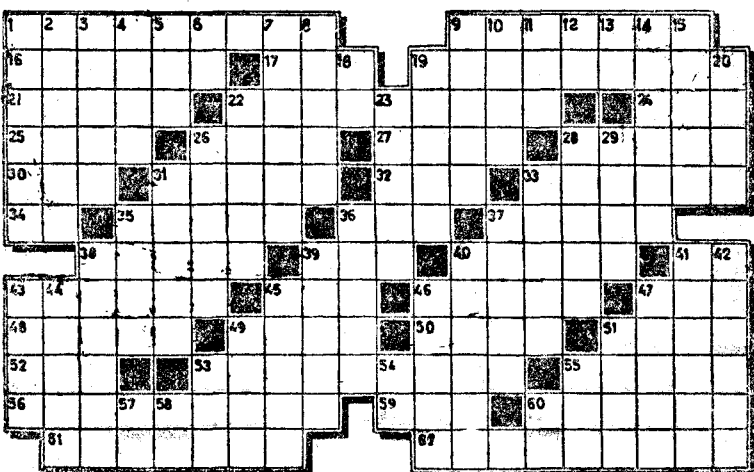

Kdo je tovarišica na sliki, prva predsednica AFZ Jugoslavije? — Ze zelo zgodaj se je vključila v revolucionarno delavsko gibanje. Leta 1938 je postala članica KPJ. Prve dni okupacije je živel v ilegali in bila med organizatorji vstaje v Liki. Julija so ji ustaši pobili moža in tri sinove. Na prvem zasledanju je bila imenovana za članico AVNOJ, mesec dni pozneje pa je bila izvoljena za predsednico AFZ Jugoslavije. Umrla je 10. novembra letos

Filmski producent, scenarist in režiser (na sliki) je umrl 15. decembra letos v Burbanku — ZDA, star 65 let. Ustvaril je vrsto risanih junakov. Prvi celovečerni film Sneguljica je napravil leta 1938. Poleg Chaplina je bil edini, ki je do kraja vztrajal pri svoji umetniški zamisli. Zaradi odločnega antimitarizma je bil pred vojno v Nemčiji in Italiji prepovedan. Močno se je približal tudi Nobelovi nagradi. — Kdo?

Nagradna križanka

VODORAVNO: 1. prilemek črnogorskega narodnega heroja, komandanta raznih partizanskih oddelkov, padel 1933 (Sava); 9. prilemek znanega publicista, avtorja knjige »Josip Broz-Tito«, danes profesorja na ljubljanski univerzi (Vladimir); 16. mesto ob Donavi v Vojvodini; 17. perje repe, korenja; 19. stroj za proizvodnjo pare, plina, elektrike, 21. prilemek je umrlega hrvaškega pesnika, aktivnega udeleženca NOB (Vladimir); 22. naprava za preprečevanje elementarne nesreče; 24. ljubkavalno ime za očeta; 25. indijski drobiž; 26. dvigalnik; 27. verski odpadnik v starem veliku (ime); 28. partizansko ime narodnega heroja

izvajanje pare, plina, elektrike, 21. prilemek je umrlega hrvaškega pesnika, aktivnega udeleženca NOB (Vladimir); 22. naprava za preprečevanje elementarne nesreče; 24. ljubkavalno ime za očeta; 25. indijski drobiž; 26. dvigalnik; 27. verski odpadnik v starem veliku (ime); 28. partizansko ime narodnega heroja

Janka Sekirnika; 30. kos celote; 31. tulka, ki pomeni prvi, prvič itd.; 32. nekdanji kraljevi namestnik na Hrvaškem; 33. priprava za sekanje; 34. skrajšan veznik; 35. nekdanji slovenski čebelar (Anton); 36. tulka, ki pomeni droben, dober in tanek; 37. predstojnik fakultete; 38. pristanišče in letovišče v Istri; 39. veletoč v zahodni Evropi (naša pisava); 40. otočje v Banskem morju (Indonezija); 41. ime črke; 43. delavec v tiskarni; 45. del imena bivšega predsednika Alžirije, ki je danes v zaporu; 46. otok v severnem Jadranu; 47. ribniški medmet; 48. mesteca na otoku New Ireland (Nova Gvineja); 49. mesteca v Bosni, kjer je bila ustanovljena Prva proletarska brigada (letos je 25-letnica ustanovitve); 50. ameriška farma za živino; 51. čebeli samec; 52. vzklík pri bikioborbi v Španiji; 53. važen sodoben vojni objekt; 55. izraz za kosmato čelo; 56. plinomer; 59. bet; 60. ime prvega sekretarja KP SSSR Brežnjeva; 61. pogosto ime slovenskih naselij; 62. prilemek in ime narodnega heroja, sekretarke OK KPS Celje, umrla v nemškem taborišču v Auschwitzu.

NAVPICNO: 1. država v Severni Ameriki; 2. letno obujalo; 3. srednjeveški plemič v vladarjevi službi; 4. sveta gora v Grčiji; 5. tvor; 6. števniki; 7. pesniška zbirka pesnika pod 21. vodoravno; 8. pred leti umrl slovenski slikar (Ivan); 9. kraj pri Trstu s starodavnim gradom; 10. ločilni števniki; 11. sorodnik; 12. kemični znak za iridij; 13. ljudska pridelnica; 14. vrsta tkanine; 15. vrste

del elektromotorja; 18. osebni zamek; 19. psevdonim hrvaškega pisatelja, partizanskega borca Anteja Kovačiča; 20. del filmskega imena Ide Kravanja; 22. encijan; 23. rudarsko mesto v Istri; 26. vrsta jahanja; 28. lesni delavec, drvar; 29. baje-slovni letalec; 31. dvojen; 33. prilemek narodnega heroja Dakija (Stane); 35. partizansko ime narodnega heroja, komandanta raznih oddelkov Franca Hostnika, padel 1944 na Ljubnem ob Savinji; 36. kemična spojina, dezinfekcijsko sredstvo; 37. pretek, nekdanje; 38. delna ohromitev; 39. stražnik, policaj; 40. trnje, suhljad; 41. pesnik ljubzenskih pesmi;

42. način, načrtno ravnanje; 43. kol sredi kope, ostrv; 44. obredna obleka duhovnikov, sodnikov; 45. neumnež, topoglavce; 46. vrsta snega, ki je posebno goden za smučanje; 47. prilemek narodnega heroja, komandanta prve celjske čete, Nemci so ga ustrelili 1941, partizansko ime Vodo; 49. izdelek ribniške »suhe robe« (množina); 51. prestol; 53. partizansko ime narodnega heroja, komandanta raznih oddelkov (Andrej Cetinski); 54. reka v SSSR, pritok Kame; 55. bel po srbsko; 57. angleška kraljica za vse v redu; 58. kemični znak za molibden; 60. kralica za ljudsko tehniko.

Nagrajeni izžrebanci

1. nagrado v znesku 50 N-dinarjev prejme Dušan Miler, Celovška 130, p. Ljubljana;
2. nagrado v znesku 40 novih dinarjev prejme Jože Zefran, Veliki Gaber 32, p. Velika Loka;
3. nagrado v znesku 30 N-dinarjev prejme Peter Koren, Nova vas 27a, Lesce;
4. nagrado v znesku 20 N-dinarjev prejme Dušan Škecl, Strelška 1, Ljubljana;
5. nagrado v znesku 10 N-dinarjev prejme Dragomir Gabrič, Camkarjeva 7, p. Postojna.

Cesta na Dobravo 5, p. Sevnica in Rafko Lindič, Industrija obutve, p. Novo mesto.

RESTITEV:

VODORAVNO: 1. Vidmar, 7. Ribar, 12. Kidrič, 18. Elvira, 19. Ozren, 20. obredi, 21. Leone, 22. avtor, 23. Dresden, 24. igra, 25. Anton, 26. kapra, 27. oč, 28. Kai, 29. prvak, 30. Borut, 31. Ali, 32. AL, 33. satir, 34. komis, 35. Stol, 36. napotek, 38. Altaj, 39. Draga, 40. opel, 41. Stern, 42. prekl, 43. kakor, 45. Arara, 46. Kladan, 49. omot, 50. avdio, 51. vraga, 52. aa, 53. lep, 54. Trsar, 55. ponva, 56. skl, 57. or, 58. širin, 59. lač, 60. telo, 61. Ribičič, 63. Jakac, 64. kakav, 65. iguman, 66. Bobek, 67. Pi-jade, 68. toran, 69. skati, 70. Otočac.

PARTIZANSKO SILVESTROVANJE

Brdavsova najljubša jed. Brdavs, ki je užival sloves, da je najboljši jedec v odredu, se je pridno zalagal s pečenkami. Naposled pa je začel omagovati. Odložil je vilice in nož, si z dlano otrlo potno čelo in vzdihnil, kot da bi ga tlačalo k tlom težko breme. Tedaj mu je hudomušni Dihur vrgel čez mizo:

»Brdavs, če ti nocoj eksplodira želodec, bomo sporočili tvoji materi, da si junaško omahnil med spopadom s šestnajsto svinjsko pečenko.«

Omizje se je zamajalo v smehu. Proti koncu večerje je Dihur izginil iz dvorane. Med večerjo je namreč zvedel, da mu bo nocoj komandant bataljona v imenu komandanta odreda izročil medaljo za hrabrost. Eno je že imel, zdaj pa bo prejel še drugo kot priznanje za vrsto novih pogumnih dejanj, ki jih je napravil v zadnjem času. Za to priliko se je hotel »polepšati«, kolikor so mu dopuščale okoliščine. Na titovko si je prišil novo zvezdo; na bluzo je prišil dva gumba; levi čevlji je opremil z novo vezalko, nato pa čevlje namazal s salom, ki mu ga je dala žena vojaškega referenta iz Sela. Ko se je nazadnje pogledal od vrha do tal, je sicer ugotovil, da še zdaleč ni takšen, kot bi ga potegnili iz škatlice, vendar je bil tudi takšen, kakršen je bil, zadovoljen sam s seboj.

»Bo kar šlo,« si je dejal in izpuknil iz desnega rokava bluze visečo nitko. Zatem je zapognil rob prevleke, ki mu je molela iz levega rokava plašča in se vrnil v dvorano.

Kmalu nato ga je komandant bataljona poklical na sredo dvorane. Dihur je slegel plašč, stopil pred komandanta in se postavil v pozor. Komandant mu je pre-

bral utemeljitev, na podlagi katere je bilo »jurišarju« Dihurju podeljeno drugo odklikovanje za hrabrost. Nato je segel po medalji, Dihur pa se je še bolj vzravnaval in se slovesno pripravil na prejem novega odličja: izdihnil vso sapo iz pljuč, da bi naredil kar največ praznine med bluzo in prsmi ter s tem preprečil, da bi ga zaponka zblojda. Ko mu je komandant pripel medaljo, mu je segel v desnico in rekel:

»Čestitam, tovariš Dihur!«

»Hvala, enako,« je hitro rekel Dihur, ki je bil ves zmeden od doživljanja teh zgodovinskih trenutkov.

Nekateri tovariši so se zasmejali, on pa ni doumel, čemu se smejejo.

Dihurju je čestital tudi bataljonski brivec Korle. Potem je z malce zavistnim pogledom oplazil Dihurjevi medalji in rekel:

»Arduš, zdaj imaš prsi že tako ovešene z medaljami, da ti jih bodo odslej morali pripenjati na hrbet, ker spredaj ni več prostora.«

Malto nato se je neki domačin, ki je znal kar spratno vleči meh, ponudil, da zaigra katero na čast poslavljajočega se leta 1944, če nima kdo nič proti temu. In ker so bili vsi za to, je začel igrati, borci, borke in domača dekleta pa so se sukali v ritmu valčkov, polk in mazurk.

Vtem je od nekod prišel skozi Selo minerski vod Šlandrove brigade. Ko so fantje zvedeli, kaj se dogaja v Prosvetnem domu, so zavili tja.

Eden izmed minercev, čeden in živahen fant, je imel s seboj staro kitaro, ki ji je manjkala ena struna. Stopil je pred najbolj zalo selsko dekle in zanosno zadeklamiral:

Ce me plesat popelješ
en flancat ti dam;
mi žiher verjameš,
tu v aržet' ga 'mam!

In res je vzel iz žepa velik flancat ter ga ponudil dekletu s kretinjo, ki bi mu jo zavidal vsak španski vitez. Ker pa je dekle hvaležno odklonilo flancat, ga je zmažil v usta, prijel dekle in se z njo zasukal v taktu polke.

Ko je odplesal tretji ples, je rekel navzočim, potrkovaje po kitari:

»Tovarišice in tovariši! Rad bi vam ob tej priložnosti dokazal, da ne znam samo iz plastike cmokov

gnesti. Lahko vam tudi katero zapojem. Zapel bom eno rusko. Torej posluš!»

Odhrkal se je, segel s kazalcem okrog ovratnika srca, ki je sploh ni imel, ter začel peti in igrati tisto: Zaccvjetali jabolci in grusi...

Zapel je tako lepo, da so ga prisotni nagradili z bučnim ploskanjem.

Medtem si je z vsemi žavbami namazani Speh, pomočnik bataljonskega intendant, omislil svojevrstno potegavščino, primerno za ta večer.

Od nekod je prinesel veliko vrečo in pozval navzoče k tišini.

»Tovariši,« je začel, ko so se polegli glasovi, »letos ne bo novoletnih paketov. Tovarišice iz Sela so svoje pakete poslale Šlandrovi brigadi, vam pa ne preostane drugega, kot da potegnete s kazalcem pod nosom. Pa ne vsi. Štab bataljona je sklenil, da bo nekaj tovarišev obdaroval z darili, ki simbolično ustrezajo njihovu značaju ali njihovim potrebam.«

Nato je začel jemati iz vreče zavoje. Vsak je bil lepo zavit v papir in povezan s srebrnim močvozem, za katerim je bila zataknjena smrekova vejica. Na vsakem zavoju je bilo napisano ime tistega, ki mu je bil namenjen. Ko je razdelil zavoje, so jih »obdarovanci« začeli odpirati. In kaj so našli v njih?

Mulovodec Blaž, največji zaspanec v bataljonu, je našel v zavoju staro neuporabno budilko; Medved, največji godrnjač v bataljonu, je našel že obrabljeno rotuljico; konjevoдец Polde, največji »zabušant« v bataljonu, je v svojem zavoju našel v kolobar zvito leskovo šibo; Brdavs je dobil že rabljene vilice, žlico in nož ter star, a izviren hotelski jedilni list; kurir Kos, »žicar« brez para, je v zavoju našel ključko; Jaka, ki se je zelo rad bahal in napihoval, je v škatli našel napihnen svinjski mehur; kuhar Sime, ki se je med boji kaj rad zabil v kako svinčenkam nedosegljivo luknjo, ni v svoji škatli našel nič... Pač! Na dnu škatle je bila — luknja!

Poleg teh je bilo še nekaj drugih dobitnikov »novoletnih« zavojev. Vsi so bili bolj ali manj presenečeni nad prejetimi »darili«. To so pričali tudi njihovi zavijeni nosovi, ki so druge tovariše še bolj podžigali k smehu.

V takem razgibanem ozračju je bataljon preživel Silvestrov večer. Vtem je intendant Ahac »pricopal« nekaj litrov domačega brinovca in kmalu je vsa dvorana zaudarjala po brinju. Ko so bila izpraznjena zadnja šilca, je stopil pred borce in domačine komisar bataljona in imel kratak govor. Najprej je podal kratek pregled uspehov in neuspehov bataljona v minulem letu, nato pa je borce z ognjevitimi besedami spodbujal k boju proti okupatorju in njegovim hlapcem. Zatem se je obrnil na domačine in jih pozval, naj vsestransko podpirajo Osvobodilno fronto in ljudsko vojsko, kakor so to delali doslej. Na koncu je vsem skupaj želel vse najboljše v prihodnjem letu, ki bo zagotovo prineslo svobodo in novo življenje.

Zatem so si borci in vaščani voščili vse najboljše v novem letu in si želeli, da bi prihodnje silvestrovanje preživeli v svobodi.

ALOJZ RAVBAR